

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Națională Arheologică
Agenția Națională Arheologică
Institutul Patrimoniului Cultural
Muzeul Național de Istorie a Moldovei

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2025

Chișinău, 2026

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Națională Arheologică
Agenția Națională Arheologică
Institutul Patrimoniului Cultural
Muzeul Național de Istorie a Moldovei

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2025

Sesiunea Națională de Rapoarte
17 aprilie 2026

PROGRAM

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Chișinău, 2026

CZU 902/904(478)(082)

C 35

Editori: dr. Vlad Vornic, dr. Sergiu Matveev

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cercetări arheologice în Republica Moldova : Program. Rezumatele comunicărilor / Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Comisia Națională Arheologică, Agenția Națională Arheologică, Institutul Patrimoniului Cultural, Muzeul Național de Istorie a Moldovei ; editori: Vlad Vornic, Sergiu Matveev. – Chișinău : [S. n.], 2026 (Bons Offices) – . – ISBN 978-5-36241-465-8.

Campania 2025 : Sesiunea Națională de Rapoarte, 17 aprilie 2026. – 2026. – 141, [1] p. : fig., tab. – [80] ex. – ISBN 978-9975-3560-2-2.

CZU 902/904(478)(082)

C 35

Pe copertă: Vas de lut de la Bălceana

Responsabilitatea asupra conținutului
rezumatelor revine autorilor.

Tipar: Bons Offices

ISBN 978-5-36241-466-5

© Comisia Națională Arheologică, 2026

Academia de Științe a Moldovei
(Sala mică)

*Orele 9.00 – 9.15. **Ședința de deschidere a sesiunii științifice***

Vlad VORNIC, Președinte, Comisia Națională Arheologică
Corneliiu CIRIMPEI, Secretar de Stat, Ministerul Culturii

*Orele 9.15 – 13.00. **Comunicări***

Moderatori – Vlad Vornic, Ion Ursu

Serghei COVALENCO, Natalia OVCEAROV, Vitalie BURLACU, Laëtitiia DEMAY,
Alexandru LEVINSCHI, Viorica PASCARI, Iacek LUDVICZAK

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN GROTA BRÂNZENI I. CAMPANIA 2025

Vitalie BURLACU, Fontana LAURE, Paul PETTIT, Ștefan CHELBAN
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ
CLIMĂUȚII DE JOS II. CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA,
Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN ÎN MICROZONA TRINCA.
CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA,
Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN SITUL ENEOLITIC
CARACUȘENII VECHI IV. CAMPANIA 2025

Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER,
Vladimir CHITIC, Adrian IORGA, Sergiu POPOVICI

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE
ÎN SITUL CORJEUȚI V (SATUL CORJEUȚI, R-NUL BRICENI)

Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Adrian IORGA, Igor DIMOV
TUMULUL 7 DIN ORAȘUL SÂNGEREI

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Serghei HEGHEA,
Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei AGULNICOV,
Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER

TUMULUL 13 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

Sergiu POPOVICI, Sergiu MUSTEAȚĂ, Serghei HEGHEA,
Serghei AGULNIKOV, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER
CERCETAREA TUMULULUI 5 DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Sergiu POPOVICI,
Dumitru AVRAM, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA

UN DEPOZIT DIN PIESE DE BRONZ
DESCOPERIT LA CĂPLANI (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)

*Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vladimir CHITIC,
Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA*

**INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE PREVENTIVE
ÎN SITUL CROCMAZ IV (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)**

*Dumitru AVRAM, Serghei Heghea, Victor DULGHER,
Serghei AGULNICOV, Igor DIMOV, Adrian IORGA*

**SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SITUL CHIȘINĂU III –
BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA”**

*Sergiu SERBINOV, Sergiu MUSTEAȚĂ, Vladimir CHITIC,
Victor DULGHER, Serghei HEGHEA*

**INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA
DIN PRIMA EPOCA A FIERULUI CHIȘINĂU I ÎN ANUL 2025**

*Mihail BĂȚ, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Aurel ZANOICI,
Andrei ASĂNDULESEI, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC,
Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU*

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU”
(RAIONUL REZINA), CAMPANIA 2025. REZULTATE PRELIMINARE**

Alexandra CRISTEA, Mihail BĂȚ

**ANALIZA RESTURILOR FAUNISTICE PROVENITE DIN SITUL
SAHARNA – „ȚIGLĂU”, CAMPANIA 2025**

Aurel ZANOICI, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI

**PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA SITUL
DIN EPOCA FIERULUI DE LA OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”,
RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI**

Alexandra CRISTEA

**CERCETĂRI ARHEOZOOLOGICE LA SITUL
OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI**

Orele 13.00 – 14.00 Pauză de prânz.

Orele 14.00 – 17.30. Comunicări

Moderatori – Aurel Zanoci, Sergiu Popovici

*Aurel ZANOICI, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER,
Sergiu SERBINOV, Natalia OVCEAROV, Vitalie SOCHIRĂ, Aurel SPÎNU,
Daniela NEAGA, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ*

**PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA
CETATEA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI HANSCA „TOLOACĂ”,
RAIONUL IALOVENI**

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRĂ

**ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC
HANSCA – „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI**

Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Vitalie SOCHIRĂ, Natalia OVCEAROV, Serghei PASCARI, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ

PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA FORTIFICAȚIA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI

Vitalie SOCHIRĂ, Tatiana NAGACEVSCHI

ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI

Dumitru CONDREA

CERCETĂRI PERIEGHETICE PE TERITORIUL SATELOR HORODIȘTE ȘI PÂRJOLTENI, RAIONUL CĂLĂRAȘI

Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV,

Vladimir CHITIC, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile OALĂ

CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ PE TERITORIUL COM. SIPOTENI ȘI ÎN ZONA VESTICĂ A OR. CĂLĂRAȘI, RAIONUL CĂLĂRAȘI

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC,

Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG

NOI SITURI ARHEOLOGICE DESCOPERITE ÎN BAZINUL RÂULUI IȘNOVĂȚ

Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER,

Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG

PROSPECȚIUNI DE SUPRAFAȚĂ LA SITURILE DIN PREAJMA LOCALITĂȚILOR MILEȘTII MICI, COSTEȘTI ȘI IALOVENI

Octavian MUNTEANU, M. MEYER, Vasile IARMULSCHI,

Torben SCHATTE, Vadim ȘERBAN, Cristian COROLENCO

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2025 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – „SUB PĂDURE”

Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI,

Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER

UN COMPLEX DE CULT SARMATIC CERCETAT LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

Vasile IARMULSCHI, Sergiu MATVEEV, Dieter QUAST, Octavian MUNTEANU

REZULTATELE PRELIMINARE ALE INVESTIGAȚIILOR ARHEOLOGICE ÎN SITUL CAȘUNCA – „LA MOVILE”. CAMPANIA 2025

Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA VALUL LUI TRAIAN DE JOS (SECTOR GĂVĂNOASA-VULCĂNEȘTI) DIN ANUL 2025

Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Vlad VORNIC

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL PELINEI II (R-NUL CAHUL)

*Serghei HEGHEA, Vlad Vornic, Sergiu POPOVICI,
Adrian IORGA, Dumitru AVRAM, Sergiu MATVEEV*

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL BELEAVINȚI III
(SATUL BELEAVINȚI, R-NUL BRICENI)**

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA

**VASE CERAMICE MEDIEVALE TIMPURII DE TIP PENKOVKA
DESCOPERITE RECENT LA BĂLCEANA (RAIONUL HÂNCEȘTI)**

Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU, Sergiu MUSTEAȚĂ, Sergiu MATVEEV

**INVESTIGAȚII PERIEGHETICE ALE SITURILOR RURALE
APARTINÂND PERIOADEI HOARDEI DE AUR DIN RAIOANELE ANENII
NOI, IALOVENI ȘI HÂNCEȘTI (CAMPANIA 2025)**

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

**INVESTIGAȚIILE ARHEOLOGICE ÎN ZONA BISERICII „MĂZĂRACHE”,
MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025**

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN CURTEA BISERICII „BUNA VESTITE”,
MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025**

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

**CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN PERIMETRUL PIETEI VECHI
(CURTEA MATERNITĂȚII NR. 2, CHIȘINĂU) – CAMPANIA 2025**

Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER,

Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA MONUMENTUL „TURNUL-POARTĂ-
CLOPOTNIȚĂ LA INTRAREA ÎN CIMITIR” DIN SATUL VADUL-RAȘCOV,
RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI**

Dumitru AVRAM, Sergiu POPOVICI, Valeriu BUBULICI, Igor DIMOV, Adrian IORGA

**CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA „CONACUL CU PARC AL
LUI CANTACUZINO” DE LA POIANA, R-NUL EDINEȚ**

Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA,

Victor DULGHER, Igor DIMOV, Natalia OVCIAROV

**SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA CASA INDIVIDUALĂ
DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XIX DIN
STRADA SERGHEI LAZO 19, MUN. CHIȘINĂU**

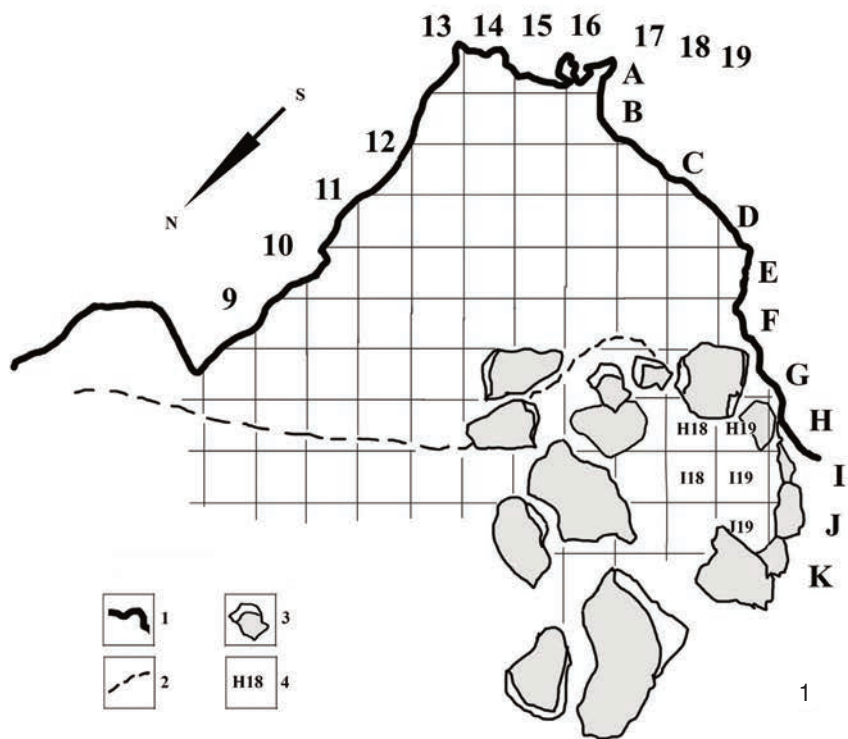
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN GROTA BRÂNZENI I. CAMPANIA 2025

*Serghei COVALENCO, Natalia OVCEAROV, Vitalie BURLACU,
Laëtitia DEMAY, Alexandru LEVINSCHI, Viorica PASCARI,
Iacek LUDVICZAK*

În vara anului 2025, o echipă formată din specialiști ai Muzeului Național de Istorie a Moldovei, Institutului de Zoologie, Agenției Naționale Arheologice și National Museum of Natural History din Paris au reluat cercetările sistematice la stațiunea paleolitică din grotă Brânzeni I. Lucrările s-au axat pe cercetarea stratului 3 de locuire, partea inferioară a acestuia, atribuit de către S. Covalenco culturii zselet. În urma investigațiilor din anul 2024, partea superioară a nivelului 3 a fost integral cercetată (car. H/17-19, I/17-19, J/17-19), pe când partea inferioară doar în car. H,I,J/17; J/19.

Drept rezultat al săpăturilor arheologice efectuate în campania anului 2025, din perimetrul car. H,I/19; H,I,J/19 (**Fig. 1, 1-3; 2, 6**) a fost adunată o colecție de 321 de piese litice (**Fig. 2, 6**), dintre care cca 80% provin din car. H,I,J/19. Poziția dominantă în colecție o dețin așchiile și fragmente de așchii (238), urmate de micro-așchii (41) și lame (33). O categorie numeroasă o formează așchiile primare și semi-primare, care, alături de micro-așchii, indică că în cadrul stațiunii avea loc întregul proces de prelucrare a silixelui. Aproximativ 65% dintre piese nu depășesc în diametru 3 cm, pe când cele ce depășesc 5 cm în diametru constituie doar cca 5%. Din numărul total de taloane de percuție care au fost identificate (135) în colecția de la Brânzeni, 15 exemplare sunt fațetate, iar 42 de piese au talonul neted. Numărul mare de taloane fațetate și netede prezintă un element cheie ce caracterizează cultura zselet, care păstrează în industrie elemente (musteriene) tehnico-tipologice atribuite culturilor timpurii ale paleoliticului superior.

Categoria uneltelor este formată din 14 piese, dintre care nouă piese sunt lucrate pe așchie și cinci pe lame. Domină așchiile cu retușă (4), urmate de așchii cu encoche (2) (**Fig. 2, 1**), lame cu encoche (2), străpungătoare pe așchie (2), străpungător pe lamă (1), lamă trunchiată (1), lamă cu retușă (1) (**Fig. 2, 2-5**) și un fragment de raclar pe așchie. Materialul faunistic este destul de numeros (cca 300 piese), cca 90% din acesta prezentând mici fragmente sparte, ce nu pot fi identificate. Domină în colecție resturi de cal (**Fig. 2, 7**) și bizon. O categorie importantă o formează resturile de lup, care cel mai probabil au venit în grotă deja după plecarea omului.

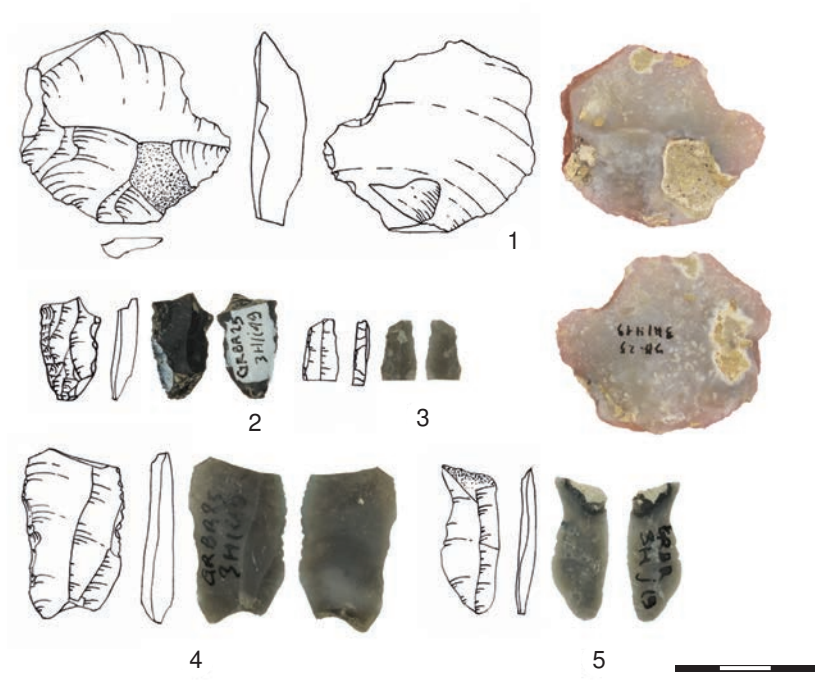

2

3

Fig. 1. Grotta Brânzeni I. Planul grotii și amplasarea secțiunii (1); vederi asupra stratului 3 de locuire, partea inferioară (2-3).

6

7

Fig. 2. Grota Brânzeni I. Așchie cu encoche (1), lame cu retușă (2-5), material litic (6) și tibie de cal (7) aflate *in situ*.

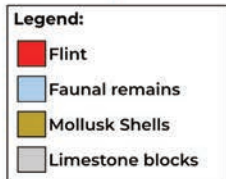
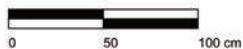
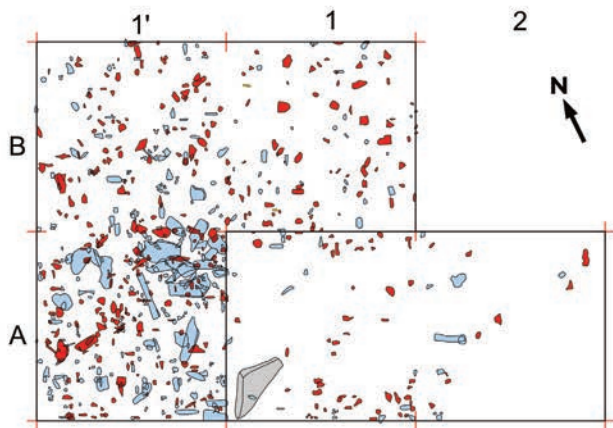
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ CLIMĂUȚII DE JOS II. CAMPANIA 2025

Vitalie BURLACU, Fontana LAURE, Paul PETTIT, Ștefan CHELBAN

În vara anului 2025, o echipă mixtă de la Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, Universitatea din Durham (Marea Britania) și Centre national de la recherche scientifique (Franța) au continuat cercetările arheologice la stațiunea paleolitică Climăuții de Jos II. Lucrările s-au concentrat pe continuarea investigațiilor la două suprafețe, ambele deschise și cercetate parțial în campania din 2024 (sondajul 4 și secțiunea 2), care au dat un bogat material litic și osos, dar și piese de podoabă, pandantive ornamentate din os, scoici etc. Numărul mare de artefacte identificate în cursul investigațiilor din 2024 în aceste două secțiuni ne-a condus spre concluzia existenței unui complex (groapă menajeră, locuință, aglomerație de material litic, osos etc.), identic celui cercetat de către I. Borziac în anul 1989.

Sondajul 4 este amplasat la 5 m V de blocul A al grădiniței, fiind investigat în 2024 pe o suprafață de 2 m.p., până la adâncimea de 90 cm de la suprafața solului. Drept rezultat, în car. A/1 a fost surprinsă, pe lângă material litic, o aglomerație de oase de mamut amplasate în ordine anatomică. În vara anului 2025, sondajul 4 a fost extins în partea vestică cu încă 3 m.p. cuprinzând car. A,B/1',1,2 (**Fig. 1, 1**). Pe verticală nivelul de locuire măsoară cca 1 m (la adâncimea de - 0,40 până la -1,40 m de la suprafața solului), cu o medie totală de cca 135 piese litice pe m.p. Colecția din anul 2025 numără 577 de piese de silex și gresie, majoritatea fiind așchii și fragmente ale acestora, urmate de lame (96), micro-așchii (47), nuclee și fragmente de nuclee (19). Categoria uneltelor este formată din opt piese, un gratoar pe lamă masivă, un străpungător pe lamă și patru lame cu urme de retușă mărunță. Materialul osteologic este dominat de resturi de mamut, urmat de ren, cal, lup etc. (**Fig. 1, 2-3**).

Secțiunea 2 a fost trasată în anul 2024 la 4 m E de blocul B al grădiniței, având dimensiunile de 1×4 m și orientarea pe direcția N-S, fiind excavat doar nivelul 1 de locuire. În campania 2025, șantierul inițial a fost extins în partea estică cu încă 21 m.p. (car. A,B,C,D,E/2',3,4,5,6,7). Ulterior, cercetările s-au concentrat în limita car. A/2',7; B,C/3-7. Din nivelul 1 de locuire provin 991 de piese litice și din gresie, dominante fiind așchiile, urmate de lame (152), micro-așchii (274), nuclee (6) și percutoare (3). Categoria uneltelor este formată din 28 de piese. Predomină burinele (7), urmate de gratoare (5), așchii cu retușă (3), lame trunchiate (2), lame cu retușă (9), o lamă encoche (1) și un străpungător (1). Materialul osos este dominat de mamut, ren, vulpe etc.

Climăuții de Jos 2025, Sector 2 plan drawing, upper cultural horizon

1

2

3

Fig. 1. Climăuții de Jos II. Sondajul IV, planul general (1) și partea superioară a nivelului 1 de locuire (2-3).

(**Fig. 2, 2**). În car. C/3 a fost descoperit un dinte de mamut, iar în car. B/3 a fost depistată mandibula bine păstrată a unui pui de mamut (**Fig. 2, 1**). Tot din acest nivel provin și șase pandantive lucrate din cochilii, unele cu urme de ocru, și șase pandantive din os, dintre care patru cu urme de ornament incizat (**Fig. 2, 3**).

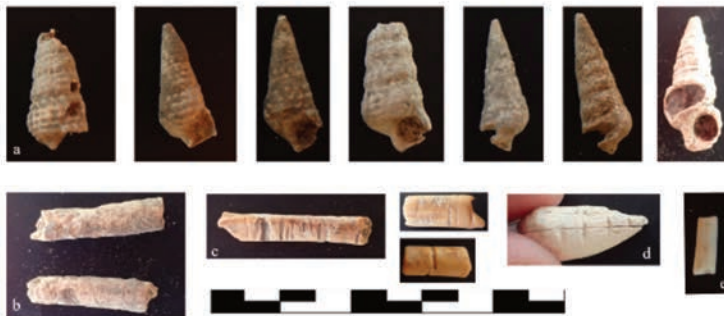
În campania 2025 a fost cercetat și nivelul 2 de locuire pe o suprafață de 3,5 m.p., pe linia car. A/4-7. Din păcate, material litic a fost surprins doar în car. A/4, din care provin 13 piese din silix, trei lame, nouă așchii și o micro-așchie. Ansamblul descoperirilor confirmă existența unor complexe de locuire bine conturate și evidențiază diversitatea activităților desfășurate, subliniind totodată importanța sitului Climăuții de Jos II în contextul cercetării paleoliticului din spațiul est-carpatic.

1

2

3

Fig. 2. Climăuții de Jos II. Secțiunea II, nivelul 1 de locuire: dinte și mandibulă de mamut (1), vedere, car. A/2' (2), pândantive din cochilie și os (3).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN ÎN MICROZONA TRINCA. CAMPANIA 2025

Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN,
Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN

În anul 2025, obiectivul principal al cercetării arheologice a constat în realizarea unor măsurători de teren în microzona Trinca. Demersul face parte dintr-un plan de acțiuni conceput pentru cercetarea siturilor eneolitice aparținând fazei Cucuteni B2 – Trypillia C1, documentate în microzona Trinca (r-nul Edineț), în mod particular, și în bazinul superior al râului Prut, în ansamblu. În special, au fost întreprinse măsurători magnetometrice, investigațiile fiind efectuate în cadrul unui cluster de cercetare suportat financiar din proiectul ERC – XSCAPE (*Material Minds: Exploring the Interactions between Predictive Brains, Cultural Artifacts, and Embodied Visual Search*), ID: 951631, Universitatea Christian-Albrecht din orașul Kiel, Germania, precum și din subprogramului 011501: *ArHe – Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică (2024-2027)*.

Primul punct în care au fost efectuate prospectări magnetometrice a fost situl Trinca – „Bulhac” (**Fig. 1, 1**). De fapt, s-a urmărit finalizarea imaginii inițiate în campania din 2024; totuși, sectorul rămas accesibil pentru măsurători nu a furnizat rezultatele așteptate, iar la nivelul suprafeței nu a putut fi colectat material arheologic.

Beneficiind de tehnica disponibilă și pentru a continua cercetările, a fost selectat un alt sit aflat în apropiere, pe teritoriul localității Caracușenii Vechi (r-nul Briceni), la o distanță de cca 15 km. Aici, pe un promontoriu înclinat situat pe malul drept al râului Lopatnic, în punctul denumit de localnici „Tătari”, situat la 0,5 V de localitate, era cunoscută din literatură existența unui sit eneolitic, identificat sub numele de Caracușenii Vechi IV (**Fig. 1, 2**).

Rezultatele prospectărilor magnetometrice au deschis perspectiva verificării stării de conservare a stratului de cultură și a complexelor evidențiate în imaginea obținută. Procesarea și interpretarea datelor au permis formularea unor observații preliminare privind organizarea internă a așezării.

Un alt obiectiv al măsurătorilor magnetometrice l-a constituit situl Corjeuți V (r-nul Edineț). La momentul desfășurării scanării geofizice (**Fig. 2, 1**), cea mai mare parte a sitului era ocupată de culturi agricole, intervenția fiind posibilă doar pe anumite parcele. Chiar și în aceste condiții, rezultatele obținute sunt deosebit de importante pentru înțelegerea caracterului situ-

lui și pentru formularea unor prime estimări privind organizarea sa internă. Imaginea obținută indică o structură bazată pe șiruri de locuințe dispuse concentric, specifică unor situri precum Stolniceni I sau Petreni (**Fig. 2, 1**), aspect care contribuie la completarea hărții siturilor de mari dimensiuni din interfluviul Prut–Nistru.

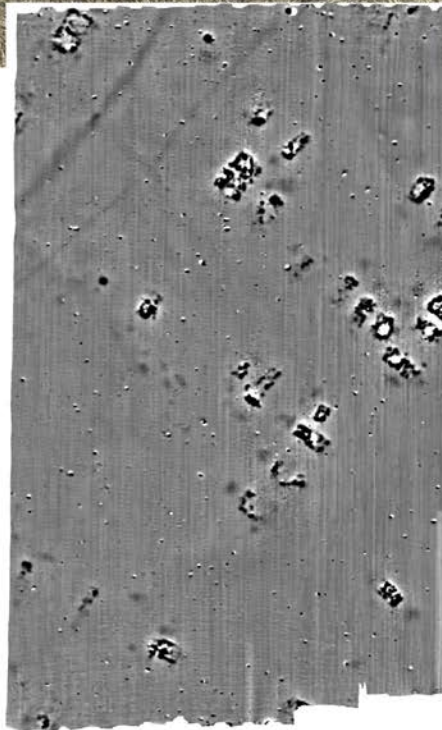
Astfel, coroborarea rezultatelor obținute în campania anului 2025 permite conturarea unei imagini de ansamblu asupra proceselor de transformare specifice etapei Cucuteni B2 – Trypillia C1. Acestea pot fi asociate cu fenomene de mobilitate a populației pe direcția est–vest, pe distanțe considerabile, în condițiile păstrării unor tradiții comune în organizarea locuințelor și a spațiului intern al așezărilor. Extinderea investigațiilor și integrarea datelor geofizice cu cele arheologice vor contribui la nuanțarea modelului de evoluție a așezărilor și la definirea mai precisă a mecanismelor de transformare specifice etapei Cucuteni B2 – Trypillia C1.

Fig. 1. Vederi cu măsurători magnetometrice întreprinse în situl *Trinca* – „Bulhac” (1) și Caracușenii Vechi IV (2).

1

2

Fig. 2. Măsurători magnetometrice întreprinse în situl Corjeuți V (1) și o primă imagine cu rezultatele obținute (2).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN SITUL ENEOLITIC CARACUȘENII VECHI IV. CAMPANIA 2025

*Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA,
Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN*

Campania arheologică din anul 2025 a vizat situl eneolitic Caracușenii Vechi IV, din bazinul superior al râului Prut, încadrat în segmentul cronologic Cucuteni B2 – Trypillia C1. În vederea verificării stării de conservare a sitului, puternic afectat de lucrările agricole anuale, au fost întreprinse măsurători magnetometrice, iar pentru cercetare prin săpătură au fost selectate două anomalii care pot să reprezinte resturile de la locuințe de suprafață și a unui complex adâncit aflat în apropiere. Investigațiile au fost efectuate în cadrul unui cluster de cercetare suportat financiar din proiectul ERC – XSCAPE (*Material Minds: Exploring the Interactions between Predictive Brains, Cultural Artifacts, and Embodied Visual Search*), ID: 951631, Universitatea Christian-Albrecht din orașul Kiel, Germania, precum și din subprogramului de cercetare 170101: *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural construit, etnografic, arheologic și artistic din Republica Moldova în contextul integrării europene (2024-2027)*, Secția Patrimoniu Arheologic, Institutul Patrimoniului Cultural.

Situl se află la 0,5 km V de localitate Caracușenii Vechi (r-nul Briceni), pe un promontoriu înclinat de pe malului drept al râului Lopatnic, în punctul numit de localnici *Tătari*. După finalizarea prospectărilor magnetometrice, rezultatul obținut a deschis perspectiva verificării stării de conservare a stratului de cultură și a complexelor surprinse. Procesarea și interpretarea datelor a oferit posibilitatea expunerii pe baza organizării interne a așezării. Imaginea primară a arătat că situl conține două etape de locuire, ambele delimitate prin șanț. Distribuția locuințelor diferă, pentru prima etapă corespund construcții aranjate în semicerc, iar pentru a doua ele sunt grupate. Astfel, pentru campania din anul 2025 au fost alese două anomalii alăturate.

Secțiunea 1 (Trench 1), cu dimensiunile de 2×4 m (**Fig. 1, 1**), a fost trasată pe o anomalie care corespundea cu o structură circulară. După degajarea primelor două straturi de sol, a urmat unul în amestec cu multiple fragmente de lipitură de mici dimensiuni, sub care s-au conturat resturile unui concentrații de lipitură, care la prima vedere păreau să corespundă cu partea superioară a unei gropi. Însă, după analiza lipiturii și decuparea ei, nu a fost posibil de delimitat conturul presupusului complex adâncit.

Secțiunea 2 (Trench 2), cu o suprafață de 3×3 m (**Fig. 1, 2**), a fost trasată la 10 m distanță de prima secțiune, pe colțul unei anomalii drept-

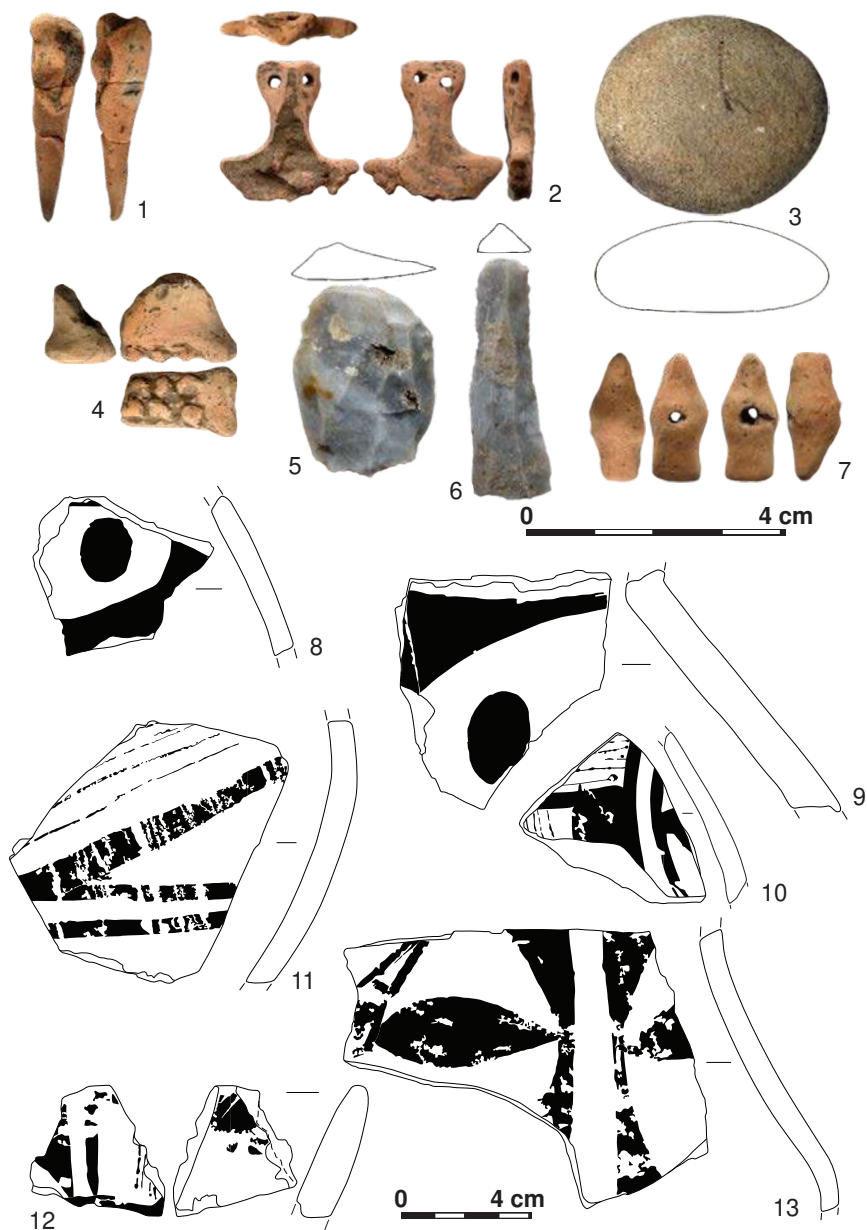
unghiulare asemănătoare unui complex de locuit. După degajarea stratului 2 au început să apară resturi compacte de lipitură, majoritatea dintre care conțineau amprente de bârne.

Ansamblul descoperirilor este completat cu piese lucrate din lut (**Fig. 2, 1-2, 4, 7**), piatră (**Fig. 2, 3**) și silex (**Fig. 2, 5-6**), precum și diferite forme de vase ceramice de categorie fină (**Fig. 2, 8-13**).

Datele obținute în campania din anul 2025 ne permit să rămânem pe aceeași poziție care vizează procesul de transformare pentru așezările din etapa Cucuteni B2 – Trypillia C1, ce poate fi asociat cu reorganizarea spațiului în cadrul așezărilor și cu dispariția configurației clasice a așezărilor Cucuteni-Trypillia cu planificare circulară. În acest context, se impune continuarea sistematică a cercetărilor, în vederea documentării complete a structurilor identificate și a definirii mai precise a evoluției așezării.

Fig. 1. Caracușenii Vechi IV, 2025. Vederi de ansamblu cu secțiunile 1 (1) și 2 (2).

Fig. 2. Caracușeni Vechi IV, 2025. Piese lucrate din lut (1-2, 4, 7), piatră (3), silex (5-6) și ceramică fină (8-13).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CORJEUȚI V (SATUL CORJEUȚI, R-NUL BRICENI)

*Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER,
Vladimir CHITIC, Adrian IORGA, Sergiu POPOVICI*

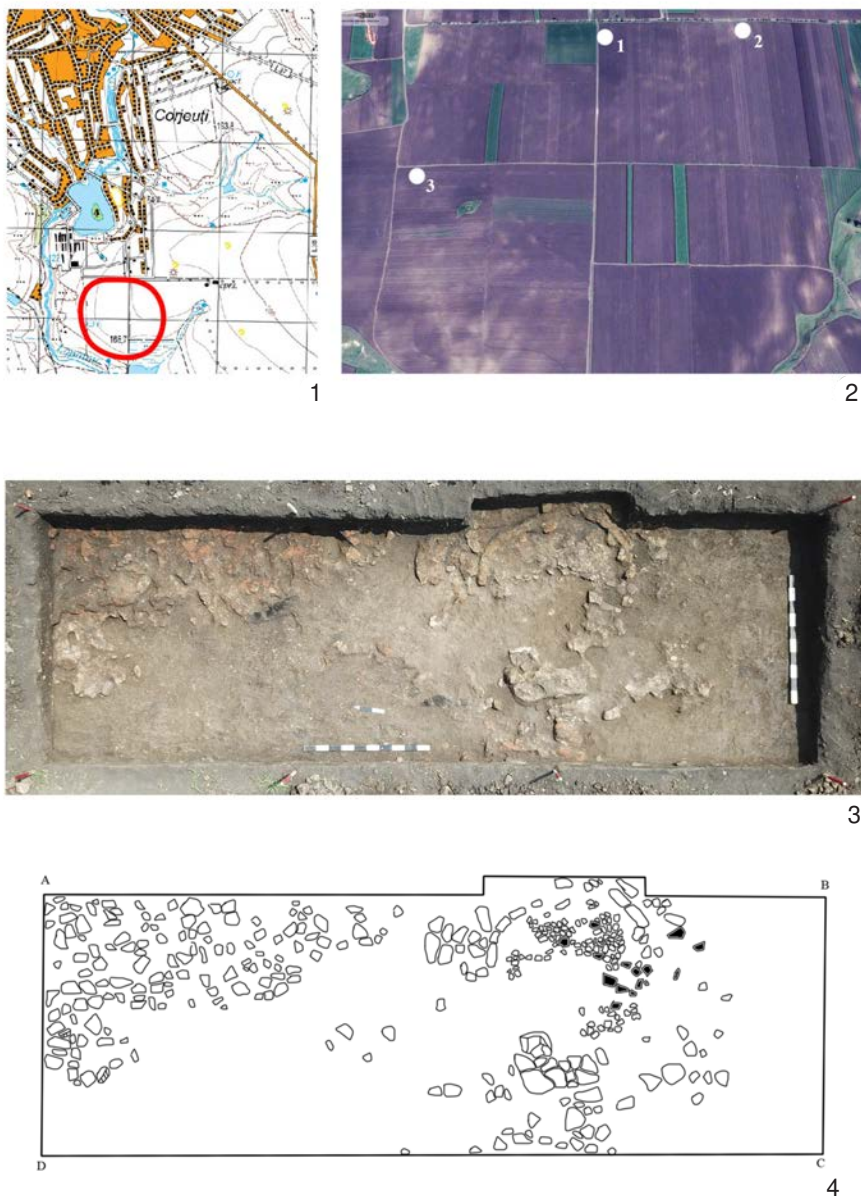
În vara anului 2025 la Corjeuți (r-nul Briceni) au avut loc cercetări arheologice preventive în situl eneolitic Corjeuți V. Investigațiile au vizat zona unde urmau să fie executate lucrări de excavare a unui șanț de aducțiune a apei, conform proiectului de reabilitare a sistemului de irigații. Situl a fost descoperit în anul 1989 și prezintă vestigii ale culturii Cucuteni-Trypillia. Este situat la marginea sudică a localității, pe un platou ușor înclinat spre SV, limitat la V de malurile accidentate ale râului Lopatnic, iar la S – de un afluent de stânga a acestuia (**Fig. 1,1**). În zonele unde vestigiile arheologice erau vizibile la suprafața solului au fost realizate trei secțiuni (**Fig. 1,2**).

Secțiunea 1 a fost realizată în zona de N a sitului (**Fig. 1,3**). În cuprinsul acesteia au fost identificate resturi ale unei locuințe de suprafață și a unei instalații de foc puternic afectate de arătură. Cuptorul avea dimensiunile de 120x40 cm, vatra căruia era lucrată din lut și nisip, având aspectul unui mozaic de lut ars și prezenta trei straturi succesive de lipitură, probabil urme de reparație. Sub acestea a fost descoperit un strat de fragmente ceramice depuse, probabil, cu scopul izolării termice a vetrei și în calitate de liant. În porțiunea de V a instalației a fost identificat un prag care marca gura cuptorului. Alte descoperiri sunt reprezentate de fragmente ceramice lucrate dintr-o pastă de lut fină, arsă la roșu și pictate cu nuanțe brune (**Fig. 2**).

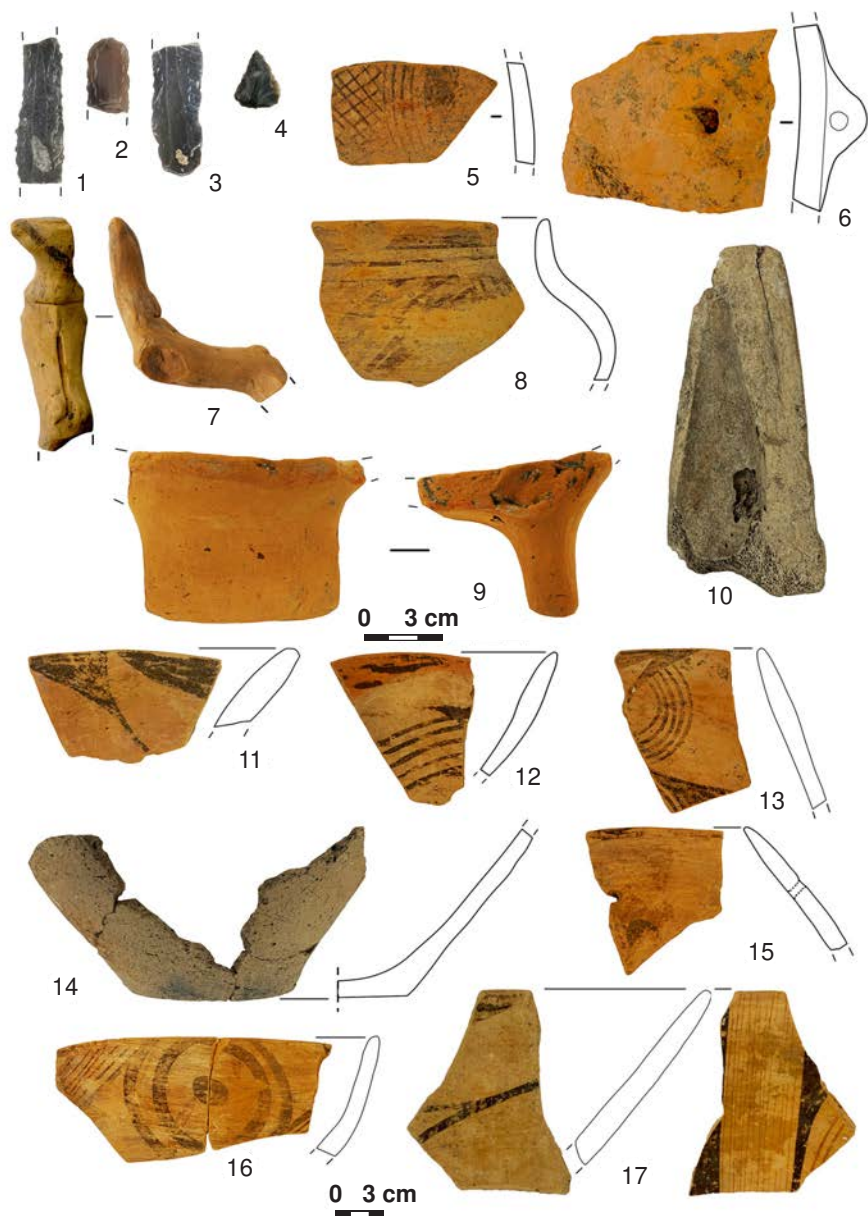
Din secțiunile 2 și 3 au fost recuperate fragmente ceramice, oase de animale, piese de silex (**Fig. 2, 1-4**), os (**Fig. 2, 10**) și lut (**Fig. 2, 9**). Dintre artefacte se remarcă o statueta antropomorfă, redată în poziție semi-șezândă, lucrată dintr-o pastă fină (**Fig. 2, 7**).

Rezultatele preliminare ale prospecțiunilor magnetometrice realizate pe unele porțiuni ale sitului denotă existența cel puțin a două așezări eneolitice pe acest promontoriu, iar judecând după imaginile din satelit acestea ar avea o structură concentrică de dispunere a locuințelor în cadrul așezării.

Vestigii descoperite prin săpături în situl Corjeuți V se atribuie etapei Cucuteni B – Trypillia C1.

Fig. 1. Situl Corjeuți V. Localizarea sitului (1), imagine aeriană asupra sitului cu amplasarea secțiunilor (2) și secțiunea 1 (fotografie aeriană și plan) la nivelul surprinderii locuinței și a instalației de foc (3, 4).

Fig. 2. Situl Corjeuți V. Piese de silex (1-4), fragmente ceramice (5,6,8,11-17), statueta antropomorfă (7), picior de altar (9) și lustruitor de os (10).

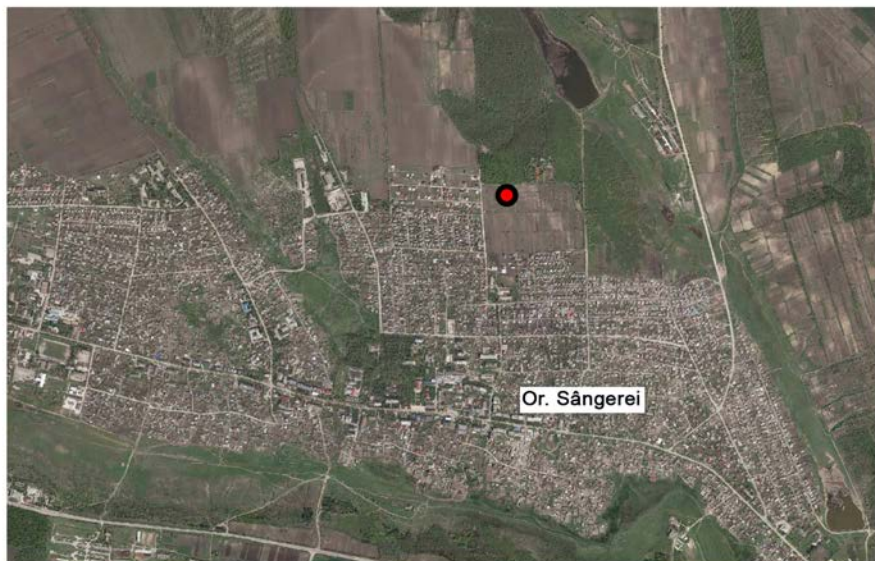
TUMULUL 7 DIN ORAȘUL SÂNGEREI

Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Adrian IORGA, Igor DIMOV

În toamna anului 2025, Agenția Națională Arheologică a cercetat prin săpături preventive situl funerar Sângerei – Tumulul 7 (or. Sângerei, r-nul Sângerei), în zona destinată extinderii orașului Sângerei, unde este prevăzută construcția unor case particulare (**Fig. 1, 1**). Tumulul se evidențiază în teren printr-o formă semisferică, cu bază largă și un vârf ușor aplatizat, având plan circular și pante relativ simetrice. Înălțimea maximă a tumulului, măsurată în zona sa centrală, era de 3 m, iar diametrul de 30 m (**Fig. 1, 2**). În urma cercetărilor, au fost descoperite 5 morminte și o groapă conținând oseminte de animale.

Drept rezultat al investigațiilor, am constatat că tumulul a fost format prin suprapunerea a patru mantale de pământ, ridicate succesiv deasupra unor morminte aparținând culturii Iamnaia. Complexele funerare identificate se caracterizează prin gropi de formă dreptunghiulară, cu sau fără treaptă, la nivelul căreia acestea erau acoperite cu bârne de lemn. Scheletele defuncțiilor se aflau în poziție chircită pe spate, cu orientare spre SV, V și NV. Oasele scheletelor din toate mormintele prezentau urme de ocru, iar la nivelul bazei camerelor funerare se aflau urme de așternut de origine vegetală, evidențiate printr-un strat de resturi organice descompuse.

Mantaua primară a tumulului, ridicată deasupra mormântului 2, a fost compusă din sol amestecat, de culoare brun-închisă și galbenă. Aceasta prezintă o structură internă specifică, marcată de contururi neregulate, care corespund, conform observațiilor, unor blocuri de sol decupate, relativ uniforme din punct de vedere dimensional, conferindu-i mantalei o formă semisferică. Cea de-a doua manta, ridicată deasupra mormântului 3, prezenta de asemenea contururi neregulate, similare mantalei primare; însă, în partea sa superioară se evidențiau variații cromatice sub forma unor lentile de pământ, rezultate probabil în urma unei construcții prelungite în timp și a utilizării unor surse diferite de sol, fără a putea fi delimitate stratigrafic mantale independente. A treia și a patra manta au fost ridicate deasupra mormintelor 4 (**Fig. 2, 1–3**) și, respectiv, nr. 1, fiind extins diametrul tumulului la cca 28 m, iar diametrul actual (30 m) se datorează proceselor naturale de tasare și scurgere a solului spre poale.

1

2

Fig. 1. Sânțerei – Tumulul 7. 1 – amplasarea sitului;
2 – vedere dinspre nord-vest asupra tumulului.

1

2

3

Fig. 2. Sângerei – Tumulul 7. 1 – 3, mormântul 4.

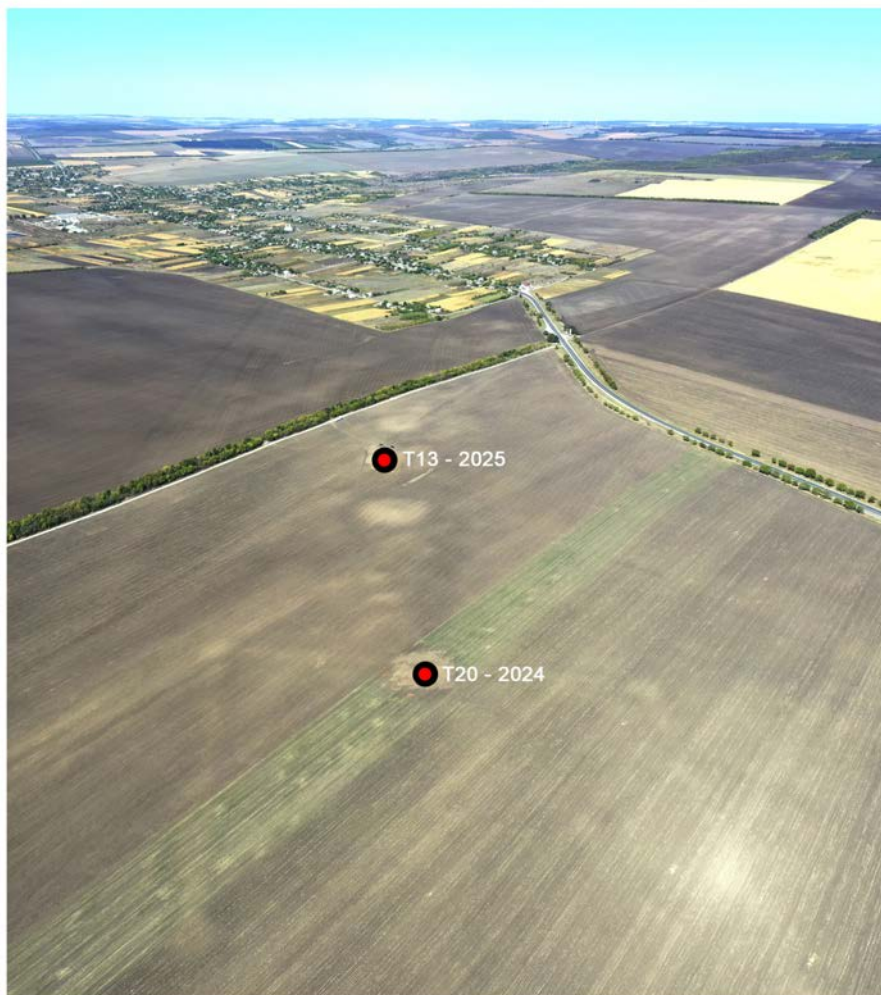
TUMULUL 13 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)

*Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Serghei HEGHEA,
Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei AGULNICOV,
Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER*

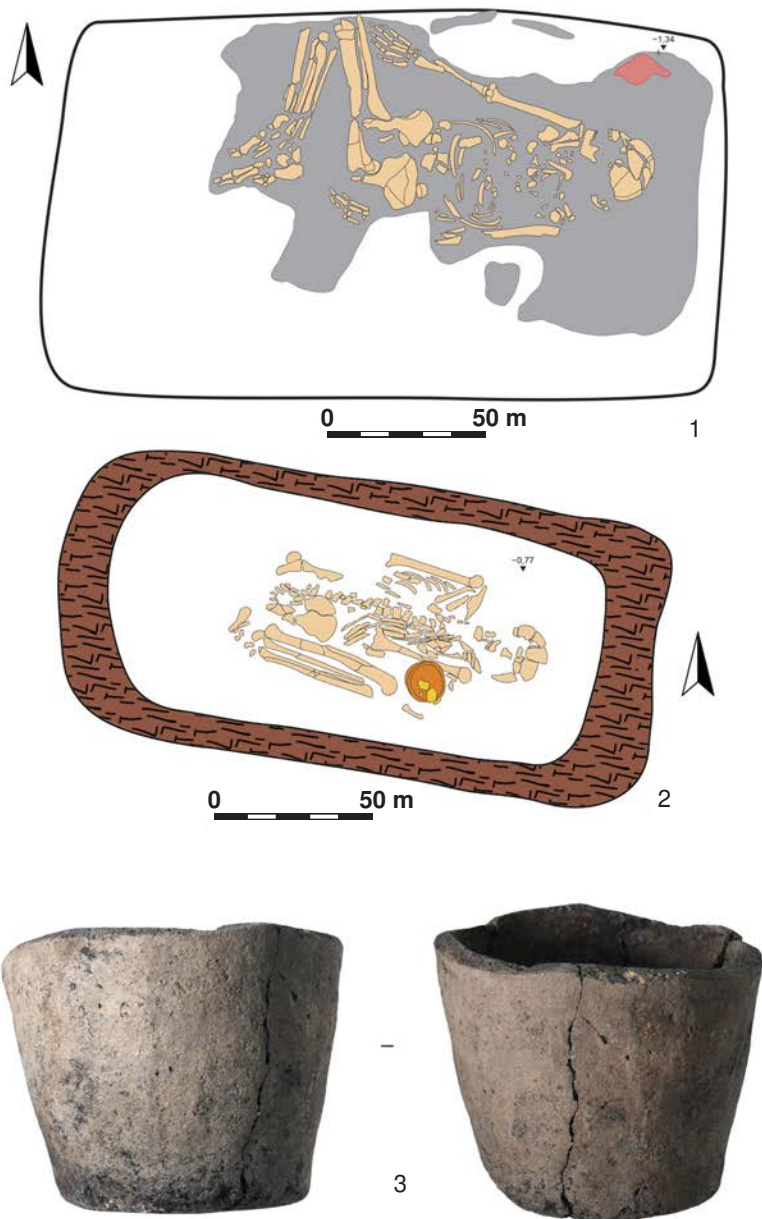
Cercetările tumulului 13 de la Ordășei, desfășurate în anul 2025, au reprezentat o continuare a lucrărilor începute aici în anul 2024, când a fost investigat tumulul 20 (**Fig. 1**). Tumulul se evidențiază în plan sub forma unei pete circulare de culoare brun-deschisă, cu un diametru de cca 28 m. Înălțimea maximă a tumulului, măsurată în zona centrală, era de 1 m. În urma cercetării tumulului au fost descoperite și investigate 8 morminte de înhumare.

În urma cercetărilor am constatat că tumulul a fost format prin suprapunerea a două mantale de pământ, ridicate succesiv. Primul orizont cultural și stratigrafic al tumulului este asociat cu realizarea mormântului nr. 8, datat în perioada eneolitică târzie sau la începutul epocii bronzului. Din groapa mormântului provin resturile incomplete a patru schelete precum și piese de inventar reprezentate printr-un colier compus din 45 de cochilii de melc din specia *Theodoxus fluviatilis* și două pandantive lucrate din corn. Deasupra acestui mormânt a fost ridicată mantaua primară, cu un diametru de aproximativ 10 m și o înălțime de cca 1 m. A doua manta a tumulului a fost probabil ridicată deasupra mormântului culturii Iamnaia nr. 6 (**Fig. 2, 1**). Acesta a fost realizat în corpul primei mantale, la 1,3 m spre S de complexul primar, afectând acumularea de sol argilos, provenită din materialul excavat al mormântului 8. În cea de-a doua manta au fost amenajate mormintele culturii Iamnaia nr. 1, 2, 3 și 4, dispuse în sectoarele estic, sudic și vestic ale mantalei tumulului și un mormânt al culturii Mnogovalikovaia – nr. 7, realizat într-un coșciug de lemn (**Fig. 2, 2**).

Ultimul orizont cultural și cronologic al tumulului este reprezentat de mormântul 5, amenajat în partea centrală a tumulului, identificat la o adâncime de doar 0,3 m. Din acesta s-a păstrat doar o parte a scheletului defuncțului, deus în poziție chircită. În lipsa unor indicii culturale și stratigrafice clare, presupunem că mormântul a fost realizat în perioada târzie a epocii bronzului.

Fig. 1. Ordășei – Tumulul 13. Vedere aeriană asupra necropolei tumulare de la Ordășei.

Fig. 2. Ordășei – Tumulul 13. 1 – mormântul 6; 2 – mormântul 7.

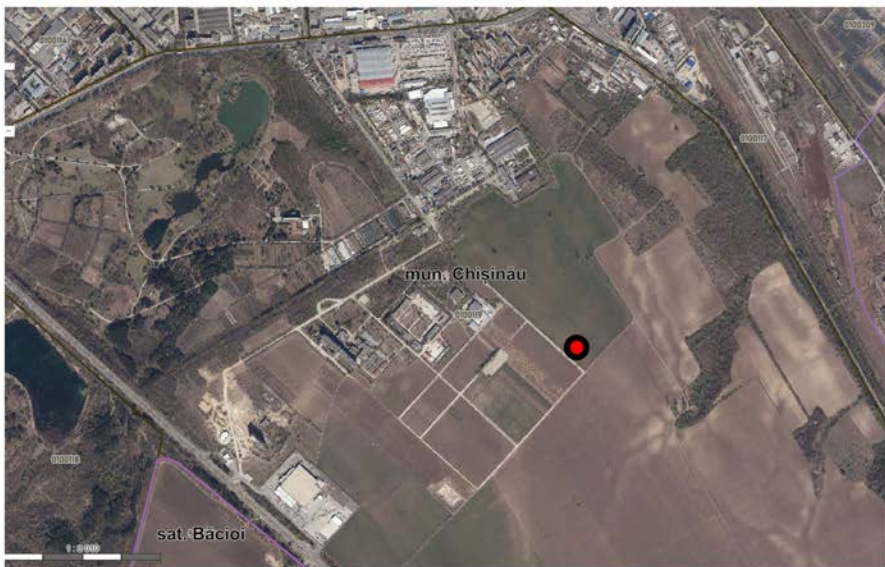
CERCETAREA TUMULULUI 5 DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

*Sergiu POPOVICI, Sergiu MUSTEAȚĂ, Serghei HEGHEA,
Serghei AGULNIKOV, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER*

Cercetarea tumulului 5 de la Chișinău s-a realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria orașului Chișinău*, finanțat de către Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare a Consiliului municipal Chișinău. Către începutul cercetărilor arheologice, tumulul avea o formă circulară în plan, cu un diametru de cca 30 m, fiind ușor aplatizat în urma lucrărilor agricole. Înălțimea păstrată era de cca 1 m (**Fig. 1, 2**). În urma cercetărilor, au fost descoperite și documentate trei complexe funerare, aparținând unor epoci istorice diferite.

Cele șase profile stratigrafice ale tumulului au furnizat informațiile necesare pentru reconstituirea etapelor de formare a acestuia. Tumulul a fost ridicat în perioada timpurie a epocii bronzului, deasupra mormântului primar 3 aparținând culturii Iamnaia (**Fig. 2, 3**). După o anumită perioadă de timp, în sectorul estic al mantalei, la poalele acesteia, a fost amenajat mormântul 2. Ținând cont de elementele ritului funerar, precum și de prezența unui vas ceramic în formă de borcan caracteristic, presupunem că acest mormânt poate fi datat în perioada mijlocie a epocii bronzului și atribuit culturii Mnogovalikovaia.

Ultimului orizont cultural și cronologic al tumulului i se atribuie mormântul 1, groapa acestuia fiind orientată pe direcția N-S. Mormântul a fost afectat încă din vechime, în urma unei intervenții care a dus la deranjarea osemintelor umane. În urma intervenției, groapa a rămas deschisă o perioadă de timp, iar în urma scurgerilor naturale ale solului în interiorul acesteia s-au format mai multe lentile și pete de nuanțe diferite, rezultate din procese de infiltrare a solului din preajmă (**Fig. 2, 1**). Pe fundul gropii s-a aflat un craniu de cal, lipsit de mandibula inferioară (**Fig. 2, 2**). Depuneri de părți scheletice de cabaline sunt atestate în mormintele tumulare din nord-vestul Mării Negre, în special în mormintele sarmatice din primele secole ale erei noastre și, mai ales, în cele ale populațiilor turanice medievale din secolele X–XIII. În acest context, menționăm că orientarea gropii mormântului pe direcția meridională este mai specifică sarmaților, în comparație cu orientarea V–E, frecvent întâlnită la mormintele turanice din perioada medievală.

1

2

Fig. 1. Chișinău Tumulul 5. 1 – amplasarea sitului;
2 – vedere asupra tumulului dinspre sud.

1

2

3

Fig. 2. Chişinău Tumulul 5. 1 – mormântul 1; 3 – mormântul 3.

UN DEPOZIT DIN PIESE DE BRONZ DESCOPERIT LA CĂPLANI (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)

*Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Sergiu POPOVICI,
Dumitru AVRAM, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA*

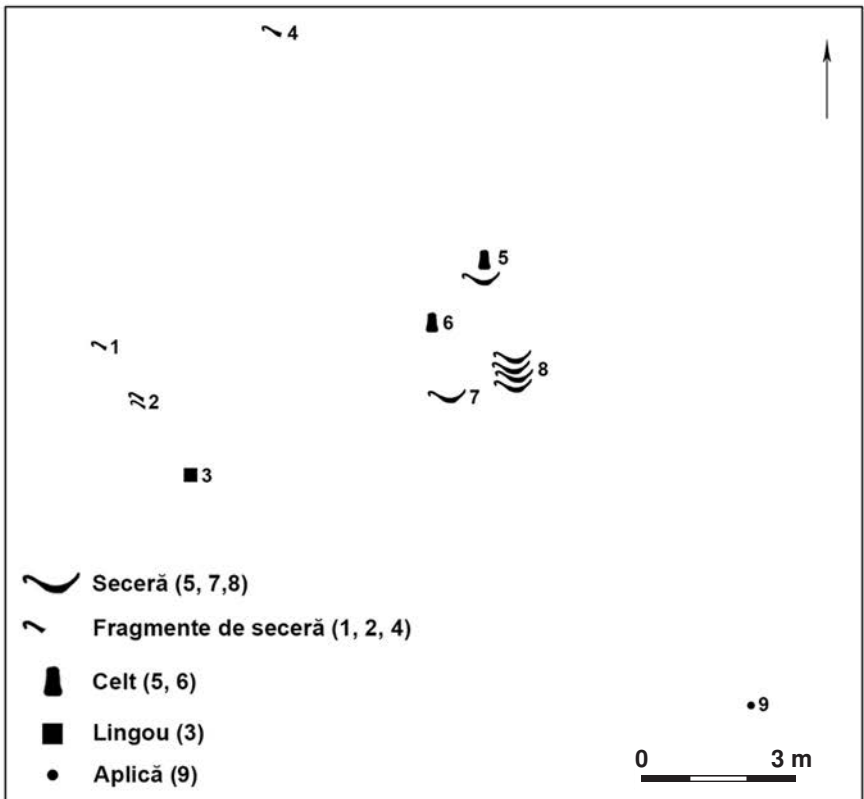
În anul 2025, în timpul prospectărilor de suprafața a sitului Căplani V – „La Iurt”, a fost descoperit un depozit de piese de bronz. Situl cuprinde o așezare cu mai multe niveluri de locuire (perioada târzie a epocii bronzului, perioada romană târzie și epoca modernă), precum și un tumul (Căplani, Tumulul 15). Piesele au fost identificate la cca 90 m nord-est de marginea estică a barajului unui mic lac de acumulare amenajat în valea pârâului Satului/Carahasani (**Fig. 1, 1**). Primele piese au fost identificate prin observație directă, printre bolovanii rezultați în urma arăturii adânci de toamnă. Ulterior, pentru evaluarea extinderii descoperirilor, zona adiacentă a fost investigată cu detectorul de metale, fiind identificate și alte piese. Aflat la o adâncime de aproximativ 25 cm față de suprafața actuală de călcare, acesta a fost deranjat din poziția sa inițială de lucrările agricole mecanizate, astfel încât unele piese au fost deplasate de lama plugului pe o suprafață de aproximativ 15 × 7 m (**Fig. 1, 2**). Depozitul constă din 11 piese de bronz și anume: șapte seceri, două celturi, o aplică circulară de harnașament și un lingou. Am constatat că baza nucleului depozitului, respectiv zona de depunere inițială, s-a păstrat *in situ*, fiind reprezentată de un grup de patru seceri (**Fig. 2, 1**). Piesele aflate probabil deasupra acestora au fost deplasate, fiind descoperite la adâncimi ce variau între 10 și 20 cm.

Este de remarcat faptul că secerile nu prezintă urme de finisare; pe suprafața pieselor se observă bavuri și microcrăpături rezultate în urma procesului de turnare, ceea ce indică realizarea lor în două tipare diferite. Din punct de vedere tipologic, depozitul cuprinde trei categorii funcționale distincte: unelte, piese de harnașament și un lingou. Ansamblul pieselor poate fi încadrat, în linii generale, în intervalul BrD – HaA1, cu o tendință spre începutul perioadei hallstattiene timpurii, luând în considerare datarea secerilor de tip *Ghermănești*, varianta *Ilișeni*, precum și a topoarelor-celt de tip *Râsești*.

Atât secerile, cât și topoarele-celt din depozitul de la Căplani reprezintă tipuri caracteristice mediului cultural Noua, de unde acestea se răspândesc ulterior în aria culturii Sabatinovka.

1

2

Fig. 1. Căplani V – „La Iurt”. 1 – Vedere aeriană asupra sitului cu marcarea punctului unde au descoperite piesele depozitului; 2 – planul schematic al răspândirii în plan a pieselor depozitului.

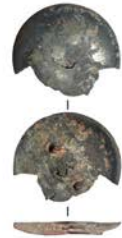
1

2

3

4

5

6

Fig. 2. Căplani V – „La Iurt”. 1 – nucleul depozitului – *in situ*; 2-6 seceri, aplică de harnașament și un lingou.

INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CROCMAZ IV (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)

*Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vladimir CHITIC,
Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA*

Situl Crocmaz IV a fost identificat în anul 2008. Acesta reprezintă o așezare fortificată, cu două niveluri de locuire din perioada târzie a epocii bronzului și din perioada romană târzie. Sistemul defensiv are în plan o formă semicirculară: trei dintre laturile incintei sunt protejate de sistemul de fortificare, iar cea de-a patra de valea inundabilă în vechime a râulețului Răpciua. Dimensiunile spațiului delimitat de sistemul de fortificare sunt de aproximativ 900 m pe axa N-S și 630 m pe axa E-V, fortificația încadrând în total circa 45 ha (**Fig. 1, 1-2**).

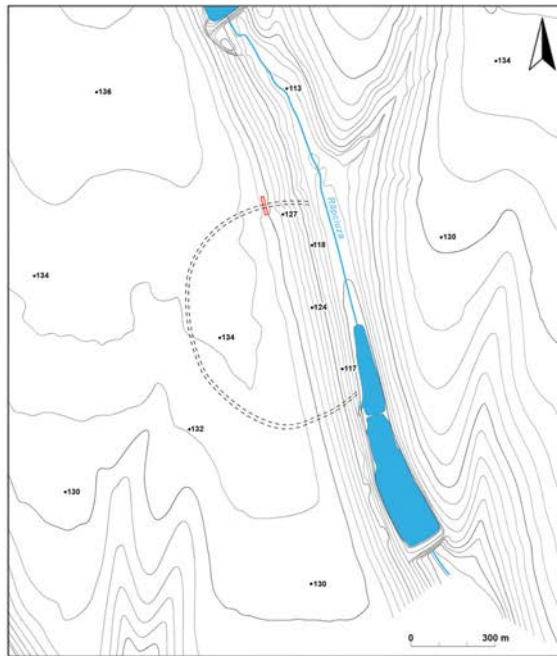
Cercetările preventive din anul 2025 au presupus secționarea sistemului defensiv al așezării. Un urma cercetărilor am constatat că acesta este format dintr-un șanț care are în partea superioară, o lățime de 5 m. Adâncimea șanțului este de 2,30 m raportat la nivelul surprinderii și de 2,66 m față de nivelul actual de călcare. În secțiune, șanțul prezintă o formă de „V” cu baza rotunjită, laturile oblice și un fund relativ îngust, însă bine delimitat. Umplutura șanțului, în partea superioară, prezenta un sol brun-gălbui, relativ omogen, iar spre bază apăreau sedimente de culoare cenușie închisă, care se diferențiau cromatic și textural față de solul steril din jur. La baza șanțului se afla un sol cenușiu închis format probabil în urma unei colmatări treptate, rezultată din acumularea sedimentelor fine (**Fig. 2, 1-2**).

Materiale arheologice în umplutura șanțului nu au fost identificate. Urmele unui eventual val nu au fost surprinse în secțiunea trasată.

Pe lângă lucrările efectuate asupra secționării șanțului, pe întreaga suprafață din interiorul incintei a fost colectat material arheologic de suprafață. Materialul ceramic cules în anul 2025 aparține exclusiv nivelului de locuire din perioada târzie a epocii bronzului; fragmentele ceramice din epoca romană, nu au fost documentate. Materialul arheologic din epoca bronzului se atribuie etapei târzii a culturii Sabatinovka, fiind prezente și elemente ale culturii Belozërka (**Fig. 2, 3-16**). În aceeași perioadă se încadrează, probabil, și sistemul defensiv al așezării.

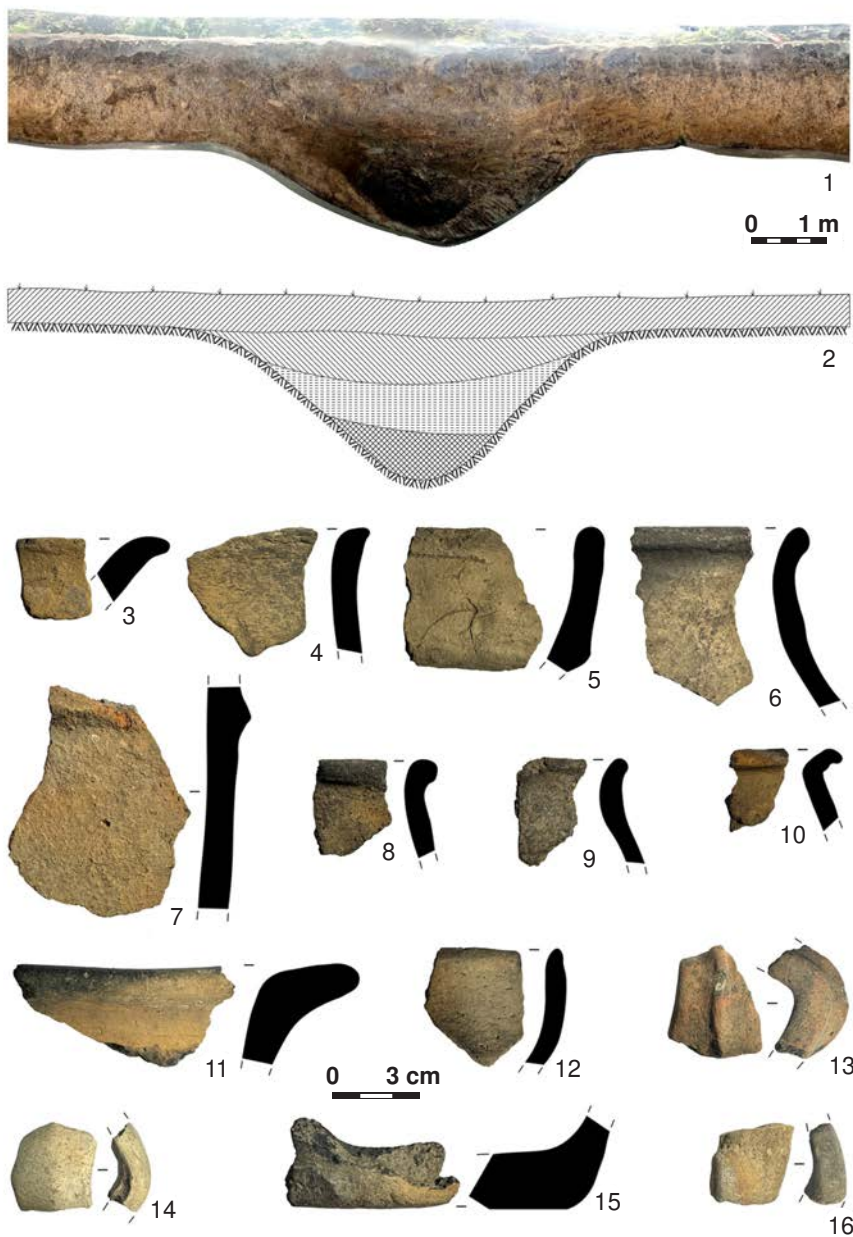

1

2

Fig. 1. Crocmaz IV. 1 – vedere satelitară asupra sitului;
2 – planul topografic al așezării.

Fig. 2. Crocmaz IV. 1 – 2 profilul vestic al secțiunii în zona șanțului;
3 – 16 fragmente ceramice identificate în interiorul incintei.

**SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE
LA SITUL CHIȘINĂU III – BISERICA
„SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA”**

*Dumitru AVRAM, Serghei Heghea, Victor DULGHER,
Serghei AGULNICOV, Igor DIMOV, Adrian Iorga*

Pe parcursul lunii august 2025, Agenția Națională Arheologică a realizat cercetări arheologice preventive pentru descărcarea de sarcină arheologică în porțiunea de est a sitului Chișinău III – Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” conform contractului nr. 22/2025 din 22 iulie 2025, încheiat între „URBANCONSTRUCT” S.R.L. și Agenția Națională Arheologică. Situl arheologic la care ne referim a fost identificat în anul 1975 de către arheologii N. Golțeva și T. Șcerbacova, fiind ulterior inspectat de arheologul I. Borziac în anul 1986. Conform descoperitorilor, pe malul stâng al râului Bîc, în preajma bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, au fost semnalate vestigii ce indică existența mai multor niveluri de locuire în zonă: a) stațiune din epoca mezolitică (cca 10.000–6.000/5.000 ani î.Hr.); b) așezare din epoca bronzului, cultura Noua (secolele XIV–XIII î.Hr.); c) așezare medievală timpurie, aparținând culturii Lozna–Dodești–Hansca (secolele VIII–IX d.Hr.).

Suprafețele investigate au fost puternic afectate de construcțiile unor locuințe cu un nivel, ridicate în secolul al XX-lea, precum și de lucrările de nivelare a terenului pentru amenajarea unei platforme asfaltate. În zonele accesibile cercetării arheologice au fost trasate trei secțiuni: Secțiunea I – 2×16 m; Secțiunea II – 2×16 m, la care s-a adăugat o casetă de extindere de 2,40 × 3,70 m, cu adâncimea maximă de 1,70 m; Secțiunea III – 2×8 m, adâncime 1,95–2,35 m. Acestea au fost realizate în vederea stabilirii stratigrafiei depunerilor culturale și a identificării eventualelor complexe arheologice.

În Secțiunea I (**Fig. 1, 1**) au fost descoperite fragmente ceramice datând de la sfârșitul epocii bronzului – începutul epocii fierului (**Fig. 2, 1–10**), precum și din epoca modernă. De asemenea, au fost identificate resturi faunistice (la aproximativ 1 m adâncime), majoritatea fragmentelor fiind recuperate din caroul 1, unde este posibil să fi existat un complex arheologic care nu a putut fi evidențiat cu claritate.

Secțiunea II (**Fig. 1, 1**) este caracterizată de o stratigrafie puternic afectată de moloz, asfalt și intervenții recente de nivelare. În caseta de extindere a acestei secțiuni a fost identificată o groapă, din care a fost recuperat un fragment de vas de provizii de mari dimensiuni și un străpungător de bronz

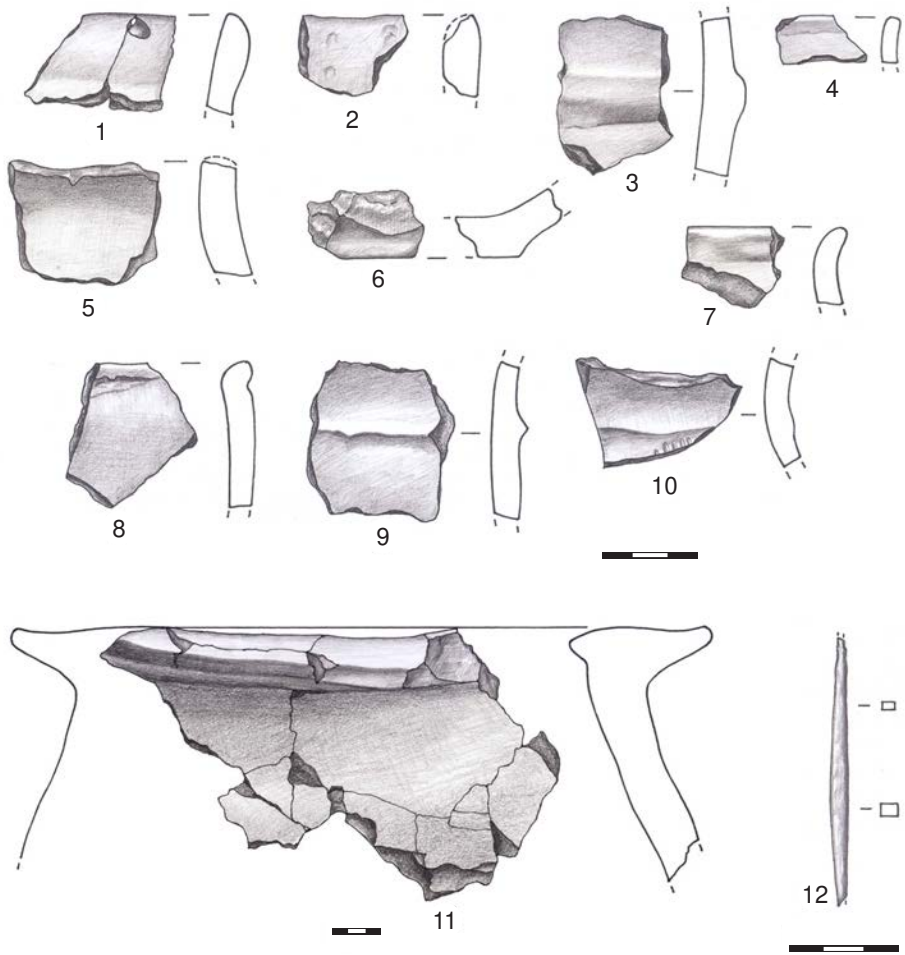
(Fig. 2, 11–12), descoperit în apropierea bazei complexului și care ar putea fi asociat acestui complex.

Secțiunea III (Fig. 1, 1) a fost trasată în imediata apropiere a Secțiunii I, paralel cu un drum din preajmă, care conducea către curțile fostelor locuințe și către alte anexe gospodărești sau construcții. În cadrul acestei secțiuni au fost descoperite câteva fragmente ceramice moderne, iar în profilul sudic, la o distanță de 3 m de latura vestică, a fost identificat un os uman – un femur – aflat la adâncimea de 1,30 m.

Cercetările au demonstrat că partea superioară a stratului de cultură al sitului a fost afectată, în secolul al XX-lea, de diverse lucrări tehnico-edilitare, precum rețele de distribuție și bransamente aferente construcțiilor, rețele de canalizare menajeră, rețele de telecomunicații, precum și de amenajarea căilor de acces și a drumurilor de incintă.

Fig. 1. Vedere aeriană asupra secțiunilor cercetate (1) și asupra secțiunii II (2).

Fig. 2. Ceramică lucrată cu mâna (1-11) și străungător de bronz (12) din secțiunea I (1-10) și secțiunea II (11, 12).

INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA DIN PRIMA EPOCA A FIERULUI CHIȘINĂU I ÎN ANUL 2025

*Sergiu SERBINOV, Sergiu MUSTEAȚĂ, Vladimir CHITIC,
Victor DULGHER, Serghei HEGHEA*

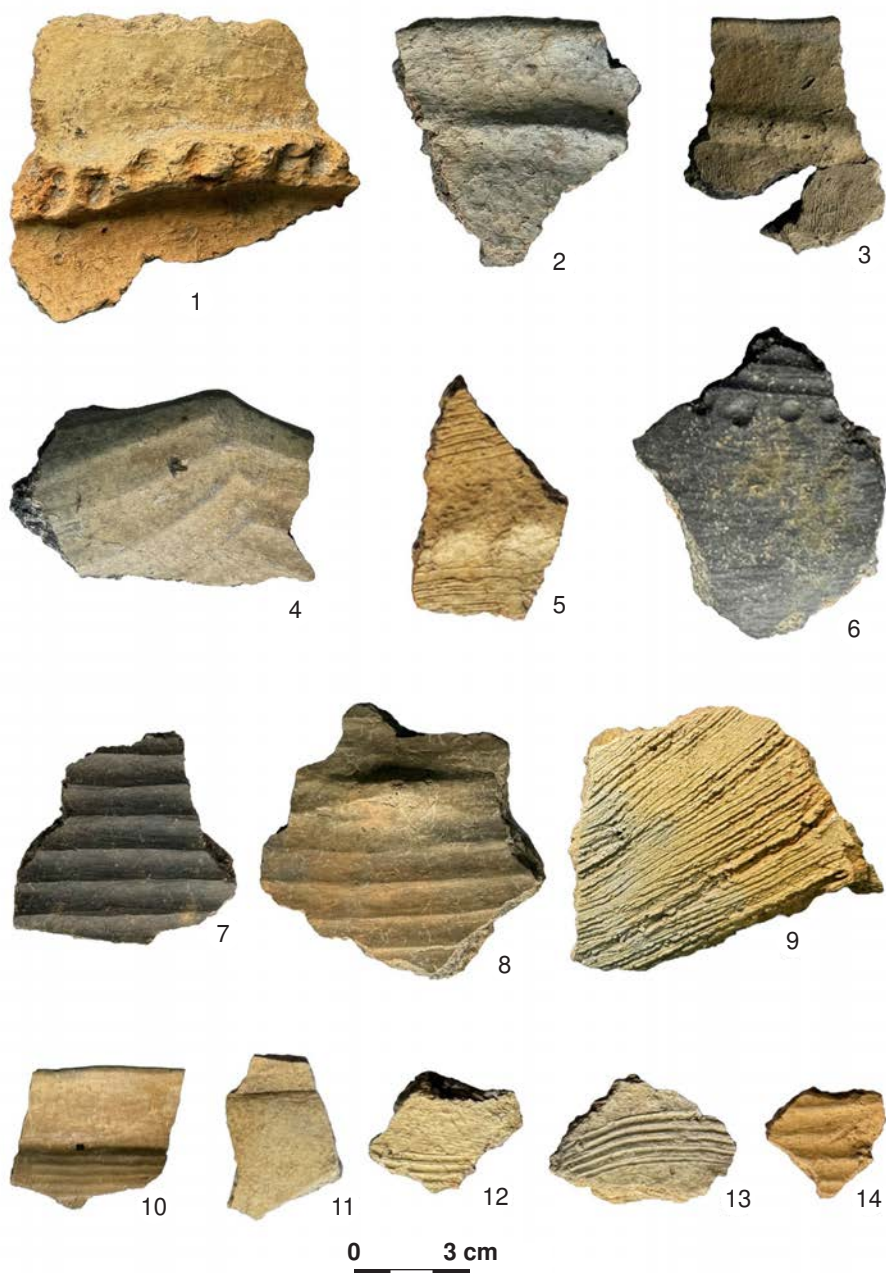
Investigațiile arheologice în așezarea Chișinău I din anul 2025 s-au realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria orașului Chișinău*, finanțat de către Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare a Consiliului municipal Chișinău. Situl a fost descoperit în anul 1952 de către Gh. Sergheev, fiind cercetat parțial prin săpături în anii 1956–1957 de către A. Meliukova. Așezarea este situată în partea nord-vestică a municipiului Chișinău, la cca 420 m NV de intersecția cu sens giratoriu a drumurilor M1 și R1, pe o terasă înaltă a malului drept al râului Bâc (**Fig. 1, 1**).

Cercetările din anul 2025 au presupus studierea stării de conservare a așezării și realizarea unei săpături arheologice, în vederea analizării stratigrafiei sitului și identificării, respectiv documentării unor complexe arheologice. Suprafața sitului este relativ plană, iar relieful din vecinătate este accidentat. La N, limita așezării este marcată de marginea erodată a unei vechi cariere, care a afectat stratul arheologic, iar la sud de o râpă adâncă orientată E–V. În prezent, situl este acoperit de vegetație forestieră deasă.

În secțiunea trasată (**Fig. 1, 2**) a fost descoperită o serie de complexe, dintre care se remarcă o construcție adâncită de formă neregulată, la baza căreia sunt urmărite urmele a patru gropi de formă circulară. O altă groapă de formă circulară se află la NV de construcție. Adâncimea gropilor variază între 0,15 și 0,74 m, iar umplutura lor este predominant cenușie, uneori în amestec cu lut, cenușă, bucăți de lut ars și pietre arse. Materialul arheologic identificat atât în stratul de cultură, cât și în umplutura gropilor este reprezentat, de asemenea, de oase de animale și fragmente ceramice (**Fig. 2, 1-14**). Ultimele reflectă aceeași structură tipologică și culturală, fiind reprezentate prin fragmente de la vase de provizii, oale, străchini și cupe. De asemenea, în stratul de cultură s-a semnalat și prezența modestă a vestigiilor din epoca medievală, precum fragmente ceramice și o monedă otomană din argint (aspru). Nivelul de locuire din prima epocă a fierului a sitului Chișinău I se atribuie în mod cert culturii Chișinău–Corlăteni, datată în secolele XII–X a. Chr., atestându-se și unele tradiții caracteristice Bronzului târziu, atribuite culturii Noua.

Fig. 1. Chișinău I. Amplasarea sitului (10) și vedere asupra secțiunii trasate (2).

Fig. 2. Chișinău I. Fragmente ceramice atribuire culturii Chișinău-Corlăteni.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU” (RAIONUL REZINA), CAMPANIA 2025. REZULTATE PRELIMINARE¹

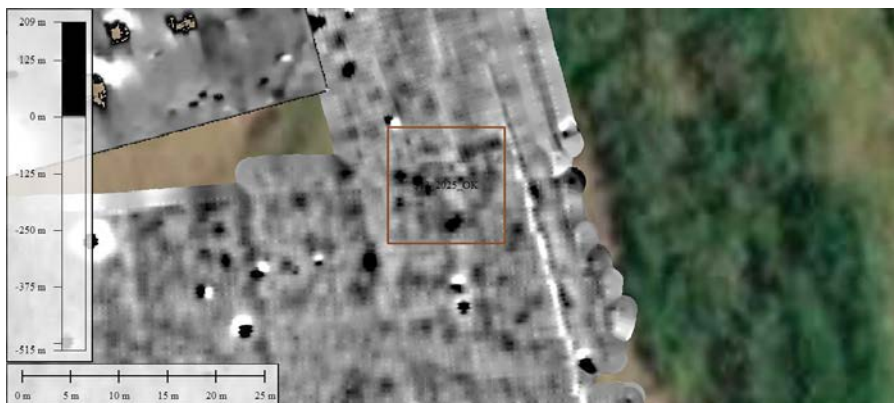
*Mihail BĂȚ, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA,
Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI,
Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV,
Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU*

Campania de cercetări derulată în anul 2025 în microzona Saharna continuă fluxul constant al investigațiilor arheologice, derulate sistematic în ultimii 25 de ani, în raport cu vestigiile epocii fierului din bazinul Nistrului de Mijloc. Integrarea modelului interdisciplinar în abordarea peisajului sprijină decisiv procesul de cercetare a siturilor din zonă. Scanarea magnetometrică în punctul „Țiglău” a oferit date esențiale despre densitatea și dispunerea amenajărilor arheologice în zona de habitat. Drept urmare, interpretarea datelor geofizice scoate în evidență două clustere de anomalii, dispuse în partea de S și N a suprafeței prospectate. Scopul cercetărilor de teren din anul 2025 a fost completarea informațiilor privind caracterul anomaliilor din partea de nord a așezării din prima epocă a fierului, continuând strategia adoptată în campaniile trecute. Astfel, localizarea noii unități de săpătură a fost realizată pe baza hărții magnetometrice georeferențiate a sitului, opțiunea revenind asupra unei serii de anomalii magnetice de amplitudine medie și ridicată, care sugerau prezența unor structuri arheologice arse. În consecință, perimetrul care urma să fie supus cercetării a fost delimitat sub forma unui patrulat, cu dimensiunile 10×10 m (**Fig. 1**), fiind trasată unitatea de cercetare 14/2025. Ulterior, pentru o mai bună înțelegere a specificului celor două complexe, ale căror contur continuau în profilurile vestig și estic, s-a decis extinderea secțiunii cu încă două casete, facilitând astfel cercetarea integrală a contextelor arheologice. Drept urmare, a fost cercetată o suprafață de 110 m.p. (**Fig. 2**).

În cursul investigațiilor s-a constatat faptul că depunerile culturale în această zonă a sitului nu au fost afectate de lucrările antropice, așa cum este cazul în partea de sud a așezării. În linii generale, materialul arheologic recuperat este specific culturii Saharna și constă din vestigii ceramice și piese de inventar. Dintre acestea din urmă menționăm, în mod special, ștampilele pentru decorat vasele, fusaiiolele decorate, obiectele din materie dură anima-

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

lă și artefactele litice. Cele mai relevante structuri arheologice identificate continuă a fi gropile, în acest an fiind investigate integral opt astfel de complexe. Materialul recuperat din umplutura gropilor le încadrează în perioada culturii Saharna. Totuși, punctul central al depunerilor arheologice este oferit de ruinele unei construcții ușoare de suprafață, concentrate în partea de V a secțiunii, cu extensii spre zonele centrală și estică. Vestigiile actuale ale acestei amenajări antropice constau dintr-o aglomerare de material arheologic, majoritar din fragmente de lut ars și vase sparte, printre care se mai găsesc pietre de mici dimensiuni și oase de animale (**Fig. 3, 1**). Zona centrală a ruinelor are un contur relativ coerent și acoperă o suprafață de cca 4×4 m. Informațiile preliminare relevate de raporturile stratigrafice și inventarul arheologic recuperat din zona dărâmăturii (**Fig. 3, 2-3**) și din spațiul proxim conduc la ipoteza că structura provine dintr-o fază finală a locuirii, probabil orizontul Saharna-Șoldănești, adică post 800 a. Chr. în date de cronologie absolută. Din punct de vedere arheologic, această succesiune culturală este probată și de relevanța gropii 8/14/2025 (**Fig. 3, 4**), care a fost surprinsă sub nivelul ruinelor construcției, fără a avea o legătură stratigrafică directă cu nivelul superior. Funcționarea gropii în perioada anterioară de tip Saharna este confirmată și de materialul ceramic recuperat din umplutura complexului.

Fig. 1. Saharna – „Țiglău”, extras din harta magnetometrică a așezării, cu evidențierea suprafeței planificate pentru săpătură (imagine A. Asăndulesei).

Fig. 2. Saharna – „Țigla”, vedere aeriană dinspre est asupra secțiunii 14/2025, în faza finală a săpăturii (foto M. Băț).

1

2

3

4

Fig. 3. Secvențe din timpul campaniei arheologice din anul 2025 (foto M. Băț).

ANALIZA RESTURILOR FAUNISTICE PROVENITE DIN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU”, CAMPANIA 2025¹

Alexandra CRISTEA, Mihail BĂȚ

Studiul materialului faunistic din siturile primei epoci a fierului din bazinul Nistrului de Mijloc devine o constantă a demersului interdisciplinar al cercetării. În acest sens, situl Saharna - „Țiglău” beneficiază de o istorie recentă, o mare parte din rezultate fiind deja publicate. Săpătura intruzivă în unitatea de cercetare 14/2025 a oferit un nou lot de resturi faunistice, acestea fiind recuperate atât din stratul cultural, cât și din zona structurilor arheologice (**Fig. 1**).

Eșantionul arheozoologic luat în studiu este constituit din resturi menajere (oase, dinți, procese cornulare), toate cu un grad însemnat de fragmentare, ca urmare, în principal, a proceselor de tranșare, prelucrare și consum. Metodologia standard de cercetare cuprinde identificarea anatomică, taxonomică și tafonomică a materialului faunistic. De asemenea, determinarea speciilor de animale s-a realizat cu ajutorul colecției și atlaselor de anatomie comparată.

Lotul analizat cuprinde 754 resturi faunistice (**Tab. 1**), fiind posibilă estimarea până la nivel de specie pentru 217 dintre ele. Resturile neidentificate până la nivel de specie sunt fragmente de oase lungi și late, care au fost atribuite grupului de mamifere de talie mică (30 fragmente), mijlocie (182 fragmente) și mare (283 fragmente). Câteva fragmente (32 fragmente) au putut fi atribuite doar grupului de mamifere, talia nefiind clară din cauza gradului însemnat de fragmentare și ardere.

Fragmentele determinate specific provin atât de la mamifere domestice (85,25%), cât și de la mamifere sălbatice (14,74%). Numărul de resturi ce aparțin mamiferelor domestice în cadrul eșantionului este de 185, iar numărul de resturi atribuit mamiferelor sălbatice este de 32 (**Fig. 2**).

Lista mamiferelor domestice identificate cuprinde: *Bos taurus* (bovina domestică), *Ovis aries* (oaie), *Capra hircus* (capră), *Sus domesticus* (porc), *Canis familiaris* (câine) și *Equus caballus* (cal). Lista mamiferelor sălbatice identificate include: *Cervus elaphus* (cerb), *Capreolus capreolus* (căprior) și *Lepus europaeus* (iepure). A fost determinat și un os ce aparține unei rozătoare mici, *Apodemus sp.* (**Fig. 4; Tab. 1**).

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Ca urmare a analizei tafonomice a probelor, s-a constatat că urmele antropice domină pe cele de carnivore (60 de fragmente roase). Totodată, fragmentele faunistice prezintă urme de tranșare (113), ardere (la negru – 26, calcinat – 23) și prelucrării (un zar din astragal de ovicaprină) (**Tab. 2**).

Din analiza efectuată rezultă că în punctul „Țiglău” se practica creșterea animalelor pentru asigurarea resurselor alimentare necesare comunității (bovine, ovicaprine și porc) și pentru transport (cal). S-a documentat și vânătoarea, fiind identificate specii de animale sălbatice (cerb, căprior și iepure). Proporțiile resturilor de imatur/matur pentru principalele specii domestice (**Fig. 3**) arată că bovinele și ovicaprinele erau crescute atât pentru produsele primare (carne), cât și secundare (lapte). Cât privește suinele, acestea au fost crescute predominant pentru produsele primare.

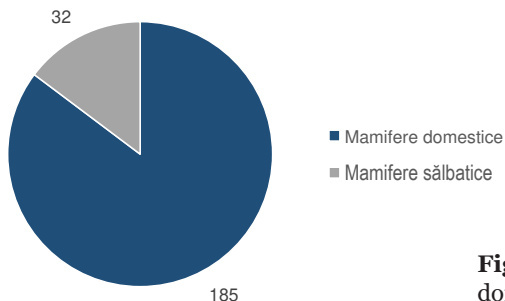

1

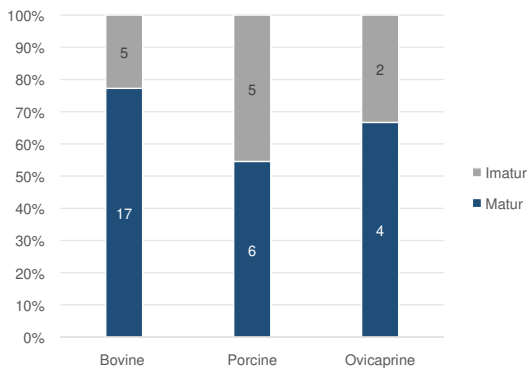

2

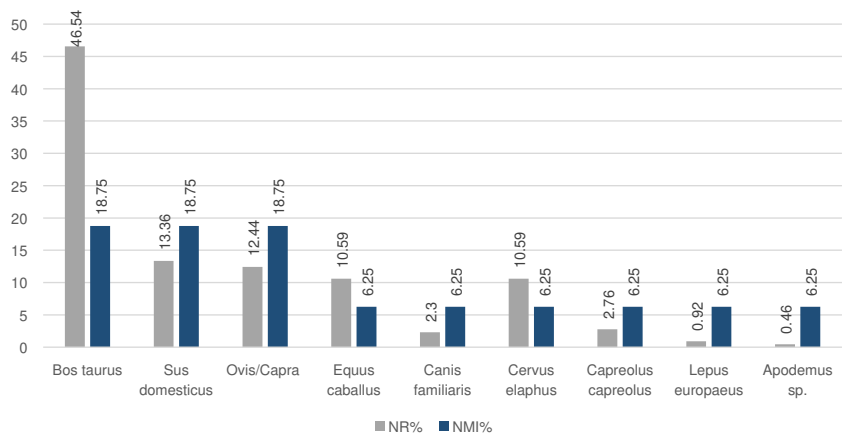
Fig. 1. Saharna – „Țiglău”, campania 2025: resturi faunistice *in situ* (foto M. Băț).

Fig. 2. Proporțiile mamiferelor domestice și a celor sălbatice.

Fig. 3. Proporțiile resturilor de imatur/matur pentru principalele specii domestice.

Fig. 4. Proporțiile (%NR, % NMI) a speciilor de mamifere identificate.

Specia	NR	%	NMI	%
<i>Bos taurus</i>	101	46,54	3	18,75
<i>Sus domesticus</i>	29	13,36	3	18,75
<i>Ovis/Capra</i>	27	12,44	3	18,75
<i>Equus caballus</i>	23	10,59	1	6,25
<i>Canis familiaris</i>	5	2,30	1	6,25
Total mamifere domestice	185	85,25	11	68,75
<i>Cervus elaphus</i>	23	10,59	1	6,25
<i>Capreolus capreolus</i>	6	2,76	1	6,25
<i>Lepus europaeus</i>	2	0,92	1	6,25
<i>Apodemus sp.</i>	1	0,46	1	6,25
Total mamifere sălbatice	32	14,74	5	31,25
Total mamifere identificate	217	100	16	100
Mamifere neidentificate	527			
Total mamifere	744	98,67		
Pești	8	1,06		
Moluște	1	0,13		
Păsări	1	0,13		
Total eşantion	754	100		

(NR – număr de resturi, NMI – număr minim de indivizi estimați)

Tab. 1. Saharna – „Țiglău”, campania 2025: cuantificarea resturilor faunistice.

Urme tafonomice	Număr de resturi (NR)
Ardere inițială	26
Ardere avansată	23
Tranșare	113
Prelucrare	1
Urme roadere (câini)	60
Total NR eşantion	754

Tab. 2. Saharna – „Țiglău”, campania 2025: date tafonomice.

PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA SITUL DIN EPOCA FIERULUI DE LA OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI¹

Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI

Cetatea Olișcani – „Roata Turcilor” a fost descoperită în anul 1954 de către V. Marcheveci și se află la cca 1,7 km spre E de marginea localității eponime (**Fig. 1**), fiind amplasată pe un promontoriu, format la confluența a două vălcele. În urma periegezelor din anul 2022, efectuate de echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță”, s-a stabilit că cetatea avea formă ovală, cu dimensiunile de cca 140×100 m (cca 1,1 ha) și a fost înconjurată cu un val, care are, în prezent, lățimea la bază de aproximativ 6-7 m și înălțimea de cca 0,5-1,5 m. Pe laturile de SE, N și NE, promontoriul are pantele destul de abrupte, astfel nefiind necesar șanțul de apărare. Doar pe latura de SE, unde promontoriul face joncțiune cu terasa, în fața valului, a fost săpat un șanț, care în prezent, din cauza lucrărilor agricole, este colmatat.

În anul 2024, pentru a completa informațiile despre situl „Roata Turcilor”, au fost efectuate prospecțiuni geomagnetice, fiind folosit un magnetometru cu vapori de cesiu, model Geometrics G858, cu doi senzori, instalați orizontal, cu spațiere de 0,5 m. Acestea au fost realizate pe o suprafață totală de 9500 m² și au vizat incinta cetății, precum și elementele defensive de pe latura de SE. Harta magnetometrică (**Fig. 2**) rezultată reliefează numeroase anomalii pe întreaga suprafață a sitului. Majoritatea acestora sunt pozitive, sugerând prezența unor gropi sau a unor posibile bordeie, cum pare să fie cazul celor de dimensiuni mai mari și cu un contrast bun de susceptibilitate magnetică. Șanțul pare să aibă aproximativ 4,0 m lățime, iar valul se situează între 5,0-6,0 m.

În anul 2025, plecând de la harta magnetometrică, au fost realizate săpături arheologice la una dintre anomaliile amplasate în partea de SV a incintei, prin intermediul unei secțiuni, cu dimensiunile de 4,0×4,0 m (**Fig. 3**).

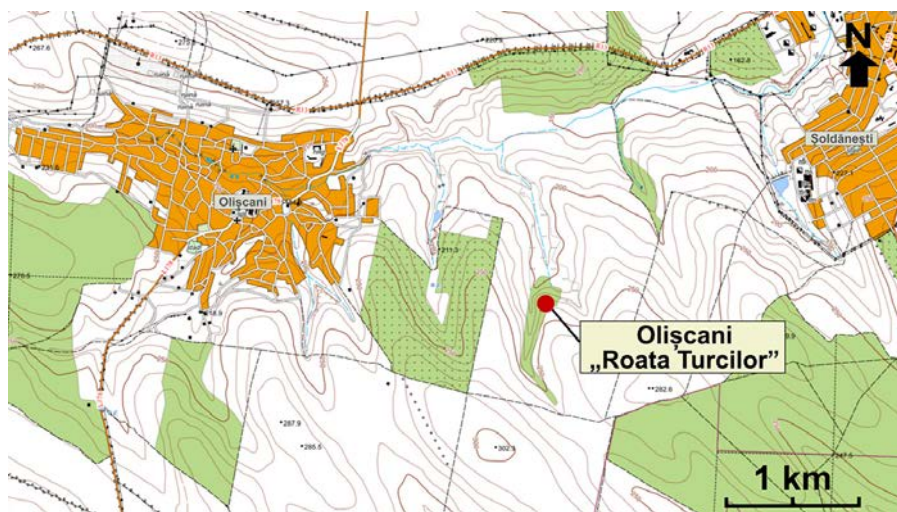
În urma cercetărilor arheologice s-a constatat că solul până la adâncimea de cca 0,4 m a fost afectat de lucrările agricole, ceea ce a condus la bulversarea vestigiilor. Totodată, din acest strat au fost recuperate câteva piese arheologice (**Fig. 4, 1, 2**), precum și mai multe fragmente de ceramică modelată cu mâna, caracteristice pentru cultura Saharna din prima epocă a

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

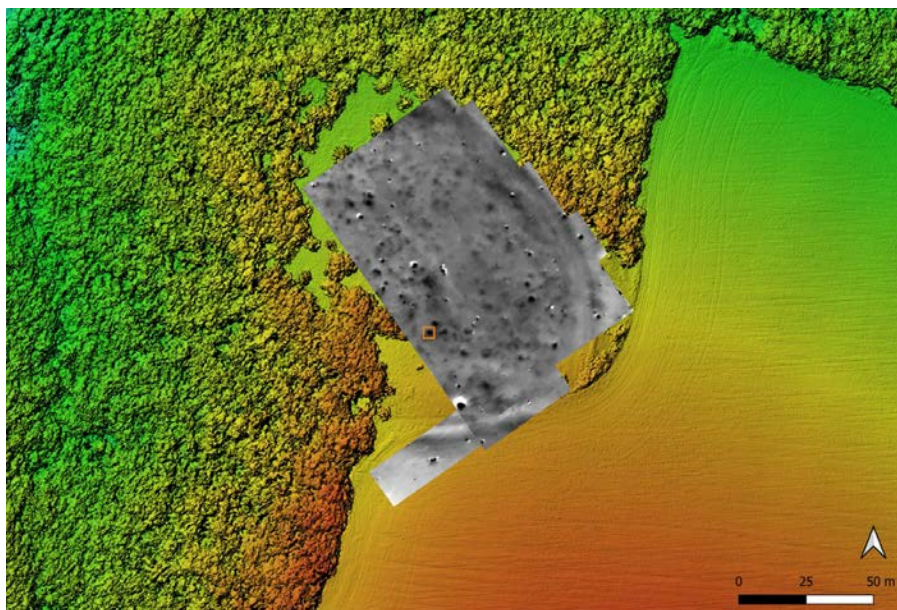
fierului (Fig. 4, 7-9), precum și pentru cultura getică din sec. IV-III a. Chr. (Fig. 4, 3-6).

După excavarea stratului bulversat, la adâncimea de cca 0,40-0,45 m, în partea de nord a secțiunii au fost descoperite două gropi menajere, care se intersectau parțial (Fig. 3). *Groapa nr. 1* era de formă tronconică, cu diametrul gurii de cca 1,2 m, al fundului – în jur de 1,0 m și adâncimea de cca 0,65 m. Aceasta a fost umplută, în cea mai mare parte cu cenușă și sol ars, conținând, de asemenea și câteva fragmente ceramice caracteristice culturii Saharna (Fig. 4, 13-15). *Groapa nr. 2*, a fost săpată ulterior, cavitatea ei intersectând groapa precedentă. Ea a avut formă de clopot, cu diametrul gurii de cca 1,15 m, al fundului – de aproximativ 1,45 m și adâncimea de cca 1,0 m. Umplutura gropii conținea o cantitate considerabilă de bucăți de lipitură de lut arsă, unele cu amprente de nuiele, precum sol ars în amestec cu cenușă. De asemenea, din emblecton au fost recuperate și câteva fragmente ceramice (Fig. 4, 10-12), caracteristice pentru cultura getică.

Astfel, inventarul recuperat din gropi, dar și din stratul cultural, permite evidențierea a două niveluri de locuire în situl Olișcani – „Roata Turcilor”: prima epocă a fierului (cultura Saharna – sec. X-IX a. Chr.) și a doua epocă a fierului (cultura getică – sec. IV-III a. Chr.). Cât privește data edificării sistemului defensiv, înclinăm spre a doua epocă a fierului, perioada pentru care există mai multe analogii (Mateuți, Durlești, Păpăuți etc.).

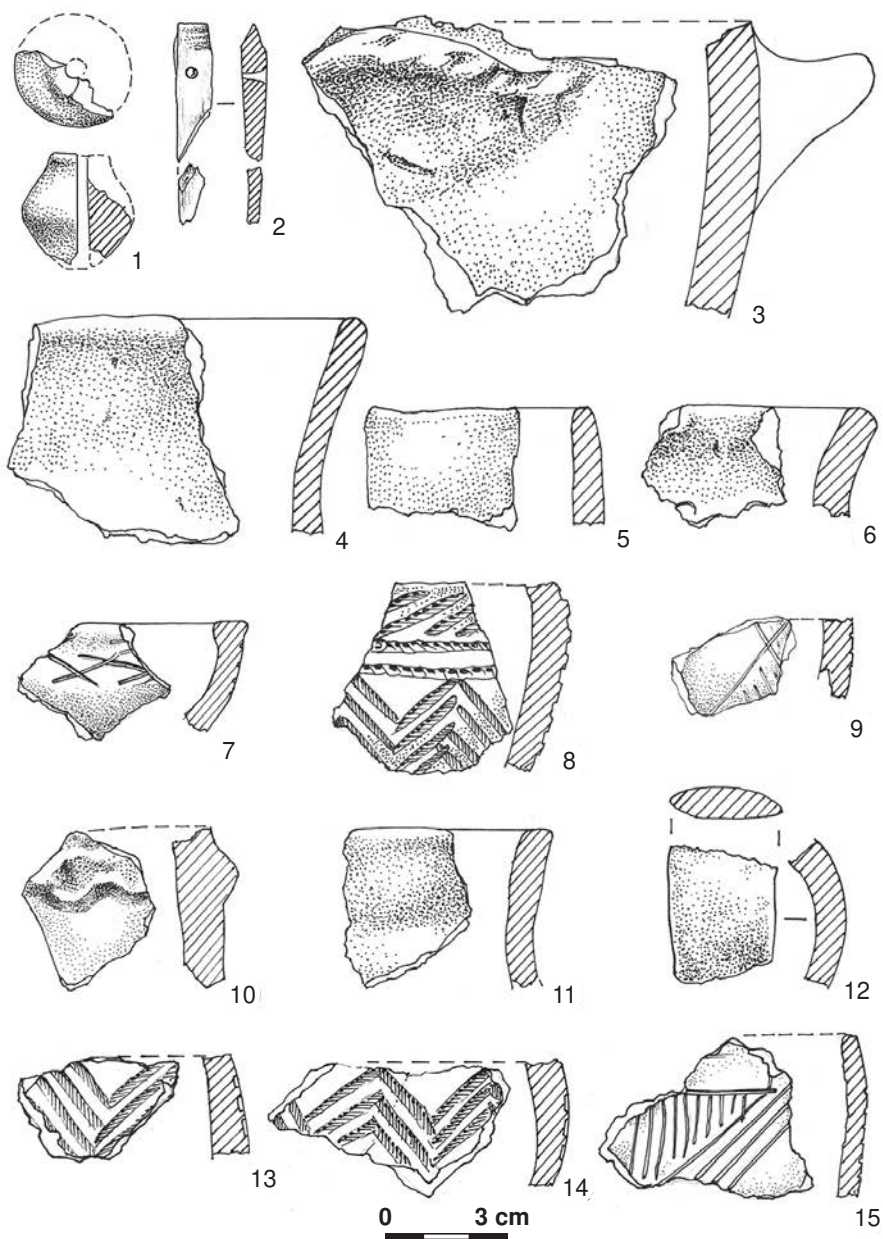
Fig. 1. Olișcani – „Roata „Turcilor”.
Localizarea sitului (sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

Fig. 2. Olișcani – „Roata „Turcilor”. Harta magnetometrică.

Fig. 3. Olișcani – „Roata „Turcilor”. Secțiunea arheologică.

Fig. 4. Olișcani – „Roata „Turcilor”.
Material arheologic descoperit în gropi și în stratul cultural.

CERCETĂRI ARHEOZOOLOGICE LA SITUL OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI¹

Alexandra CRISTEA

Eșantionul arheozoologic, provenit din secțiunea arheologică de la Olișcani – „Roata Turcilor”, este constituit din resturi menajere (oase, dinți, procese cornulare), toate prezentând un grad însemnat de fragmentare, ca urmare, în principal, a proceselor de tranșare, prelucrare și consum.

Metodologia standard de cercetare a cuprins identificarea anatomică, taxonomică și tafonomică a materialului faunistic. De asemenea, determinarea speciilor de animale s-a realizat cu ajutorul colecției și atlaselor de anatomie comparată.

Lotul analizat cuprinde 79 resturi faunistice (**Tab. 1**), fiind posibilă estimarea până la nivel de specie pentru 14 dintre ele. Resturile neidentificate până la nivel de specie sunt fragmente de oase lungi și late, care au fost atribuite grupului de mamifere de talie mică (două fragmente), mijlocie (19 fragmente) și mare (39 fragmente). Câteva fragmente (cinci la număr), au putut fi atribuite doar grupului de mamifere, talia fiind neclară.

Fragmentele determinate provin atât de la mamifere domestice (64,28%), cât și de la mamifere sălbatice (35,71%). Numărul de resturi ce aparțin mamiferelor domestice în cadrul eșantionului este de nouă, iar numărul de resturi atribuit mamiferelor sălbatice este de cinci.

Lista mamiferelor domestice identificate cuprinde: *Bos taurus* (bovina domestică), *Ovis aries* (oaie), *Capra hircus* (capră), *Sus domesticus* (porc) și *Equus caballus* (cal). Proporția bovinelor este de 28,57%, a calului – de 21,42%, a ovicaprinelor – de 7,14% și a porcului – de 7,14%.

Numărul de resturi atribuit mamiferelor sălbatice este de cinci, dintre care ponderea cea mai mare o are iepurele (*Lepus europaeus*) – 21,42%, fiind urmat de cerb (*Cervus elaphus*) – 7,14% și căprior (*Capreolus capreolus*) – 7,14%.

În urma analizei tafonomice a probelor au fost identificate 29 fragmente de os care prezintă urme antropice: tranșare (15), ardere (la negru – 10, calcinat – 2) și prelucrare (2 fragmente).

Din analiza efectuată rezultă că, comunitatea din epoca fierului de la Olișcani practica creșterea animalelor pentru asigurarea resurselor alimentare necesare comunității (bovine, ovicaprine și porci) și transport (cal). Pe

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

lângă creșterea animalelor s-a practicat și vânătoarea, fiind identificate trei specii de animale sălbatice (cerb, căprior și iepure).

Specia	NR	%	NMI	%
<i>Bos taurus</i>	4	28,57	1	14,28
<i>Equus caballus</i>	3	21,42	1	14,28
<i>Sus domesticus</i>	1	7,14	1	14,28
<i>Ovis/Capra</i>	1	7,14	1	14,28
Total mamifere domestice	9	64,28	4	57,14
<i>Lepus europaeus</i>	3	21,42	1	14,28
<i>Cervus elaphus</i>	1	7,14	1	14,28
<i>Capreolus capreolus</i>	1	7,14	1	14,28
Total mamifere sălbatice	5	35,71	3	42,85
Total mamifere identificate	14	100%	7	100%
Mamifere neidentificate	65			
Total	79			

Tab. 1. Cuantificarea resturilor faunistice din eșantionul de la Olișcani – „Roata Turcilor”.

PROSPECTIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA CETATEA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI HANSCA „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI¹

Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Natalia OVCEAROV, Vitalie SOCHIRCĂ, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ

Situl este situat la cca 550 m SV de satul Hansca (**Fig. 1**), în partea de SE a Podișului Moldovei Centrale (Codrilor), în bazinul hidrografic al râului Botnișoara. Așezarea, cu o suprafață de cca 150×350 m, este amplasată pe o colină din dreapta râului, în cursul său superior. Aceasta are o altitudine absolută de cca 160-200 m (cea relativă fiind de cca 75 m), cu desfășurare pe direcția NV–SE, înclinația generală fiind orientată spre SE.

Situl a fost descoperit de I. Hîncu și I. Rafalovici în anul 1964, iar cercetări arheologice au fost efectuate de către Em. Rikman, în 1968 și I. Niculiță – în anii 1973, 1980-1981. În anul 2025 cercetările au fost reluate de către echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță”, USM, care a realizat prospecțiuni geofizice, urmate de săpături arheologice.

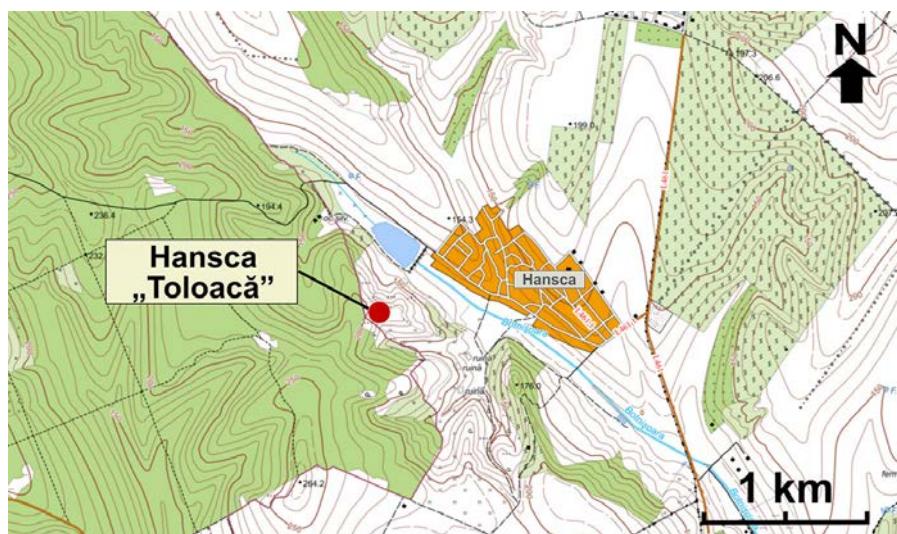
Prospecțiunile geofizice (**Fig. 2**) au fost realizate cu ajutorul unui magnetometru Sensys MAGNETO® MX V4, prevăzut cu cinci senzori dispuși la intervale de 0,5 m, ceea ce a permis obținerea unei acoperiri eficiente și a unei rezoluții adecvate pentru identificarea structurilor de dimensiuni mici și medii. Sistemul a fost integrat cu un rover GNSS conectat la o stație de bază prin radio, permițând înregistrarea poziției în timp real. Analiza datelor a evidențiat prezența mai multor anomalii magnetice pozitive, concentrate în special în sectorul central-vestic al sitului. De asemenea, în partea estică, aproximativ la mijlocul platoului, a fost atestată o altă anomalie relevantă, de formă semicirculară, care a fost interpretată ca un posibil șanț defensiv. Aceasta prezintă un contrast magnetic moderat, dar este vizibilă în mod coerent pe întreaga desfășurare transversală a dealului.

Cu scopul de a verifica rezultatele prospecției geofizice, în partea de E, unde s-a presupus prezența șanțului de apărare, a fost trasată o secțiune cu dimensiunile de 12×2 m (**Fig. 3**). Ca urmare a cercetărilor arheologice, la adâncimea de 0,5 m de la nivelul actual de călcare, a fost descoperit șanțul, care avea în porțiunea investigată un traseu ușor curbat dinspre SE spre NV. După excavarea umpluturii șanțului s-a constatat, că el a avut formă trapezo-

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

idală în secțiune, cu lățimea de cca 4,2 m în partea superioară și de cca 2,0 la fund, iar adâncimea fiind de cca 1,8 m. În embletonul amenajării defensive a fost descoperită o cantitate considerabilă de lipitură de lut arsă, unele cu amprente de nuiete, și bucăți de la vetre cu urme de arsură. La fel, au fost recuperate fusaiole întregi și fragmentate (**Fig. 4, 4-9**), figurine antropomorfe (**Fig. 4, 1-3**), ustensile din os, cute din piatră și peste 1600 fragmente de ceramică modelată cu mâna, caracteristică culturii getice, precum și 21 fragmente de amfore elenistice (Chios, Thasos, Heraclea Pontica etc.).

Astfel, pe baza rezultatelor prospecțiunilor geofizice și a cercetărilor arheologice recente, s-a constatat existența unei fortificații pe dealul „Toloacă”, anterior doar presupusă. Aceasta a fost delimitată pe laturile de S și V de pantele înclinate ale platoului, iar la E și N de un șanț defensiv. Prezența unei construcții defensive de tip „zid” sau „palisadă” în spatele șanțului rămâne incertă. Materialele descoperite în secțiunea din anul 2025, dar și cele atestate anterior, permit atribuirea acestui sit culturii getice din sec. IV-III a. Chr.

Fig. 1. Hansca – „Toloacă”. Localizarea sitului
(sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

Fig. 2. Hansca – „Toloacă”. Harta magnetometrică suprapusă pe ortofotoplanul sitului.

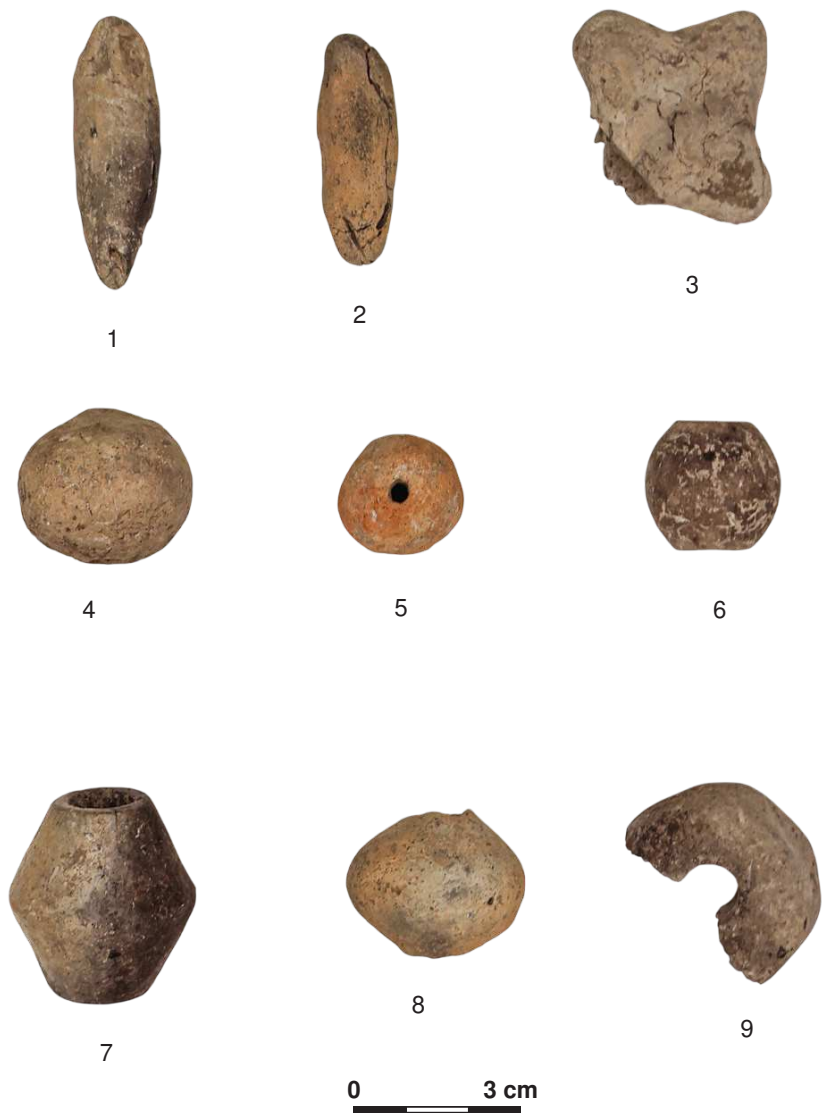

1

2

Fig. 3. Hansca – „Toloacă”. Secțiune arheologică prin șanțul defensiv.

Fig. 4. Hansca – „Toloacă”. Piese din lut ars descoperite în umplutura șanțului de apărare.

ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC HANSCA – „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI¹

Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRCĂ

Cercetările pedologice au fost realizate în scopul estimării impactului antropic asupra solului din perimetrul sitului arheologic Hansca – „Toloacă”. Probele de sol au fost colectate din trei profiluri, în luna august 2025: două din secțiunea arheologică și unul dintr-un sondaj trasat în pădure, în extremitatea de nord a sitului.

Analizele probelor de sol au fost realizate în laboratoarele „Fizica solului” și „Chimia solului” din cadrul Facultății de Biologie și Geștiințe, Universitatea de Stat din Moldova, fiind utilizate metodele specifice: humusul – prin metoda I.V. Tiurin, cu modificarea de V.N. Simakov; componența granulometrică – prin metoda pipetei după N.A. Kacinski; densitatea fazei solide – prin metoda Petinov; CaCO_3 – prin metoda gazovolumetrică, pH – cu pH-metru.

În secțiunea arheologică probele au fost prelevate din profilul de sud al șanțului de apărare, precum și din profilul de vest, care coincide cu baza „zidului” defensiv.

Rezultatele cercetărilor solului din umplutura șanțului de apărare reflectă un profil cu urme de antropizare de la adâncimea de 60 cm până la adâncimea de 210 cm a profilului (**Tab. 1**). Parametrii fizici și cei chimici ai solului prezintă o stratificare: 0-60 cm, 60-100 cm, 100-180 cm și 180-210 cm. După componența granulometrică solul se caracterizează ca luto-argilos pe rocă parentală lut. Stratul superior cu adâncimea de 0-60 cm are parametrii practic similari cu cei ai solului profilului integru din pădure (**Tab. 3**). Stratul cu adâncimea de 60-100 cm este de tranziție: are conținutul de humus de 3,20-3,73% și carbonul organic majorat pentru această adâncime; prezintă interes lipsa carbonaților și conținutul majorat de praf la adâncimea de 80-100 cm. Stratul cu adâncimea de 100-180 cm demonstrează consecințe ale influenței antropice: mai cu seamă prezența carbonului organic la această adâncime, conținutul sporit de humus (până la 3,20%) și cel de praf (circa 45-50%). Stratul cu adâncimea de 180-210 cm se caracterizează ca lutos, cu un conținut mai mare de nisip, dar și de carbon organic, ce ne demonstrează prezența antropizării până la adâncimea de 210 cm.

---

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Rezultatele cercetării solului din peretele lateral vestic al secțiunii sitului arheologic (**Tab. 2**) reflectă un conținut majorat de argilă fină (circa 43-50%) față de 29-35% la profilul din sit descris mai sus și, respectiv, 33-45% la profilul integru din pădure situat la o distanță de circa 500 m (tab. 3). Solul se caracterizează ca argilo-lutos, ceea ce ne permite să presupunem că poate fi un aport de material argilos pentru întărirea „zidului”.

Solul prelevat din sondajul săpat în pădure are parametrii unui sol cenușiu molic, caracteristic ecosistemului natural de păduri de foioase din Podișul Moldovei Centrale (Codrilor) (**Tab. 3**).

Astfel, ca urmare a analizelor pedologice se poate constata o antropizare sporită a solului în spațiul sistemului defensiv al cetății Hansca – „Toloacă”. Aceasta poate fi urmărită atât în umplutura șanțului de apărare, cât și în zona unde, probabil, a fost edificat un „zid”, la al cărui bază a fost depus un material argilos.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Compoziția granulometrică, %				C _{org.} , %	Humus, %	CaCO ₃ ,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05- 0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,54	52,81	19,97	44,85	35,18	2,47	4,26	9,33	7,82
20-40	2,54	51,93	27,69	38,88	33,43	2,47	4,26	10,18	7,95
40-60	2,58	51,76	28,78	38,32	32,90	2,47	4,26	11,21	7,82
60-80	2,58	49,08	31,86	38,74	29,40	1,85	3,20	1,72	7,55
80-100	2,57	46,80	24,89	45,84	29,27	2,16	3,73	-	7,50
100-120	2,60	43,80	24,71	48,72	26,57	0,93	1,60	13,80	7,96
120-140	2,63	47,81	22,53	45,27	32,20	1,54	2,65	11,21	7,90
140-160	2,64	47,49	18,23	49,75	32,05	1,54	2,65	12,07	7,65
160-180	2,67	47,40	18,41	46,87	34,72	1,85	3,20	11,33	7,66
180-200	2,64	40,36	33,40	47,41	19,19	1,85	3,20	10,80	7,40
200-210	2,64	38,09	28,82	44,21	26,97	1,54	2,65	10,39	7,47

Tab. 1. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din profilul șanțului de apărare a sitului arheologic Hansca – „Toloacă”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Compoziția granulometrică, %				C _{org.} , %	Humus, %	CaCO ₃ ,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05- 0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,58	64,19	15,56	40,52	43,92	2,16	3,72	8,12	7,00
20-40	2,63	64,13	18,10	33,59	48,31	1,85	3,19	8,12	7,08
40-60	2,58	69,58	10,84	39,40	49,76	0,93	1,60	9,11	7,56
60-80	2,58	69,02	8,14	43,50	48,36	0,62	1,07	-	7,69

Tab. 2. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din peretele lateral vestic al secțiunii arheologice din situl Hansca – „Toloacă”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Compoziția granulometrică, %				C _{org.} , %	Humus, %	CaCO ₃ ,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05- 0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,52	51,28	28,07	38,44	33,49	2,47	4,26	9,11	6,84
20-40	2,56	45,94	33,88	32,36	33,76	2,16	3,72	8,12	6,65
40-60	2,65	50,60	30,64	29,75	39,61	1,24	2,14	8,12	6,54
60-80	2,66	60,56	27,54	26,78	45,68	0,62	1,07	9,11	6,41

Tab. 3. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din sondajul din pădure, de la marginea de nord a sitului arheologic Hansca – „Toloacă”, raionul Ialoveni.

PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA FORTIFICAȚIA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENTI¹

Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Vitalie SOCHIRĂ, Natalia OVCEAROV, Serghei PASCARI, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ

Situl este situat în partea de SE a Podișului Moldovei Centrale, în bazinul hidrografic al râului Ișnovăț, pe versantul drept al pârâului Suricea, tributar de dreapta al Ișnovățului (**Fig. 1**). Cetatea a fost amplasată pe o pantă lină, cu expoziție E-SE, a văii pârâului Suricea, vizavi de Dealul Henciu.

Primele mențiuni ale cetății se conțin într-un carnet de călătorie al geografului Gheorghe Năstase, datat în anul 1925. Ulterior, în 1978 situl a fost cercetat perieghetic de către I. Niculiță și Al. Levinschi, iar în 1989 – de I. Hîncu. Începând cu anul 2024, acesta este investigat de echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” al Universității de Stat din Moldova. Astfel, în 2024 au fost realizate cercetări de suprafață și două sondaje, amplasate în incintă. Iar, în 2025, au fost efectuate prospecțiuni aeriene (LiDAR) și geofizice (**Fig. 2**), urmate de săpături arheologice (**Fig. 3**).

Prospecțiunile geofizice au fost realizate cu ajutorul unui magnetometru Sensys MAGNETO® MX V4, prevăzut cu cinci senzori dispuși la intervale de 0,5 m, ceea ce a permis obținerea unei acoperiri eficiente și a unei rezoluții adecvate pentru identificarea structurilor de dimensiuni mici și medii. Sistemul a fost integrat cu un rover GNSS conectat la o stație de bază prin radio, permițând înregistrarea poziției în timp real. Suprafața investigată a corespuns unei foste plantații viticole, caracterizată printr-un microrelief denivelat și prezența numeroaselor fragmente feroase rămase în sol. Aceste elemente au generat un nivel ridicat de zgomot magnetic, vizibil în special sub forma unor anomalii punctiforme de mare intensitate, care afectează lizibilitatea generală a datelor (**Fig. 2**). În pofida acestor limitări, o anomalie de formă circulară, observată și pe ortofotoplanul obținut cu drona, se distinge clar și în datele magnetometrice. Aceasta apare sub forma unui șanț ce conturează o incintă circulară, ale cărei dimensiuni, coroborate cu datele căpătate în urma prospecțiunilor aeriene, sunt de cca 65×70 m.

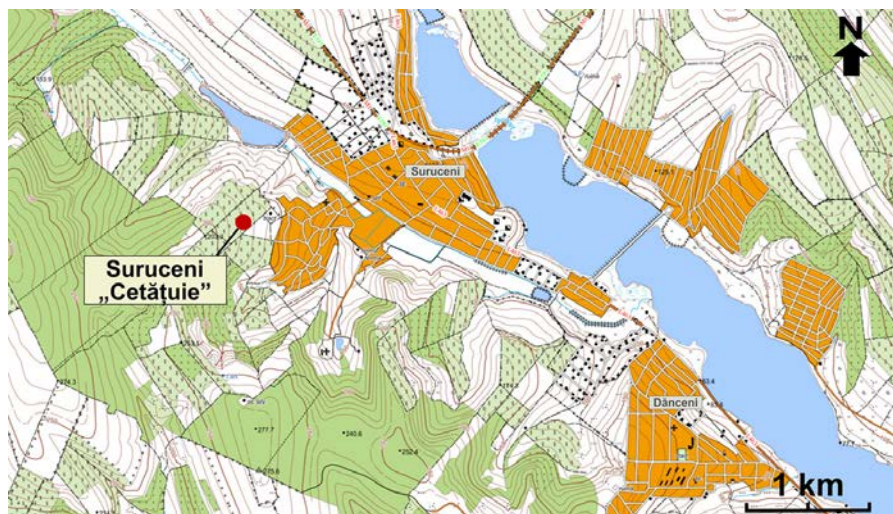
Cu scopul de a verifica rezultatele prospecției geofizice, pe latura de sud a fost trasată o secțiune cu dimensiunile de 14×2 m, care intersecta per-

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

pendicular presupusul șanț de apărare. Ca urmare a investigațiilor arheologice, la adâncimea de 0,35-0,40 m, s-au conturat vestigiile amenajărilor defensive (**Fig. 3**). La exterior a fost săpat un șanț în formă de „V” cu o deschidere în partea superioară de cca 5,6 m și adâncimea de la nivelul antic de călcare de cca 2,5 m (**Fig. 3,2**). În spatele șanțului, separate printr-o bermă de cca 2,3 m, au apărut vestigiile unui „zid”, reprezentate de trei șiruri de gropi de par cu diametrul de cca 0,4-0,5 m și adâncimea de cca 0,2-0,4 m. Distanța dintre șiruri fiind de cca 0,4 m și, respectiv, de cca 0,7 m. Lățimea totală a construcției, ținând cont de diametrul gropilor, este de cca 2,25 m. Astfel, se poate presupune că aceasta reprezintă baza unui „zid”, care a avut trei paramente din bârne, iar spațiul dintre ele a fost umplut cu pământ.

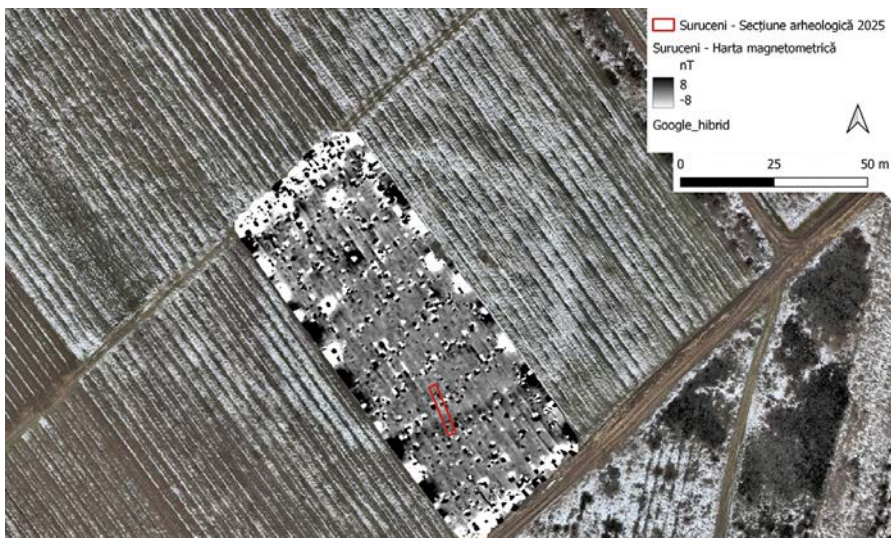
Din zona construcției defensive au fost recuperate mai multe fragmente de ceramică modelată cu mâna (**Fig. 4,1-4**), caracteristice culturii getice, precum și fragmente de amfore elenistice (**Fig. 4, 5**). Câteva fragmente ceramice modelate cu mâna, de factură grosieră, au fost descoperite și în partea inferioară a șanțului.

Astfel, plecând de la rezultatele cercetărilor arheologice recente, dar și ale periegezelor și sondajelor anterioare, atribuim situl Suruceni – „Cetățuie” culturii getice din sec. IV-III a. Chr.

Fig. 1. Suruceni – „Cetățuie”.

Localizarea sitului (sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

Fig. 2. Suruceni – „Cetățuie”. Harta magnetometrică suprapusă pe o imagine aeriană a sitului.

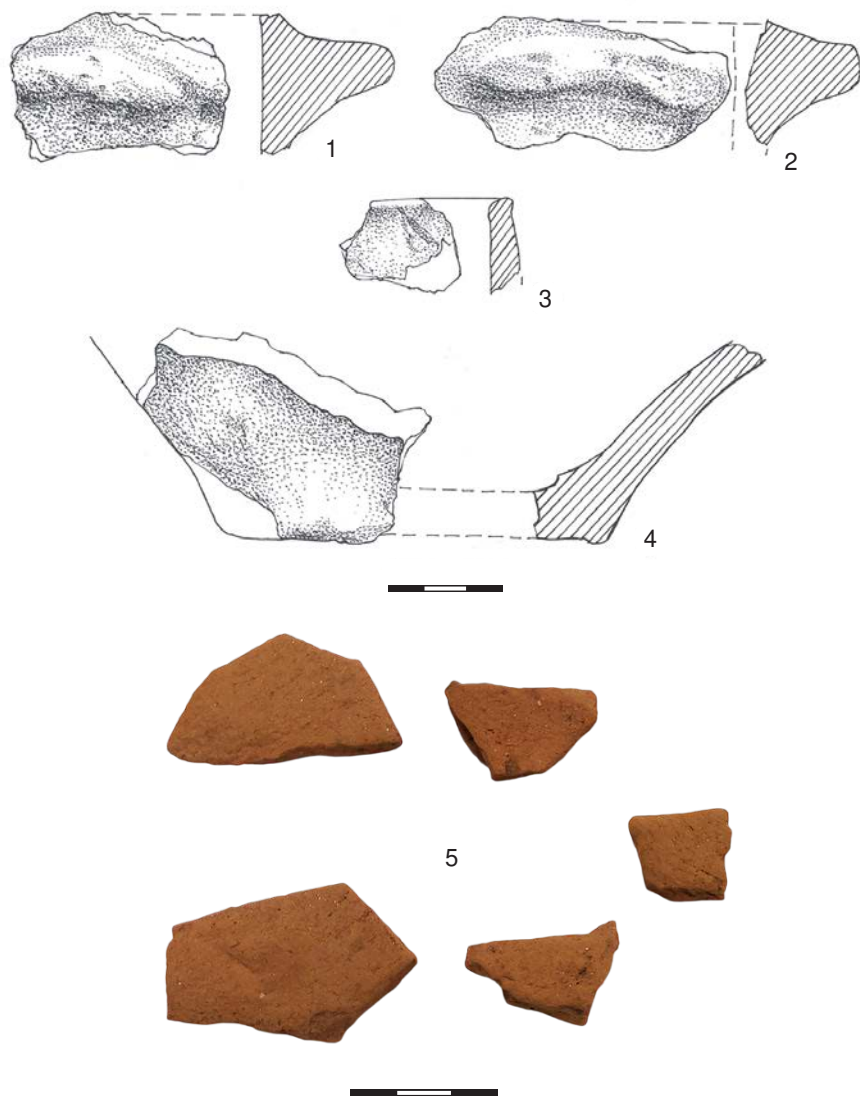

1

2

Fig. 3. Suruceni – „Cetățuie”. Vestigiile sistemului defensiv.

Fig. 4. Suruceni – „Cetățuie”. Material arheologic descoperit în zona „zidului” de apărare.

ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI¹

Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI

Cercetările pedologice au fost realizate în scopul estimării impactului antropic asupra solului din perimetrul sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”. Probele de sol au fost colectate din patru locații, în luna mai 2025: din secțiunea arheologică (una din profilul șanțului de apărare și două din gropile de la parii palisadei) și, pentru comparație, dintr-un profil natural integru din proximitatea sitului.

Analizele probelor de sol au fost realizate în laboratoarele „Fizica solului” și „Chimia solului” din cadrul Facultății de Biologie și Geostiințe, Universitatea de Stat din Moldova, fiind utilizate metodele specifice: humusul – prin metoda I.V. Tiurin, cu modificarea de V.N. Simakov; componența granulometrică – prin metoda pipetei după N.A. Kacinski; densitatea fazei solide – prin metoda Petinov; CaCO₃ – prin metoda gazovolumetrică, pH – cu pH-metru.

Ca urmare a analizelor s-a stabilit:

Profilul martor din plantația de viță-de-vie, localizat în proximitatea „Cetățuiei”, prezintă cernoziom tipic slab humifer luto-argilos desfundat, cu parametri fizico-chimici ce corespund tipului și subtipului dat de sol (**Tab. 1**).

Solul prelevat din profilul șanțului de apărare (**Tab. 2**) este de tipul cernoziom tipic slab humifer luto-argilos, iar după parametrii fizici și cei chimici prezintă o stratificare a profilului: 0-80 cm, 80-180 cm, 180-220 cm și 220-290 cm, cu urme de antropizare pe toată adâncimea profilului.

Stratul cu adâncimea de 0-80 cm are parametrii caracteristici unui sol desfundat, dar corespund revenirii la o pedogeneză normală. Prezintă urme evidente de antropizare stratul cu adâncimea de 80-180 cm, cu abateri evidente de la parametrii caracteristici unui profil integru din proximitatea sitului (vezi pentru comparație **Tab. 1**). Densitatea fazei solide și conținutul de materie organică au parametri tipici orizonturilor superioare, iar mai relevant este stratul cu adâncimea de 120-160 cm, unde parametrii densității fazei solide au valori de 2,50-2,55 gr/cm³ și conținutul de carbon organic – de 1,24-1,85%, iar conținutul de humus crește, comparativ cu stratul superior menționat, până la valori nefirești adâncimii date, depășind 2 și chiar

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

3%. Acest strat are un conținut majorat de argilă și valori atipice ale pH, care n-au nimic comun cu geneza tipului dat de sol și, probabil, se pot explica prin activitatea antropică din trecut, cu rămășițe de cenușă și carbon organic. Stratul cu adâncimea de 180-220 cm completează această concluzie prin adâncimea maximă de antropizare, unde conținutul fracțiunii de praf (ce cuprinde și fracțiunea cenușii) este maximă – circa 41%. Stratul cu adâncimea de 220-290 cm revine la parametrii practic caracteristici acestui tip de sol.

Probele de sol prelevate din gropile de la parii palisadei au următoarele caracteristici ale parametrilor fizico-chimici: solul din groapa 1 (**Tab. 3**) și cel din groapa 3 (**Tab. 4**) au parametri aproape similari ai densității fazei solide și ai conținutului de carbon organic, doar că în groapa 1 conținutul de praf este cu 5% mai mic, iar conținutul de carbonați (CaCO_3) cu 4-5% mai mare (posibil datorat unei concentrații de resturi de origine organică).

Astfel, ca urmare a analizelor pedologice, se poate constata o antropizare vădită a solului atât din umplutura șanțului de apărare, cât și din emplectonul gropilor de pari de la baza „zidului” defensiv al cetățuiei.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Componența granulometrică, %				C _{org.} %	Humus, %	CaCO ₃ ,	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05- 0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-10	2,61	48,57	34,26	35,19	30,55	1,70	2,93	-	7,40
10-20	2,62	47,74	33,44	34,64	31,92	1,56	2,70	6,02	7,40
20-30	2,61	47,25	41,52	26,41	32,07	2,47	4,26	6,02	7,14
30-40	2,60	52,64	36,60	29,89	33,51	1,56	2,70	11,94	7,83
40-50	2,63	51,76	31,95	30,70	37,35	1,24	2,14	11,94	7,32
50-60	2,65	53,31	39,90	37,38	35,34	0,93	1,60	11,10	7,81
60-70	2,65	52,18	29,52	33,08	37,40	0,93	1,60	11,94	7,36
70-80	2,64	51,68	28,79	32,95	38,26	0,93	1,60	11,94	7,36
80-90	2,64	56,68	26,26	35,70	38,04	0,66	1,14	11,94	7,30
90-100	2,64	49,44	30,06	35,09	34,85	0,40	0,69	10,57	7,30

Tab. 1. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din profilul martor localizat în proximitatea sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Compoziția granulometrică, %				C _{org.} , %	Humus, %	CaCO ₃	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
0-20	2,63	47,09	37,85	28,12	34,03	1,24	2,14	-	6,86
20-40	2,64	47,10	34,13	27,71	38,16	0,62	1,07	6,03	6,88
40-60	2,62	48,10	35,95	28,65	35,40	0,93	1,60	7,75	7,04
60-80	2,62	45,31	36,45	27,44	36,11	0,62	1,07	9,35	7,03
80-100	2,61	49,23	32,34	30,50	37,16	1,24	2,14	5,50	6,83
100-120	2,57	47,55	32,69	27,83	39,48	1,55	2,67	5,12	6,53
120-140	2,55	49,11	30,18	28,82	41,00	1,85	3,19	8,10	6,30
140-160	2,50	46,65	32,23	28,16	41,40	1,24	2,14	8,55	6,53
160-180	2,62	55,54	24,49	40,19	35,32	0,93	1,60	9,35	6,72
180-200	2,63	56,37	24,41	41,75	33,84	0,62	1,07	9,35	7,10
200-220	2,62	48,73	27,38	41,07	31,55	0,62	1,07	9,35	7,00
220-240	2,65	46,39	26,90	36,11	36,99	0,31	0,53	10,20	7,16
240-260	2,65	46,41	25,05	37,83	34,12	0,31	0,53	10,26	7,67
260-280	2,65	46,29	34,01	35,75	30,24	0,31	0,53	8,35	6,73
290	2,67	47,96	32,73	36,71	30,56	-	-	9,55	7,95

Tab. 2. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din profilul șanțului de apărare a sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Compoziția granulometrică, %				C _{org.} , %	Humus, %	CaCO ₃	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
40-50	2,68	49,74	34,17	26,79	39,04	0,62	1,07	14,92	7,60
50-60	2,67	48,40	33,41	30,36	36,23	0,62	1,07	14,80	7,55
60-70	2,65	49,43	34,53	28,55	36,92	0,62	1,07	14,90	7,70
70-80	2,66	45,91	36,83	25,23	37,94	0,62	1,07	16,20	7,80
> 80	2,64	46,67	36,55	28,68	34,77	-	-	16,00	7,90

Tab. 3. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din groapa 1 (de par) de la palisada sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

Adâncimea, cm	Densitatea fazei solide, gr/cm ³	Compoziția granulometrică, %				C _{org.} , %	Humus, %	CaCO ₃	pH
		< 0,01 mm (argilă fizică)	1-0,05 mm (nisip)	0,05-0,001 mm (praf)	< 0,001 mm (argilă fină)				
40-50	2,65	48,32	30,70	33,93	35,37	0,93	1,60	10,10	7,50
50-60	2,65	46,72	32,27	32,88	34,85	0,31	0,53	10,20	7,50
70-80	2,66	34,60	43,33	36,13	20,54	0,62	1,07	11,60	7,63

Tab. 4. Parametrii fizico-chimici ai probei de sol din groapa 3 (de par) de la palisada sitului arheologic Suruceni – „Cetățuie”, raionul Ialoveni.

CERCETĂRI PERIEGHETICE PE TERITORIUL SATELOR HORODIȘTE ȘI PÂRJOLTENI, RAIONUL CĂLĂRAȘI¹

Dumitru CONDREA

În trecut, satele Horodiște și Pârjolteni din raionul Călărași au constituit sporadic ținta investigațiilor arheologice. Singurele săpături, de salvare, au fost realizate sub conducerea lui V. Lapușnean în 1972. Ele au vizat un mormânt de războinic din sec. V a. Chr. și o așezare atribuită culturii Poienești-Lucășeuca (sec. II-I a. Chr.), ambele situate în preajma primăriei satului Pârjolteni. În 1984, expediția condusă de V. Beilecci, care a avut ca scop identificarea pe teren a siturilor arheologice medievale, a descoperit șase noi așezări, cu vestigii încadrate cronologic în prima și a doua epocă a fierului, perioada romană și diferite perioade ale evului mediu. La acestea se adaugă cercetările de suprafață de pe teritoriul cetății getice de la Horodiște „Dealul Pleșa”, realizate în anii '60 ai sec. XX, 2004 și 2024, de diferite echipe.

În 2025, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” a întreprins un șir de cercetări perieghetice pe teritoriul celor două localități, care s-au soldat cu identificarea pe teren și documentarea celor șase situri depistate în 1984. În plus, au mai fost descoperite alte trei situri necunoscute anterior (**Fig. 1**). În continuare, prezentăm toate aceste situri arheologice, descriindu-le succint.

Așezarea Horodiște I (cca 100×100 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni I), este localizată pe malul stâng al râului Răcățău, în zona gurii de vărsare a afluentului Sub Chiclău, la cca 1 km SE de Pârjolteni. Pe suprafața acesteia au fost descoperite fragmente de ceramică din sec. VIII-IX și XVII-XVIII (**Tab. 1**).

Așezarea Horodiște – „Onești” (cca 600×200 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni II), se află pe malul drept al pârâului Onești, afluent al Răcățăului, la cca 1,5 km SE de Pârjolteni. În limitele sitului au fost depistate fragmente de ceramică atribuită culturilor ceramicii liniare, Corlăteni-Chișinău, perioadelor romană, Hoardei de Aur, sec. XV-XVIII, o fisă ovoidală aplatizată din lut, două piese din silex, un fragment de fusaiolă și unul de tub ceramic, lut și oase arse (**Tab. 1**).

Așezarea Horodiște – „Izvorul Onești” (cca 150×120 m), nou-descoperită, este situată în preajma izvorului pârâului Onești, la cca 2 km E de Pârjolteni. Din sit s-au recoltat fragmente de ceramică atribuită culturii Corlăteni-Chișinău, perioadei romane și sec. XV-XVIII (**Tab. 1**).

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

Așezarea Horodiște – „Odaia” (cca 250×200 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni V), se întinde pe malul stâng al pârâului Odaia, la cca 5,2 km ESE de Pârjolteni. Suprafața acesteia a furnizat materiale arheologice ce constau din fragmente de vase ceramice atribuite culturii Cucuteni-Trypilia, epocii fierului și perioadei romane (**Tab. 1**).

Așezarea Horodiște – „Drobilcă” (cca 200×130 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni VI), se găsește la marginea estică a moșiei satului Horodiște, la cca 5,5 km ESE de Pârjolteni. Pe suprafață a fost depistată ceramică fragmentară din perioada romană și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea Pârjolteni – „Dealul Sârbeni” (cca 400×300 m), nou-descoperită, se întinde de la marginea vestică a noului cimitir al satului Pârjolteni spre V și SV. De pe suprafața așezării au fost colectate fragmente de ceramică atribuită culturilor Cucuteni-Trypilia, getică, sec. XVII-XVIII, fragmente de amfore grecești, inclusiv una de Sinope (sec. III a. Chr.)², o piesă din silex și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea Pârjolteni I (cca 300×100 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni III), se întinde pe malul drept al râului Răcățau, la cca 1,7 km SE de Pârjolteni. În cuprinsul sitului s-au descoperit fragmente de vase ceramice datate din perioadele romană și a migrațiilor, sec. XV-XVI, un fragment de cute și lut ars (**Tab. 1**).

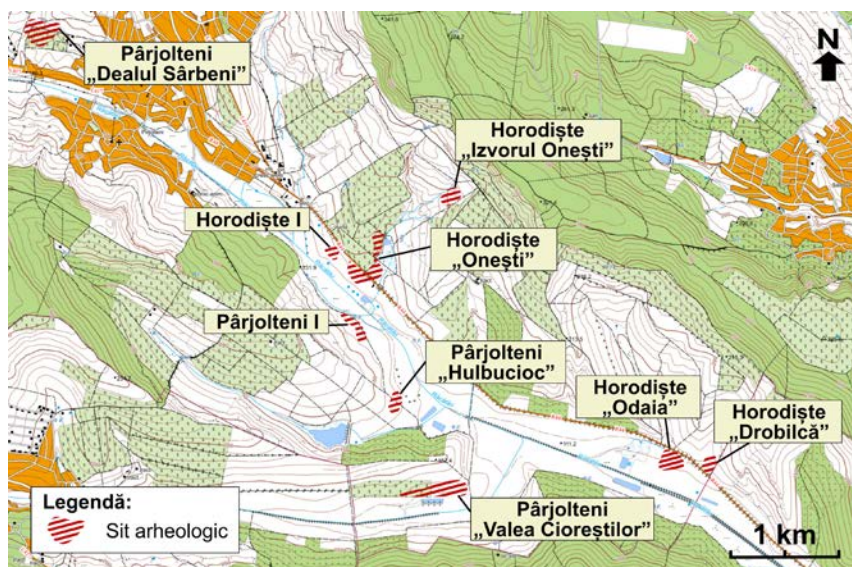
Așezarea Pârjolteni – „Hulbucioc” (cca 220×130 m), descoperită în 1984 (Pârjolteni IV), este situată în zona confluenței văii Hulbucioc cu râul Răcățau, la cca 2,7 km SE de Pârjolteni. De pe suprafața acesteia au fost recoltate fragmente de vase ceramice caracteristice epocii fierului, perioadei romane, un posibil frecător și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea Pârjolteni – „Valea Cioreștilor” (cca 650×150 m) nou-descoperită, ocupă malul stâng al pârâului Cioreștilor, la cca 3,8 km SE de Pârjolteni. Pe suprafața acesteia au fost descoperite fragmente de ceramică din epoca fierului, perioadele romană și a migrațiilor, precum și numeroase bucăți de lut ars (**Tab. 1**).

Perieghezele desfășurate în anul 2025 pe teritoriul localităților Horodiște și Pârjolteni au pus în evidență noi date și materiale arheologice, care contribuie la completarea hărții arheologice și la aprofundarea cunoașterii trecutului acestor localități, din neolitic până în epoca modernă.

---

² Determinare dr. Natalia Mateevici, căreia îi mulțumim și pe această cale.

Fig. 1. Amplasarea siturilor arheologice din comunele Horodiște și Pârjolteni cercetate periegetic în 2025 (sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

Categorii de artefacte		Horodiște I	Horodiște „Onești”	Horodiște „Izvorul Onești”	Horodiște „Odaia”	Horodiște „Droblcă”	Pârjolteni „Dealul Sârbeni”	Pârjolteni I	Pârjolteni „Hulbucioac”	Pârjolteni „Valea Cioreștilor”
Fragmente de ceramică modelată cu mâna	Cultura ceramicii liniare (mil. VI-V a. Chr.)		9							
	Cultura Cucuteni-Trypillia (mil. V-IV a. Chr.)				2		2			
	Epoca fierului nedeterminat				5				1	11
	Cultura Corlăteni-Chișinău (sec. XII-X a. Chr.)		173	82						
	Cultura getică (sec. VI-III a. Chr.)							202		
	Perioada migrațiilor (sec. IV-VII)								9	4
Sec. VIII-IX	10									
Fragmente de ceramică lucrată la roata olarului	Amfore grecești (sec. VI-III a. Chr.)						3			
	Perioada romană (sec. II-IV)		135	4	33	53		87	123	168
	Perioada Hoardei de Aur (sec. XIII-XIV)		21							
	Sec. XV-XVI		11	5				17		
Sec. XVII-XVIII	4	11	11				26			
Piese individuale		5					1	1	1	
Oase arse		4						1		1
Lut ars		18			1	19	10	2	5	15
Zgură										1

Tab. 1. Statistica fragmentelor de ceramică și altor artefacte descoperite în periegezele din 2025 în microzona Horodiște-Pârjolteni.

CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ PE TERITORIUL COM. SIPOTENI ȘI LA MARGINEA VESTICĂ A OR. CĂLĂRAȘI, RAIONUL CĂLĂRAȘI¹

*Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV,
Vladimir CHITIC, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile OALĂ*

Majoritatea teritoriului comunei Sipoteni a rămas până acum neexplorat arheologic, cu toate că a furnizat descoperiri fortuite remarcabile. Printre acestea se numără trei stateri macedoneni, dintre care doi descoperiți în zona școlii în 1953 și un mormânt atribuit culturii Poienești-Lucășeuca, descoperit în 1954 în timpul amenajării lacului nord-estic. În 1984, expediția condusă de V. Beilecci a localizat două situri cu vestigii din epoca fierului, perioada romană și evul mediu la limita dintre Sipoteni și Călărași, zonă în care Agenția Națională Arheologică a întreprins o nouă perieghetză în 2023. În 1989, I. Hîncu a documentat fortificația din punctul „La Șanț”, colectând de pe suprafața acesteia ceramică tipică culturii getice.

În 2025, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” a realizat perieghetze în această zonă, finalizate cu documentarea a 10 situri arheologice, dintre care șapte – necunoscute anterior² (**Fig. 1**).

Așezarea Călărași – „Lacul cu Nuferi” (cca 750×350 m), descoperită în 1984 (Călărași I), se găsește la marginea de V a moșiei orașului Călărași. Suprafața acesteia a furnizat fragmente de ceramică tipică culturii Corlăteni-Chișinău, sec. XVIII-XIX și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea/necropola de la Podul Lung (cca 650×200 m), descoperită în 1984 (Podul Lung I), înconjoară cătunul eponim. De pe suprafața sitului s-au strâns fragmente de vase ceramice atribuite primei epoci a fierului, culturii getice, Poienești-Lucășeuca, perioadei migrațiilor, sec. XV-XVIII, fragmente de amfore de import din diferite perioade, un fragment de fusaiolă și lut ars (**Tab. 1**).

Fortificația Sipoteni – „La Șanț” (cca 0,9 ha), cercetată pentru prima dată în 1989, ocupă un pinten cvasitriunghiular al dealului Sipoteni, la cca 2,3 km VSV de satul eponim. Pe suprafața sitului fortificat s-au descoperit numeroase bucăți de lut ars (**Tab. 1**). Zona extramurală a furnizat

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvestepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

² Locația siturilor din punctele „La Deal de Livadă”, „Pădurea Sipoteni”, „Pădurea La Mojić”, „Iazul cel Mare” și „Podiș” ne-a fost dezvăluită de către localnicul Andrei Lazarchevici, căruia îi mulțumim și pe această cale.

fragmente răslețe de ceramică tipică culturii Cucuteni-Trypillia și epocii fierului.

Așezarea Sipoteni – „La Deal de Livadă” (cca 100×100 m), nou-descoperită, este amplasată pe panta dealului Sipoteni, la cca 600 m SV de satul eponim. Suprafața așezării a furnizat materiale ce constau din fragmente de vase ceramice atribuite culturii Cucuteni-Trypillia, epocii bronzului, sec. XV-XVIII, două piese din silex și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea Sipoteni – „Dealul Părului” (cca 250×100 m), nou-descoperită, se află pe un bot de deal, la cca 200 m SSE de cătunul Tochile. Pe suprafața acesteia au fost depistate fragmente de ceramică atribuită culturilor Cucuteni-Trypillia, getică, perioadei romane, sec. XVII-XVIII și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea Sipoteni – „Pădurea Sipoteni” (cca 150×100 m), nou-descoperită, este situată pe un platou, la cca 100 m S de Sipoteni. Din sit s-a recoltat ceramică fragmentară tipică culturii Cucuteni-Trypillia, epocii bronzului, sec. XVIII-XIX, lut ars și olane de apeducte (**Tab. 1**).

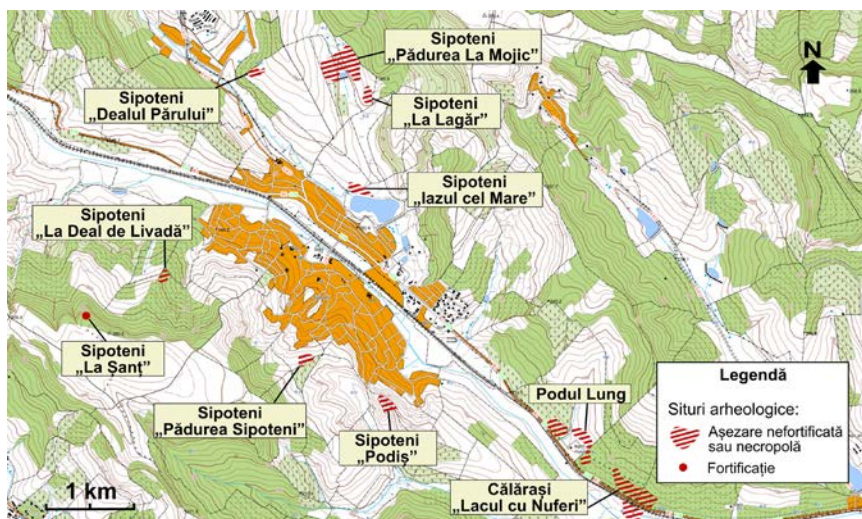
Așezarea Sipoteni – „Pădurea La Mojic” (cca 500×400 m), nou-descoperită, ocupă ambele maluri ale unui pârâu anonim, la cca 1,6 km N de Sipoteni. Pe suprafața s-au descoperit fragmente de ceramică atribuită culturii Poienești-Lucășeuca, perioadei romane, sec. IX-XII, fragmente de amfore grecești, o fusaiolă și o cute, ambele fragmentare, două piese din silex, bucăți de zgură, lut și oase arse (**Tab. 1**).

Așezarea Sipoteni – „La Lagăr” (cca 180×150 m), nou-descoperită, se întinde pe un bot de deal, la cca 1,3 km NNE de Sipoteni. Aici au fost colectate fragmente ceramice atribuite culturilor Cucuteni-Trypillia, getică, perioadei romane, sec. XVIII-XIX, fragmente de amfore grecești, un fragment de fusaiolă și lut ars (**Tab. 1**).

Așezarea Sipoteni – „Iazul cel Mare” (cca 250×100 m), nou-descoperită, se găsește pe malul nordic al lacului nord-estic al satului, la cca 150 m distanță de intravilan. De pe suprafața acesteia s-au colectat fragmente atribuite perioadei romane (**Tab. 1**).

Așezarea Sipoteni – „Podiș” (cca 200×80 m), nou-descoperită, este localizată pe culmea unui deal, la cca 200 m S de Sipoteni. În cadrul așezării au fost depistate fragmente de vase ceramice atribuite culturii Cucuteni-Trypillia, epocii bronzului, sec. XVII-XIX, o figurină antropomorfă stilizată și lut ars (**Tab. 1**).

Cercetările de suprafață realizate în 2025 la Sipoteni și Călărași au scos la iveală vestigii arheologice de o diversitate remarcabilă, care contribuie la cunoașterea trecutului acestor localități, din eneolitic până în epoca modernă.

Fig. 1. Amplasarea siturilor arheologice din com. Sipoteni și or. Călărași cercetate periegetic în 2025 (sursa imaginii: <https://geodata.gov.md/>).

Categoriile de artefacte		Călărași „Lacul cu Nuferi”	Podul Lung	Sipoteni „La Șant”	Sipoteni „La Deal de Livadă”	Sipoteni „Dealul Părului”	Sipoteni „Pădurea Sipoteni”	Sipoteni „Pădurea La Mojić”	Sipoteni „La Lagăr”	Sipoteni „Iazul cel Mare”	Sipoteni „Podiș”
Fragmente de ceramică modelată cu mâna	Cultura Cucuteni-Trypillia (mil. V-IV a. Chr.)				2	26	2		2		32
	Epoca bronzului nedeterminat				44		6				60
	Prima epocă a fierului nedeterminat		48								
	Cultura Corlăteni-Chișinău (sec. XII-X a. Chr.)	262									
	Cultura getică (sec. VI-III a. Chr.)		26			127			35		
Fragmente de ceramică lucrată la roata olarului	Poenestii-Lucăseuca (sec. II-I a. Chr.)		1					500			
	Perioada migrațiilor (sec. IV-VII)		25								
	Amfore grecești (sec. IV-III a. Chr.)		3						6		
	Amfore grecești (sec. II-I a. Chr.)		3						34		
	Perioada romană (sec. II-IV)					8		22	33	100	
	sec. IX-XII							196			
	sec. XV-XVI		11		14						
sec. XVII-XVIII		10		10	19					18	
sec. XVIII-XIX	4						10		5	3	
Piese individuale											
Olane		1		2			7	4	1		1
Oase arse								4			
Lut ars	6	5	20	41	2	4	113	3			12
Zgură								8			

* Mulțumiri dr. Natalia Măteevici și lui Cristian Corolenco pentru determinarea amforelor grecești, dr. hab. Gheorghe Postică – pentru determinarea ceramicii medievale și moderne.

Tab. 1. Statistica fragmentelor de ceramică și altor artefacte descoperite în periegezele din 2025 pe teritoriul com. Sipoteni și or. Călărași.

NOI SITURI ARHEOLOGICE DESCOPERITE ÎN BAZINUL RÂULUI IȘNOVĂȚ¹

*Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER,
Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA,
Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG*

În primăvara anului 2025 echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” a efectuat o serie de periegeze în bazinul râului Ișnovăț, cu scopul de a verifica starea siturilor existente și de a fixa cu GPS-ul limitele acestora. Deopotrivă cu cele cunoscute anterior, pe moșia satelor Malcoci, Nimoreni și Dănceni au fost descoperite opt situri noi² (**Fig. 1**), care conform vestigiilor ceramice atestate la suprafață se încadrează în: perioada eneolitică (cultura Cucuteni–Trypillia), epoca bronzului târziu (cultura Noua-Sabatinovka), epoca fierului (cultura getică), epoca romană – sec. II–III (grupul Etulia) și epoca romană târzie sec. III–IV p. Chr. (cultura Sântana de Mureș–Cerneahov) și evul mediu – sec. V–VII, sec. X–XI (cultura Dridu) și sec. XVI–XVIII³.

Situl Dănceni II – „Strada Viilor”, se află la 1 km NV de sat, pe un platou dominant de pe malul drept al pârâului Suricea. De pe suprafața așezării de cca 17 ha au fost colectate numeroase fragmente ceramice lucrate cu mâna, atribuite culturii getice din sec. IV–III a. Chr. Au fost descoperite și fragmente lucrate la roată, unele fiind caracteristice amforelor grecești, iar altele, lucrate din pastă fină și zgrunțuroasă de culoare cenușie, au fost atribuite culturii Sântana de Mureș–Cerneahov din sec. III–IV p. Chr.

Situl Nimoreni IV – „La Pescărie” a fost descoperit la SE de sat, pe o pantă lină, expusă SV spre râu și bazinele piscicole, iar la SE fiind delimitat de un pârâu care curge prin valea Zănei. Aici, pe o suprafață de cca 5,5 ha, au fost descoperite: o cute din gresie, o fusaiolă fragmentară și mai multe fragmente ceramice, lucrate din pastă fină de culoare cenușie, unele decorate cu striuri văluroase, provenind de la vase tipice pentru cultura Sântana de Mureș–Cerneahov. De asemenea, într-un număr considerabil, au fost atestate fragmente de toarte de amfore romane de culoare alb-gălbuie, precum

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

² Siturile sunt denumite și numerotate în continuare conform Registrului Arheologic Național aprobat în 2024, cu anexarea unui toponim atestat.

³ Determinările pentru ceramica din epoca eneolitică au fost realizate de către dr. Sergiu Popovici, pentru epoca romană – de către dr. Vlad Vornic și dr. Sergiu Matveev, pentru evul mediu – de către dr. hab. Gheorghe Postică. Pentru ajutorul acordat le mulțumim și pe această cale.

și fragmente de pereți de amfore de culoare cărămiziu-roșiatică, dintre care unul este decorat cu caneluri paralele.

Așezarea Nimoreni V – „Dealul la Găuan” se află la NE de sat, în imediata sa apropiere, între drumul de țară din Dealul la Găuan și lacul Nimoreni. Aceasta este amplasată pe panta stângă, supraînălțată, a râului, fiind expusă SV spre lac. De pe o suprafață de cca 7 ha au fost recoltate fragmente de vase lucrate la roata olarului, din pastă fină, de culoare cenușie, precum și fragmente de amfore de culoare albicioasă și roșiatică. Totodată, au fost identificate și fragmente ceramice lucrate cu mâna, dintr-o pastă grosieră în amestec cu șamotă, cu ardere incompletă, de culoare maroniu-cenușie. În ansamblu, aceste descoperiri sunt caracteristice pentru perioada romană, datată în sec. II–III.

Situl Nimoreni VI se află pe o pantă înclinată spre SV, pe dealul *Ruptura Grosului*, la SE de sat, între valea Zănei și valea Grosului, pe malul stâng al iazului situat la N de s. Suruceni. Pe o suprafață de cca 13 ha au fost descoperite sporadic fragmente ceramice lucrate la roată, din pastă fină de culoare cenușie. Împreună cu acestea au fost colectate și fragmente de vase lucrate cu mâna, dintr-o pastă grosieră, în amestec cu șamotă, cu ardere incompletă, de culoare maroniu-cenușie. În ansamblu, aceste materiale sunt caracteristice pentru perioada romană, datată în sec. II–III, însă unele fragmente de ceramică grosieră pot fi atribuite și sec. V–VII.

Așezarea Malcoci II – „Sud-Est” se află la SE de sat, pe malul stâng al Ișnovățului, între două iazuri. Ceramica descoperită pe o suprafață de cca 33 ha se încadrează în mai multe segmente cronologice, respectiv: epoca bronzului târziu (sec. XV–XIII î.Hr.), epoca romană târzie (sec. III–IV) și evul mediu (sec. X–XI și sec. XVI–XVIII).

Situl Malcoci III – „Valea Suricea” se află la cca 1,5 km SV de sat, fiind amplasat pe panta dreaptă a pârâului Suricea. Aici, de pe o suprafață de cca 4,2 ha, au fost colectate numeroase fragmente de ceramică fină și zgrunțuroasă, lucrată la roata olarului, de culoare cenușie, atribuite culturii Sântana de Mureș–Cerneahov, datată în sec. III–IV.

Așezarea Malcoci IV – „Livada de aluni” este situată la 2,3 km S de sat, în Valea Suricea, pe malul drept al pârâului, pe o pantă lină expusă spre NE, în imediata apropiere a pădurii Suruceni. Pe o suprafață de cca 1 ha au fost descoperite fragmente ceramice provenind de la vase lucrate cu mâna, din pastă grosieră în amestec cu șamotă, cu ardere incompletă, de culoare maroniu-cenușie, caracteristice sec. V–VII. De asemenea, au fost colectate fragmente de vase lucrate din pastă fină, de culoare cenușie spre negru și oranj, cu pereți subțiri, datate în sec. XVII–XVIII.

Situl Malcoci V se află la S de sat, pe malul stâng al pârâului Suricea, la circa 200 m NE de așezarea „Livada de aluni”. Aici au fost descoperite frag-

mente ceramice lucrate cu mâna, din pastă fină, de culoare oranj, dintre care se remarcă un fragment decorat cu pictură în culori roșie și neagră, specific culturii Cucuteni–Trypillia. De asemenea, a fost identificată și ceramică fină, lucrată la roată, de culoare maronie, cenușie și cărămizie, cu pereți subțiri, caracteristică pentru epoca medievală, datată în sec. X–XI și sec. XVII–XVIII.

Astfel, cercetările perieghetice desfășurate în preajma localităților Malcoci, Nimoreni și Dănceni au evidențiat bogate urme de locuire, începând cu epoca eneolitică și până în perioada modernă.

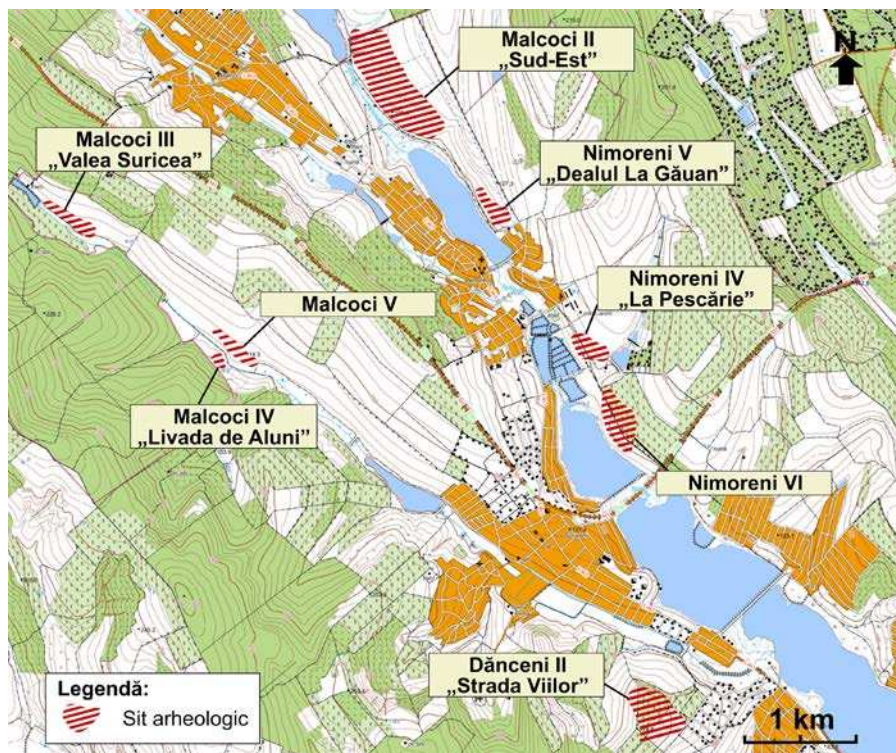

Fig. 1. Harta topografică cu localizarea siturilor noi descoperite.

PROSPECȚIUNI DE SUPRAFAȚĂ LA SITURILE DIN PREAJMA LOCALITĂȚILOR MILEȘTII MICI, COSTEȘTI ȘI IALOVENI¹

*Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC,
Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA,
Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG*

În toamna anului 2025, echipa Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” a continuat cercetările de suprafață în bazinul râului Ișnovăț, atenția fiind concentrată asupra așezărilor din epoca fierului de pe moșia satului Mileștii Mici, depistate și cercetate anterior de către preotul Emanuil Brihuneț. Cu această ocazie au fost cartate și investigate alte două așezări din a doua epocă a fierului, descoperite recent lângă or. Ialoveni și s. Costești² (**Fig. 1**).

În hotarele s. Mileștii Mici, au fost inspectate așezările cu toponimele „Valea Andriana”, „La Brazda Cazacului” (după Brihuneț 2005) și „La Nisipărie” (conform Registrului Arheologic Național, 2024). S-a dovedit că ultimele două puncte fac parte dintr-un singur sit mare, cu mai multe cuiburi de locuire, cu vestigii omogene, fapt ce permite o abordare unitară a acestora.

Situl Mileștii Mici – „Valea Andriana”, se află la 3,5 km SV de sat și este amplasat pe panta expusă spre NE a unei văi, pe malul unui iaz artificial. În urma cercetărilor de suprafață din perimetrul sitului de cca 4,5 ha, au fost colectate fragmente de ceramică aparținând mai multor orizonturi culturale precum: prima epocă a fierului (cultura Chișinău-Corlăteni), a doua epocă a fierului (cultura getică), perioada romană (cultura Sântana de Mureș-Cerneahov) și câteva fragmente de ceramică tipică pentru epoca medievală. Este de menționat că ceramica atribuită primei epoci a fierului a fost descoperită pe malul opus al iazului, punct necunoscut până acum.

Așezarea Mileștii Mici – „La Nisipărie” sau „La Brazda Cazacului”, se află la 0,5 km SSV de sat, în vii. Este amplasată pe creasta unui deal (*La Brazda Cazacului*) cu extinderi pe pantele line dinspre SV-SE și NE (punctul *La Nisipărie*). În urma cercetărilor de suprafață s-a stabilit că situl ocupă o suprafață de cca 15 ha, de pe care au fost colectate trei fusaiole, 364 fragmente de ceramică locală, lucrată manual din pastă grosieră și semifină, tipică pentru cultura getică din sec. IV-III a. Chr., 31 fragmente de ceramică de im-

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

² Siturile arheologice au fost descoperite în 2025 de către Igor Dimov, angajat al Agenției Naționale Arheologice. Plecând din preocuparea noastră pentru epoca fierului, dumnealui ne-a relatat despre noile descoperiri, pentru ce îi mulțumim.

port lucrată la roată, ce provin de la amfore grecești și de la vase de lux (Fig. 2), precum și mai multe fragmente de lut ars.

Așezarea – Costești X, se află la 2,8 km N de sat, în dreapta drumului Costești-Ialoveni, la hotar cu Mileștii Mici. Ea este amplasată pe o pantă lină înclinată spre SV și ocupă o arie de cca 7,8 ha. În urma prospecțiunilor de suprafață au fost colectate mai multe fragmente de ceramică. După compoziția pastei, ardere și culoare acestea sunt caracteristice pentru cea de-a doua epocă a fierului, fie pentru sec. IV-III a. Chr., fie pentru sfârșit de sec. III a. Chr. – ultimul sfert al sec. I a. Chr.

Așezarea Ialoveni – „Lunca Verde”, se află la 1,5 km S de oraș, la 0,6 km în dreapta drumului Ialoveni-Costești, peste un pârâu fără de nume. Ea este amplasată pe o pantă înclinată spre NE, ocupând o suprafață de cca 13 ha, de pe care au fost colectate fusaiole, fragmente de ceramică de la diverse tipuri de vase caracteristice pentru cultura getică, fragmente de la amfore grecești (Fig. 3) și mai multe fragmente de lut ars cu amprente de la nuiele. Într-un număr redus au fost descoperite și fragmente ceramice tipice pentru vasele medievale și câteva cioburi eneolitice.

Astfel, cercetările de pe moșia s. Mileștii Mici și teritoriile aferente contribuie la întregirea peisajului arheologic din epoca fierului în bazinul râului Ișnovăț.

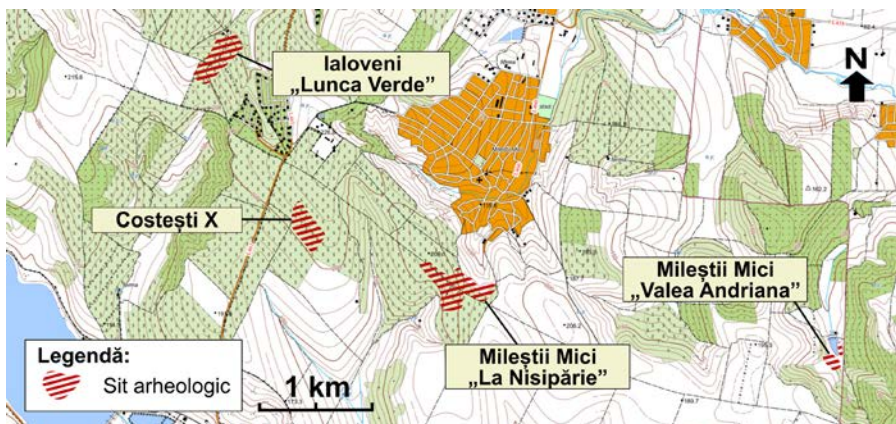
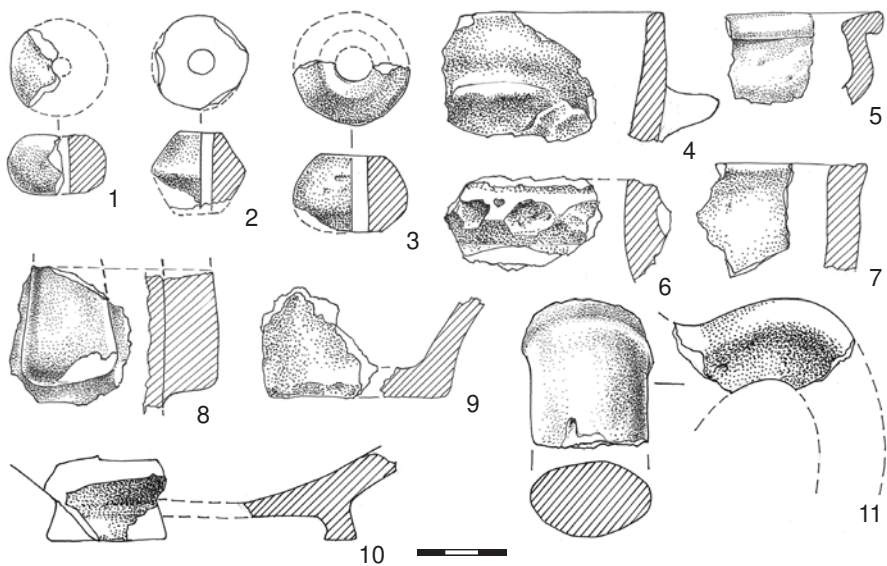
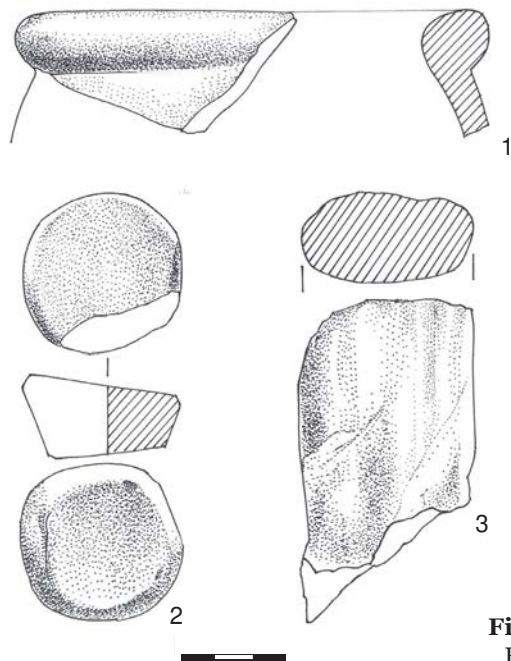

Fig. 1. Harta topografică cu limitele și localizarea siturilor.

Fig. 2. Vestigii de pe suprafața sitului Mileștii Mici – „La Nisipărie”.

Fig. 3. Ialoveni – „Lunca Verde”.
Fragmente de amfore grecești.

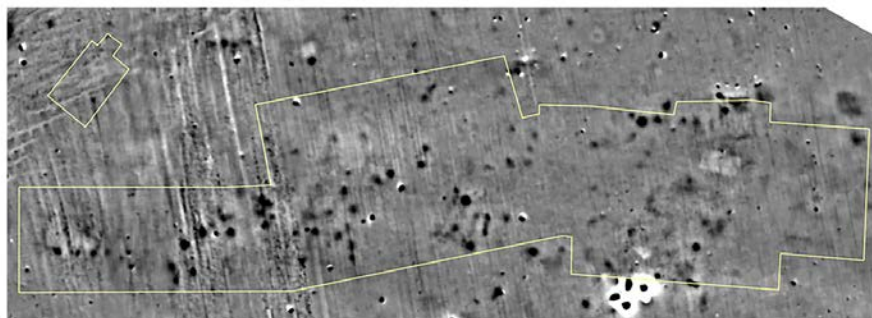
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2025 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – „SUB PĂDURE”

*Octavian MUNTEANU, Michael MEYER, Vasile IARMULSCHI,
Torben SCHATTE, Vadim ȘERBAN, Cristian COROLENCO*

Campania din vara anului 2025 a constituit cea de-a patra etapă consecutivă a cercetărilor sistematice, derulată prin deschiderea unor suprafețe extinse în situl arheologic Ivancea – „Sub Pădure”, care cuprinde o așezare a culturii Poienești-Lucașeuca (P-L), precum și un orizont medieval timpuriu. Obiectivele au menținut interesul pentru platoul ce începuse să fie investigat în anul 2022 (cu urme preponderent P-L), vizând extinderea spre est față de suprafețele cercetate anterior (**Fig. 1, 2**). Atenție specială a fost acordată unor anomalii asemănătoare celor care au delimitat long-haus-urile deja studiate, precum și aglomerațiilor de anomalii din preajma acestora (**Fig. 1, 3,4**).

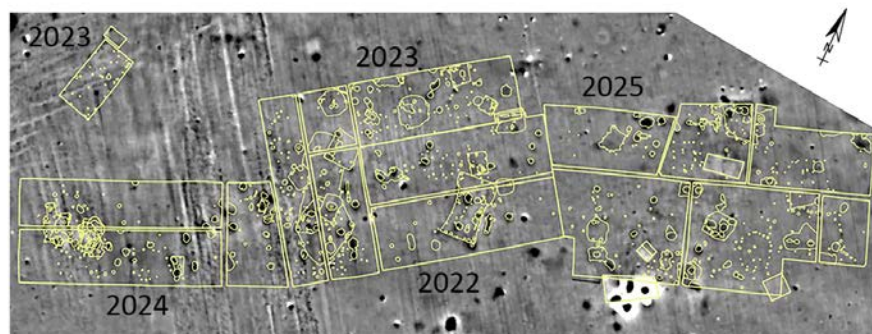
Cele mai semnificative descoperiri includ două locuințe de suprafață de mari dimensiuni (**Fig. 1, 3-4**) sau posibil chiar trei, ultima depășind limitele secțiunii trasate. La acestea se adaugă o nouă structură circulară (**Fig. 1, 5**), patru bordeie rectangulare sigure (**Fig. 2, 1**) și alte trei care necesită precizări (unele cu siguranță atribuite perioadei medievale), precum și un număr important de gropi, predominant cu profil de clepsidră, cu adâncimi cuprinse între 1 și 2 m (**Fig. 2, 3-4**). O parte dintre acestea au servit inițial extragerii argilei, fiind reutilizate ulterior pentru depozitarea alimentelor și, în final, ca depozite de deșeuri menajere. Altele, însă, relevă, prin natura deliberată a depunerilor, un caracter distinct, așa cum este cazul unei gropi cu depunere de vas întreg (**Fig. 2, 5**) și al uneia – cu craniu de urs (**Fig. 2, 6**). Acestea se adaugă depunerilor similare din campaniile anterioare. Remarcabilă este și descoperirea unui cuptor de lut, alcătuit din instalația de foc propriu-zisă și o groapă de acces, în interiorul căreia au fost identificate urme de arsură și o concentrație masivă de calcar (**Fig. 2, 2**).

Artefactele recuperate reflectă un spectru funcțional larg, iar colecția ceramică expresivă (**Fig. 2, 7–17**) oferă un bogat material pentru realizarea tipologiei și identificarea multiplelor influențe. Importurile elenistice (și în 2025 semnificative ca număr) atestă conexiuni durabile, ilustrate îndeosebi de ștampilele amforice – 3 exemplare recuperate în această campanie. Totodată, aceste materiale trădează relații diversificate cu centrele pontice și egeene pe un interval cronologic ce s-a extins pe întreaga durată a culturii P-L. Amforele de Thasos, Cnidos și Paros marchează fazele incipiente ale culturii, în timp ce importurile din Heraclea Pontică indică prelungirea acestor contacte până spre finele secolului I a. Chr. Analiza interdisciplinară a materialelor acumulate reprezintă etapa imediat următoare a cercetării sitului Ivancea – „Sub Pădure”.

1

0 10 m

2

3

4

5

Fig. 1. Ivancea – „Sub Pădure”, 2025. Plan magnetometric cu delimitarea zonei cercetate în campaniile 2022–2025 (1); magnetometria platoului vestic, cu amplasarea secțiunilor și a structurilor identificate (2); delimitarea convențională a gropilor de pari corespunzătoare unor locuințe de mari dimensiuni (3–4) și a unei structuri circulare (5).

Fig. 2. Ivancea – „Sub Pădure”. 2025. Locuință adâncită (nr. 889), surprinsă la 0,10 m sub nivelul de descoperire (1); cuptor de lut (2); gropi în formă de clepsidră (3–4); groapă cu depunere de vas întreg (5); groapă cu craniu de urs (6); ceramică reprezentativă pentru cultura P-L (7–17).

UN COMPLEX DE CULT SARMATIC CERCETAT LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENESŢI)

*Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL,
Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei HEGHEA,
Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER*

Grație eforturilor echipei de geofizicieni de la Departamentul de Arheologie și Muzeologie al Facultății de Arte a Universității Masaryk din Brno, Cehia (coordonată de dr. Tomáš Tencer), în zona în care s-au desfășurat cercetările arheologice de la Ordășei în anii 2024 și 2025 au fost realizate scannări geomagnetice. În urma investigațiilor, la o distanță de aproximativ 40 m SE de tumulul nr. 13 de la Ordășei, a fost identificată o anomalie reprezentând o structură lineară de formă pătrată (**Fig. 1, 1**). În timpul investigațiilor arheologice din anul 2025, ne-am propus să verificăm prin săpături rezultatele scanării geomagnetice din zona anomaliei.

În acest sens, având în vedere amplasarea exactă a anomaliei și constatând că pe suprafața solului nu existau indicii vizibile ale prezenței unor structuri arheologice, am decis excavarea unei suprafețe de 20×20 m (**Fig. 1, 2**). Săpătura a vizat îndepărtarea stratului superior de sol cenușiu închis al cernoziomului până la solul de tranziție spre argilă, pentru a evidenția în plan complexul arheologic.

În urma săpăturilor s-a confirmat că anomalia lineară de formă pătrată corespunde unui șanț. În plan, amenajarea avea forma unui pătrat ușor alungit pe direcția NV–SE, latura sud-vestică, în zona centrală, fiind prevăzută cu o intrare cu lățimea de 0,6–0,8 m. Dimensiunile șanțului în plan sunt următoarele: lungime pe linia NV–SE 16 m și lățime pe direcția NE–SV 14 m.

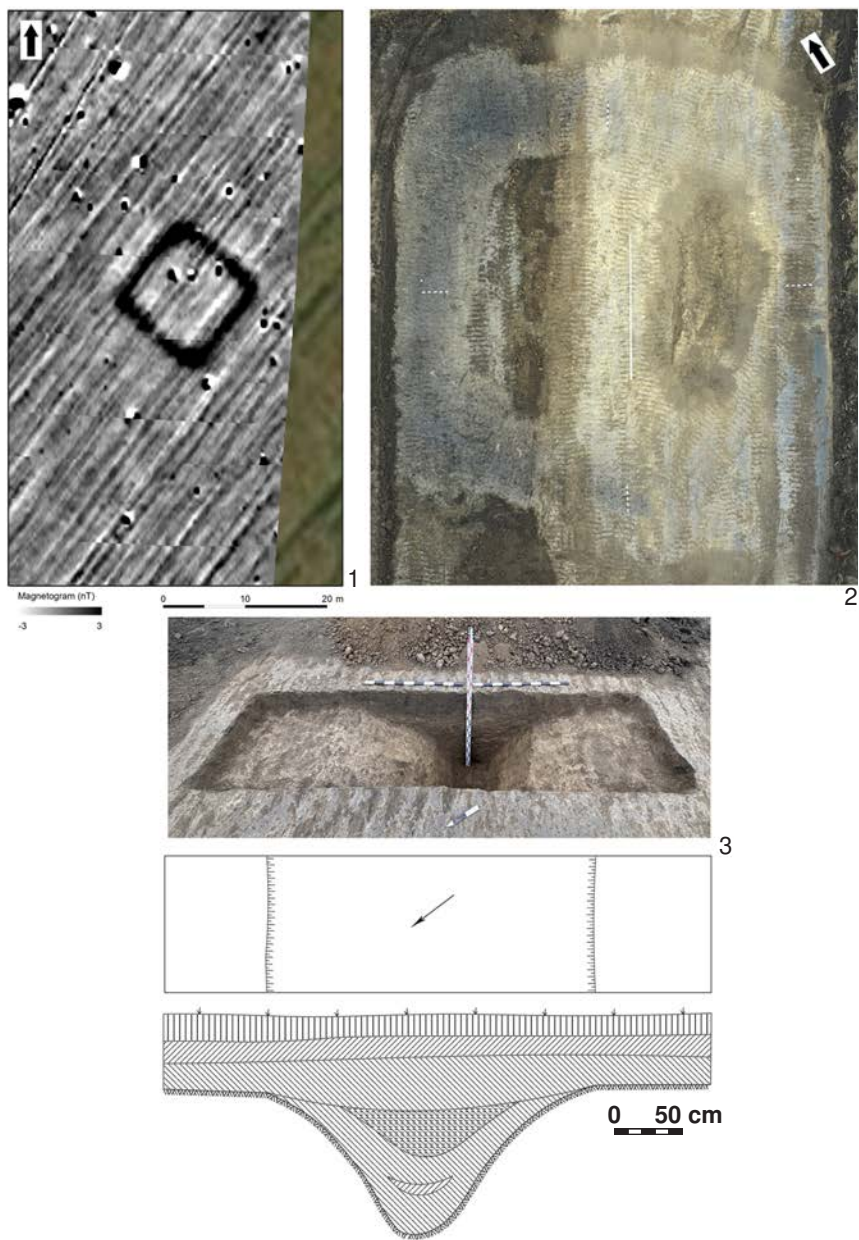
Pentru a determina forma în secțiune și adâncimea șanțului, au fost trasate secțiuni pe trei dintre laturile complexului (**Fig. 1, 3**). Pe baza informațiilor stratigrafice, am constatat că șanțul are o formă triunghiulară în secțiune. Lățimea părții superioare variază între 2 și 2,4 m, iar adâncimea se situează între 1,5 și 1,6 m raportat la nivelul actual de călcare. Umplutura este alcătuită din straturi succesive de sol brun și cenușiu, cu tranziție spre argilă, compacte, în care apar local lentile de sol argilos gălbui și lentile de sol cenușiu închis spre negru.

Din stratul de sol excavat de deasupra șanțului au fost recuperate câteva fragmente ceramice provenind de la amfore romane (**Fig. 2, 1-2, 4**). Un alt fragment de amforă provine din umplutura șanțului, fiind identificat în secțiunea III (**Fig. 2, 3**).

Acest șanț poate fi legat de riturile de pomenire funerară ale populației sarmatice, care au realizat morminte în tumulii de epoca bronzului din necropola de la Ordășei. Trei dintre aceste morminte au fost descoperite în anul 2024 în tumulul nr. 20.

Din preajma zonei în care s-au concentrat lucrările din anul 2025 provin câteva piese datate în primele secole ale erei noastre: un fragment de fund de vas, o cheie, o monedă și un fragment de oglindă realizată din aliaje pe bază de cupru.

Fragmentul de vas aparține, cel mai probabil, unei caserole romane de tip Eggers 140 sau, mai degrabă, Eggers 142, tipuri realizate în principal în secolul I p. Chr., dar întâlnite și în complexe mai târzii, datate în secolele II și chiar III p. Chr. (**Fig. 2, 5**). O altă descoperire este reprezentată de o cheie (5,66 g) – bară de închidere a încuietorilor de tip Kästchenschubschloss (încuietori cu glisor pentru casete sau lădițe), răspândite în secolele II–III în Imperiul Roman (**Fig. 2, 6**). Moneda (9,87 g) aparține emisiunilor Macedoniei pseudo-autonome (Koinon), cel mai probabil din perioada domniei lui Alexandru Sever (222–235 p. Chr.). Pe avers este reprezentat un cap masculin, însoțit de inscripția [ΑΛΕΞ]ΑΝΔΡΟΥ, iar pe revers KOINON [ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ] Ν[ΕΩ], cu reprezentarea unui șarpe într-un coș împletit cu capac (**Fig. 2, 7**). Cel mai probabil, acestui orizont îi poate fi atribuit și un fragment de oglindă circulară, realizată dintr-un aliaj de cupru cu un conținut ridicat de staniu, cu diametrul de 8,4 cm și grosimea de 0,4 cm (**Fig. 2, 8**). Deși piesele au fost descoperite în apropierea șanțului atribuit culturii sarmatice, nu există dovezi sigure care să indice că acestea sunt legate direct de funcționarea complexului.

Fig. 1. Ordășei, șanț sarmatic. 1 – rezultatul scanării geomagnetice; 2 – vedere aeriană asupra șanțului; 3 – secțiunea II.

Fig. 2. Ordășei, șanț sarmatic. 1 – 4, fragmente de amfore romane;
5 – 8, piese descoperite în apropierea șanțului.

REZULTATELE PRELIMINARE ALE INVESTIGAȚIILOR ARHEOLOGICE ÎN SITUL CAȘUNCA – „LA MOVILE”. CAMPANIA 2025¹*

*Vasile IARMULSCHI, Sergiu MATVEEV,
Dieter QUAST, Octavian MUNTEANU*

În vara anului 2025 au fost realizate cercetări arheologice în situl Cașunca – „La Movile”, studiat prin prospectări magnetometrice de echipa moldo-cehă condusă de dr. Ghenadie Sârbu și dr. Jaroslav Peška în anul 2022. Scanările respective au identificat la N de satul Cașunca (r-nul Florești), în apropierea imediată a șirului de tumuli bine cunoscuți în literatura de specialitate și vizibili la suprafață, 23 de amenajări care constau dintr-un șanț de formă pătrată cu dimensiunii variind între 7×7 m și 17×17 m și 63 de anomalii magnetice pozitive de formă circulară sau ovală (**Fig. 1**). Autorii cercetărilor au interpretat șanțurile drept amenajări rituale însoțite de potențiale morminte, criterii care ar corespunde unei necropole plane ale sarmaților.

Scopul investigațiilor din anul 2025 a fost verificarea, prin săpături, a concluziilor bazate pe cercetările geofizice, prin realizarea a două obiective: cercetarea parțială a unui complex în formă de șanț și a două anomalii de formă ovală.

Secțiunea I avea formă rectangulară, cu dimensiunile de 8×14 m. În limitele sondajului, la cca 0,5 m de la suprafața solului, a fost descoperită urma unui șanț de formă rectangulară în plan și trapezoidală în profil, cu intrare din partea sudică (**Fig. 2**). Dimensiuni: lățimea gurii șanțului variază între 0,9–1,3 m; adâncimea este de 0,9 m, iar lățimea fundului șanțului variază între 0,35–0,45 m. Umplutura șanțului prezintă un sol de culoare cenușie, în componența căruia au fost descoperite mici fragmente de amfore de culoare roșiatică, oase de animale și pietre. Se remarcă descoperirea, pe fundul șanțului, lângă intrarea dinspre sud, alăturat unei pietre de dimensiuni medii, a unui castron de import, puternic fragmentat, cu urme de ardere secundară intensă.

Secțiunea II a fost realizată pe locul unui potențial mormânt, spre S de Secțiunea I, având o suprafață de 3×4 m (**Fig. 3**). La adâncimea de 0,55 m a fost identificat conturul gropii, de formă cvasi-rectangulară, cu colțurile rotunjite, având dimensiunile de 1,95×2,38 m. Groapa se adâncea până la

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

1,95 m, nivel la care a fost cruțat un prag de jur-împrejur, camera funerară propriu-zisă având la bază o formă rectangulară, cu dimensiunile de 0,5×2,3 m. Umplutura gropii consta dintr-un strat de sol cenușiu închis, cu grosimea de cca 0,25 m, urmat de un sol de culoare castanie, în componența căruia, la diferite adâncimi, au fost recuperate fragmente de oseminte umane și un fragment de amforă romană de culoare roșiatică.

Secțiunea III a fost realizată pe locul unui potențial mormânt, spre sud-vest de Secțiunea I, având o suprafață de 3 × 4 m (**Fig. 4**). La adâncimea de 0,3 m de la nivelul actual de călcare a fost identificat conturul gropii, de formă cvasi-rectangulară, cu colțurile rotunjite și dimensiunile de 2,4×3,1 m. Groapa se adâncea până la cca 2,30 m de la nivelul actual de călcare, având spre bază o formă rectangulară, cu dimensiunile de 1×2,72 m. Umplutura gropii consta dintr-un strat de sol cenușiu închis, cu grosimea de cca 0,25 m, urmat de un sol de culoare castanie, în componența căruia, la diferite adâncimi, au fost recuperate un număr mare de pietre de diferite dimensiuni, fragmente de oseminte umane, podoabe (mărgele, aplici, amuletă), fragmente de amfore de culoare roșiatică și o așchie de silex.

În urma cercetărilor a fost confirmată existența unei structuri în formă de șanț, cu caracteristici tipice necropolelor plane cu amenajări similare, atribuite sarmaților din primele secole ale erei noastre. Ambele gropi, de formă ovală, s-au dovedit a fi morminte umane, ambele răvășite la scurt timp după procesiunea funerară. Atât osemintele umane, cât și cele câteva artefacte colectate au fost descoperite dislocate de la locul depunerii. Datarea complexelor cercetate, pe baza câtorva artefacte recuperate, se încadrează în secolele II–III p. Chr.

Pe lângă săpăturile arheologice propriu-zise, din limitele spațiului investigat au fost prelevate probe de sol pentru analize pedologice; a fost realizată analiza antropologică și au fost selectate oase umane pentru analize ADN și ¹⁴C, precum și oase de animale pentru datare cu radiocarbon; totodată, pentru unele piese din metal a fost efectuată analiza XRF. Integrarea acestor analize interdisciplinare va permite o înțelegere mai aprofundată a practicilor funerare, a cronologiei și a încadrării culturale a necropolei, oferind totodată repere importante pentru studiul comunităților sarmatice din regiune. Fără îndoială, se impune continuarea cercetărilor arheologice de teren, în vederea investigării exhaustive a complexelor identificate și a clarificării organizării spațiale și funcționale a necropolei.

Fig. 1. Localizarea topografică a sitului Cașunca – „La Movile” (<https://geodata.gov.md/>).

Fig. 2. Cașunca – „La Movile”. Secțiunea I, fotografie aeriană.

Fig. 3. Cașunca – „La Movile”. Secțiunea II, fotografie aeriană dinspre sud.

Fig. 4. Cașunca – „La Movile”. Secțiunea III, fotografie aeriană dinspre sud.

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE PREVENTIVE
LA VALUL LUI TRAIAN DE JOS
(SECTOR GĂVĂNOASA-VULCĂNEȘTI) DIN ANUL 2025^{1*}

Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA

Investigațiile arheologice efectuate la *Valul lui Traian de Jos* (sector Găvănoasa-Vulcănești) din anul 2025 au fost realizate în contextul intervențiilor necesare pentru implementarea proiectului de construire a unui apeduct, a cărui traseu urma să traverseze zona sitului. Locul sondajului a fost determinat de proiectul de construire a apeductului și nu era unul tocmai potrivit din punct de vedere arheologic. Valul era complet nivelat, iar șanțul nesensibil la suprafața solului, terenul fiind ușor înclinat spre sud (**Fig. 1**). Sondajul, cu dimensiunile de 2×10 m și orientat cu latura lungă pe axa nord-sud, a fost realizat la cca 200 m est de drumul R32 dintre Vulcănești și Găvănoasa, la cca 7,1 km vest de cercetarea noastră din anul 2022 și la o distanță de cca 16 m spre nord de drumul R32.1 de acces spre or. Vulcănești. Numerotarea carourilor s-a realizat dinspre sud spre nord. Adâncimea sondajului a variat între 0,7 m și 3,85 m de la nivelul actual de călcare a solului. Colțul sud-vestic al sondajului avea coordonatele 45°42'54.6"N, 28°24'09.7"E. În limitele săpăturii a fost cuprins integral șanțul fortificației liniare.

Examinarea profilelor secțiunii, din exteriorul fortificației liniare, a pus în evidență două unități stratigrafice, după cum urmează: sol de culoare brună, cu vegetație (0–0,25 m) și sol cenușiu deschis, în amestec cu galben (0,25–0,7 m), urmate de solul steril, reprezentat de argilă nisipoasă galbenă.

În cea mai mare parte a sondajului, la adâncimea de 0,7 m, la cca 0,9 m nord de latura sudică a caroului 1 și 0,6 m nord de latura sudică a caroului 5 au fost identificate urmele șanțului Valului lui Traian. Șanțul are, în secțiune, o formă aproximativ trapezoidală, cu lățimea la nivelul surprinderii din partea superioară de aproximativ 7,70 m, iar la fund de circa 3,3 m, adâncimea maximă fiind de aproximativ 3,85 m de la nivelul actual de călcare.

Umplutura din partea superioară a șanțului, pe o grosime de circa 1,56 m, prezintă un sol brun închis, urmat de un strat gros de 0,2–0,4 m de sol de culoare brună și de o lentilă cu lățimea de 2,75 m și grosimea maximă de 0,15 m, de culoare brună închisă. Partea inferioară a șanțului, până la adâncimea de 3,75 m, prezintă un sol de culoare brună, amestecat cu sol galben.

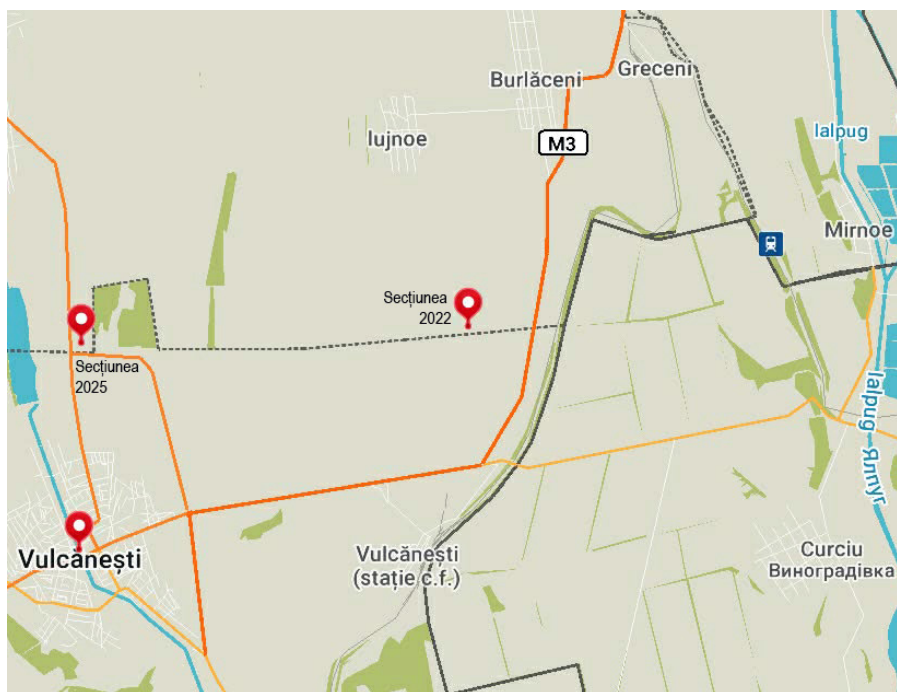
---

¹ Cercetare realizată prin subprogramul 01.15.01 „Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică” în cadrul Centrului de Arheologie „Ion Niculiță” (Universitatea de Stat din Moldova).

În partea inferioară și la fundul șanțului au fost atestate două lentile de sol brun închis. Prima se afla în jumătatea sudică a șanțului, la cca 3,20 m de la nivelul actual de călcare, având o lungime de 1,75 m și o grosime de 0,05–0,09 m, iar cea de la fundul șanțului avea o lățime de 2,67 m și o grosime de 0,05–0,08 m, cu o adâncitură spre sud de 0,10 m și alta în partea centrală a șanțului de 0,22 m. Aceste lentile reprezintă, cel mai probabil, crotovine (**Fig. 2**).

Ținem să subliniem că dimensiunile *Valului lui Traian de Jos* atestate prin cercetarea din anul 2025 sunt mult mai modeste față de cele identificate prin săpătura din 2022, când lățimea șanțului la nivelul surprinderii din partea superioară era de aproximativ 14 m, iar la fund de cca 4,2 m, adâncimea maximă fiind de aproximativ 4,5 m de la nivelul actual de călcare. Notăm că din sondaj au fost prelevate probe de sol pentru analize pedologice.

Deși au avut un caracter limitat, cercetările efectuate la *Valul lui Traian de Jos* în anul 2025 au adus o anumită contribuție la cunoașterea celei mai impunătoare fortificații liniare din spațiul pruto-nistrean, aflate, din păcate, într-un proces continuu de degradare.

Fig. 1. *Valul lui Traian de Jos*, localizarea topografică a sondajelor din anii 2022 și 2025.

1-3, Valul lui Traian de Jos, vederi asupra secțiunii în zona șanțului și profilele vestic (1) și estic (3)

Fig. 2. Valul lui Traian de Jos, vederi asupra secțiunii și profilele vestic (1) și estic (3).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL PELINEI II (R-NUL CAHUL)¹*

Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Vlad VORNIC

Așezarea Pelinei II (s. Pelinei, r-nul Cahul) a fost descoperită în anul 1963 de arheologul V. Marcheveci, care a atribuit-o culturii Sântana de Mureș–Cerneahov din perioada romană târzie (sec. III–IV p.Chr.). În repertoriile arheologice, publicate sau inedite, referitoare la această localitate, așezarea este încadrată în aceeași perioadă și cultură materială. Situl este amplasat în partea sud-estică a localității, pe o pantă lină care coboară spre malul stâng al râului Cahul (**Fig. 1, 1, 2**). Judecând după răspândirea redusă a materialelor ceramice la suprafața solului, acesta pare a avea dimensiuni relativ mici, de aproximativ 50×60 m.

În contextul lucrărilor planificate pentru construirea unui apeduct, care urma să afecteze o porțiune a sitului, în anul 2025 au fost efectuate investigații arheologice. Acestea au presupus realizarea unor prospecțiuni perieghetice în zona sitului, precum și executarea a două sondaje de-a lungul traseului apeductului, în vederea stabilirii stratigrafiei și a identificării eventualelor vestigii arheologice.

Cercetările de teren au arătat că, în partea nordică a sitului, stratul de cultură a fost puternic afectat în prima jumătate a secolului al XX-lea, ca urmare a existenței aici a unei cărămidării, astăzi dispărute. În zona sudică, procesele de eroziune și spălare a solului pe versant au afectat, de asemenea, stratul de depuneri antropogene, solul steril din punct de vedere arheologic fiind identificat la o adâncime de aproximativ 0,4 m.

În cuprinsul sondajelor executate, cu dimensiuni de 1×3 m, nu au fost identificate vestigii arheologice, lipsind practic stratul de cultură propriu-zis (**Fig. 1, 3, 4**). De pe aria sitului au fost totuși recuperate cantități reduse de material ceramic, în mare parte necaracteristic, reprezentat de fragmente de vase lucrate cu mâna, resturi de recipiente lucrate la roată din pastă fină cenușie și, mai ales, fragmente de amfore romane.

Dintre fragmentele de vase lucrate cu mâna se remarcă un fragment de buză scurtă, ușor îngroșată, aparținând unei oale realizate din pastă grosieră, cu șamotă în compoziție (**Fig. 2, 1**). De asemenea, poate fi menționat un fragment de fund inelar, care pare să provină de la o cană lucrată din pastă fină cenușie (**Fig. 2, 7**). Cea mai reprezentativă categorie de descoperiri este

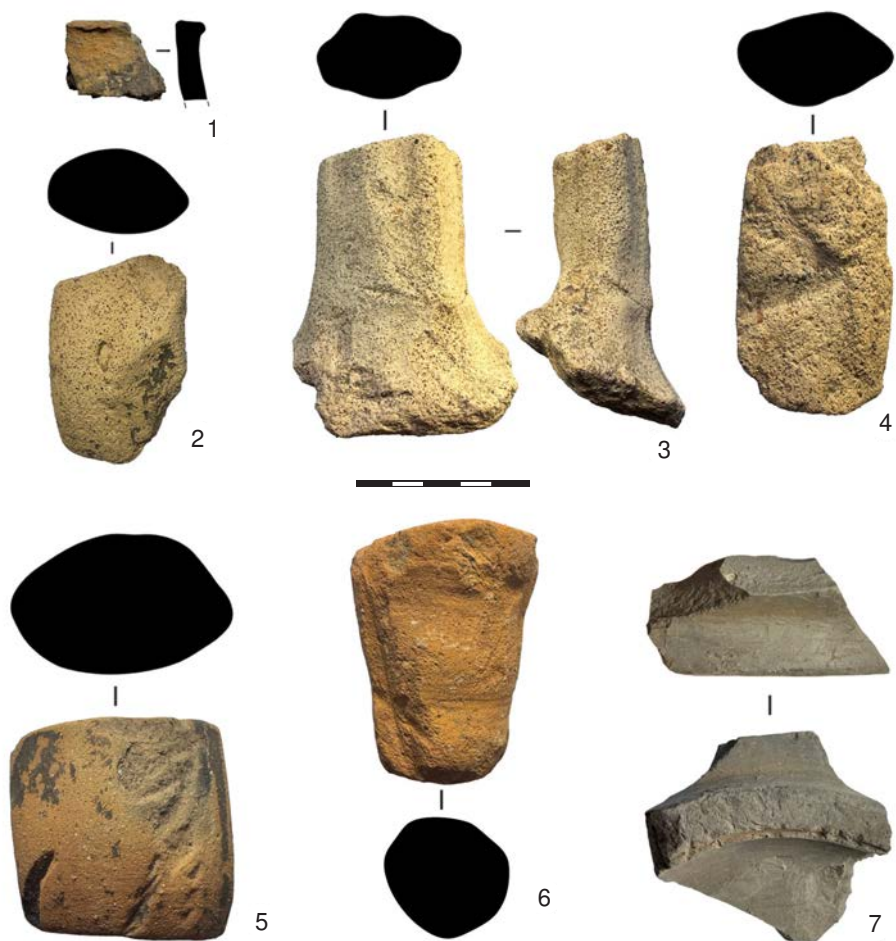
¹ Cercetare realizată în cadrul proiectului: *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural construit, etnografic, arheologic și artistic din Republica Moldova în contextul integrării europene (2024-2027)*.

alcătuită din fragmente de amfore romane de import, majoritatea atribuibile unor amfore de *Heracleea Pontică*, probabil *de tip Tanais*, databile preponderent în secolul al III-lea (**Fig. 2, 2-4**). Se mai semnaleză și câteva fragmente de amfore lucrate la roată din pastă roșie, dintre care se evidențiază un fragment de toartă masivă (**Fig. 2, 5**) și un fund ascuțit (**Fig. 2, 6**), al căror tip nu poate fi stabilit în stadiul actual al cercetării.

Pe baza ceramicii descoperite, situl arheologic Pelinnei II poate fi datat în secolul III p.Chr. și atribuit grupului cultural Etulia. Subliniem că orizontul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, prin cercetările noastre periegetice și preventive, nu a fost documentat. În aceste condiții, atribuirea sitului rămâne, în stadiul actual al cercetării, limitată la grupul cultural Etulia. O situație similară a fost documentată și în situl Comrat II, considerat inițial de tip Sântana de Mureș-Cerneahov. Recent însă, în urma identificării mai multor complexe adâncite care conțineau ceramică caracteristică, s-a demonstrat clar că așezarea aparține exclusiv grupului Etulia, datat în secolele II–III p.Chr., cu posibilă prelungire și în primele decenii ale secolului următor.

Fig. 1. Pelinei II. Poziția topografică (1), imagine aeriană asupra sitului (2) și a secțiunii I (3-4).

Fig. 2. Pelinei II. Ceramică lucrată cu mana (1) sau la roată din pastă fină cenușie (7) și romană (2-6).

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL BELEAVINȚI III (SATUL BELEAVINȚI, R-NUL BRICENI)

*Serghei HEGHEA, Vlad Vornic, Sergiu POPOVICI,
Adrian IORGA, Dumitru AVRAM, Sergiu MATVEEV*

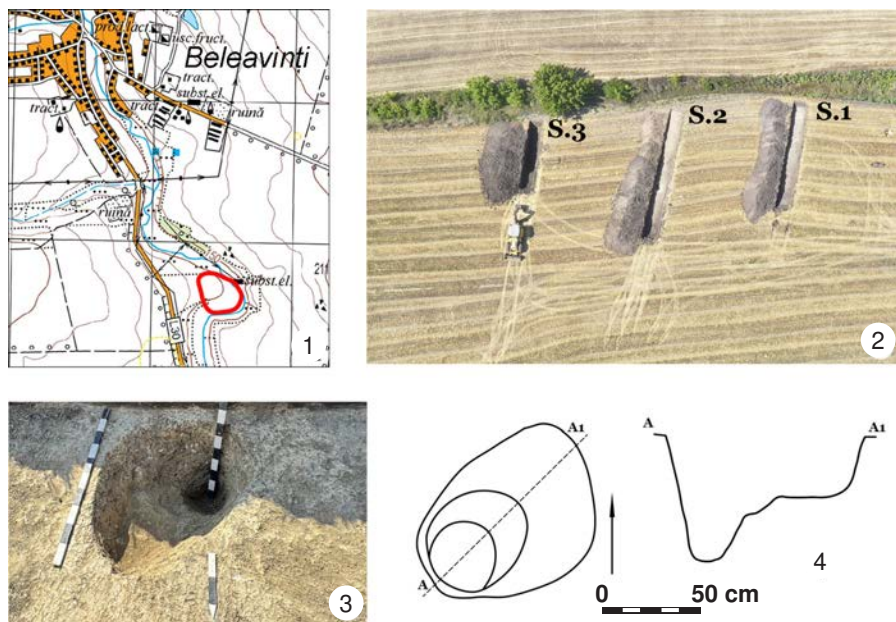
În vara anului 2025, la Beleavinți (r-nul Briceni), au fost efectuate cercetări arheologice preventive în situl Beleavinți III. Investigațiile au vizat zona în care urmau să fie realizate lucrări de excavare pentru amenajarea unui bazin de acumulare a apei. Așezarea este situată la aproximativ 1 km sud de localitate, pe panta lină a unei văi delimitate la nord, est și sud de un meandru al râului Vilia, afluent de stânga al Prutului (Fig. 1, 1).

Prospecțiunile de suprafață efectuate în anul 2024 s-au soldat cu descoperirea câtorva fragmente ceramice datate în bronzul târziu (Fig. 2, 1–2), precum și în evul mediu târziu (Fig. 2, 20, 21), alături de o cantitate însemnată de ceramică lucrată la roată, din pastă fină sau zgrunțuroasă, și de fragmente de amfore romane atribuite culturii Sântana de Mureș–Cerneahov (Fig. 2, 3–19).

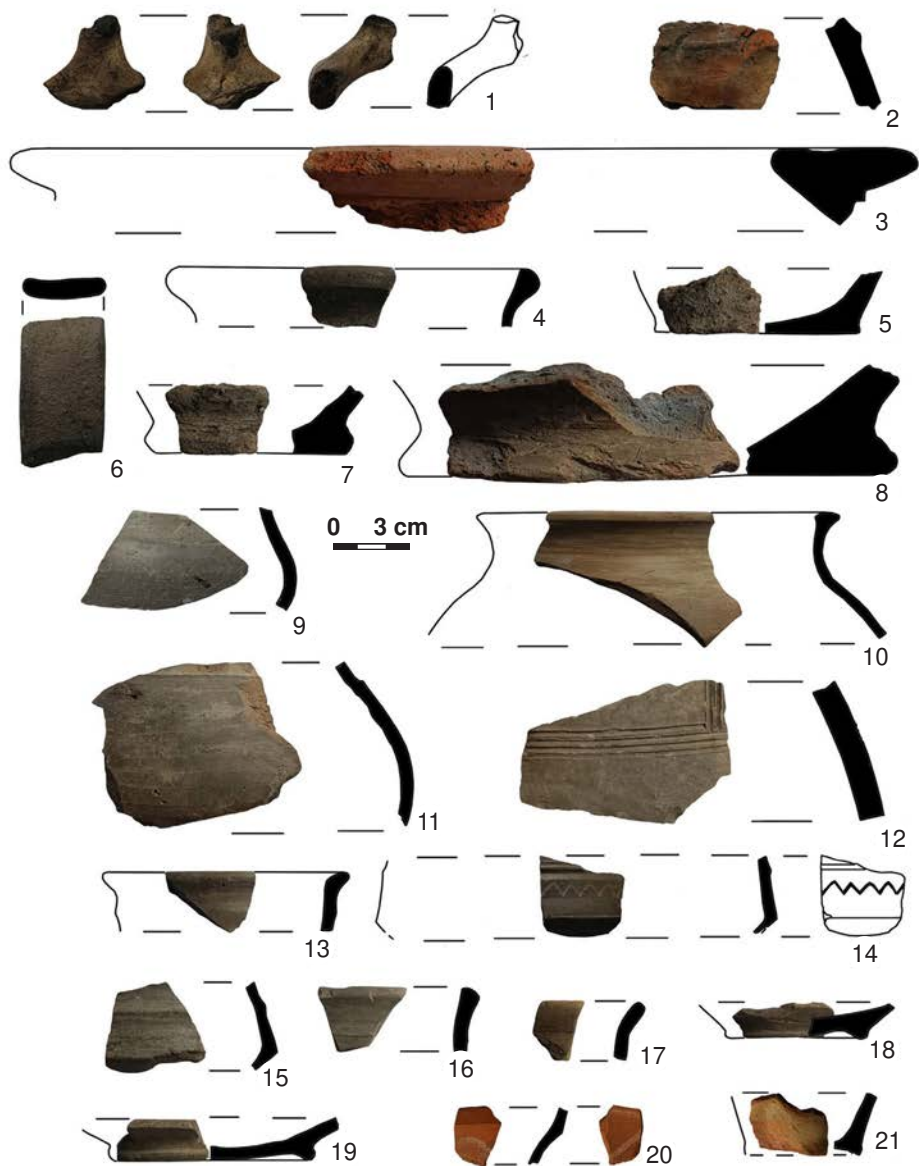
În vederea investigării zonei de intervenție în sol, au fost trasate trei secțiuni arheologice (Fig. 1, 2). În cuprinsul secțiunii 1 au fost descoperite puține fragmente ceramice din perioada romană târzie, precum și ceramică datată în perioada medievală târzie – epoca modernă, arsă oxidant, de culoare roșie, unele exemplare prezentând glazură în culori diferite. Fragmentele osteologice identificate aparțin unor specii domestice (cal, bovine), precum și unui exemplar de mistreț. În secțiunea 2 a fost identificată o groapă de formă ovală în plan (Fig. 1, 3–4), cu dimensiunile de 1×0,7 m și adâncimea de 0,75 m de la nivelul sesizării, din care au fost recuperate fragmente ceramice arse reducător și oxidant, unele glazurate (Fig. 3, 4–12) datând din evul mediu târziu. Secțiunea 3 a furnizat doar câteva fragmente osteologice (vertebre, ulna, humerus, scapula, mandibulă), provenite de la un singur individ, identificat ca aparținând speciei *Canis familiaris*.

Cercetările periegetice și preventive în situl Beleavinți III au adus noi date privind situația stratigrafică, evidențiind prezența a trei nivele de locuire, datând din perioada târzie a epocii bronzului, din epoca romană târzie și din evul mediu târziu. Descoperirile relativ modeste din cadrul secțiunilor pot fi puse în legătură cu poziția sitului în proximitatea luncii inundabile a râului. Prospecțiunile de suprafață realizate în zona mai înaltă a sitului, pe

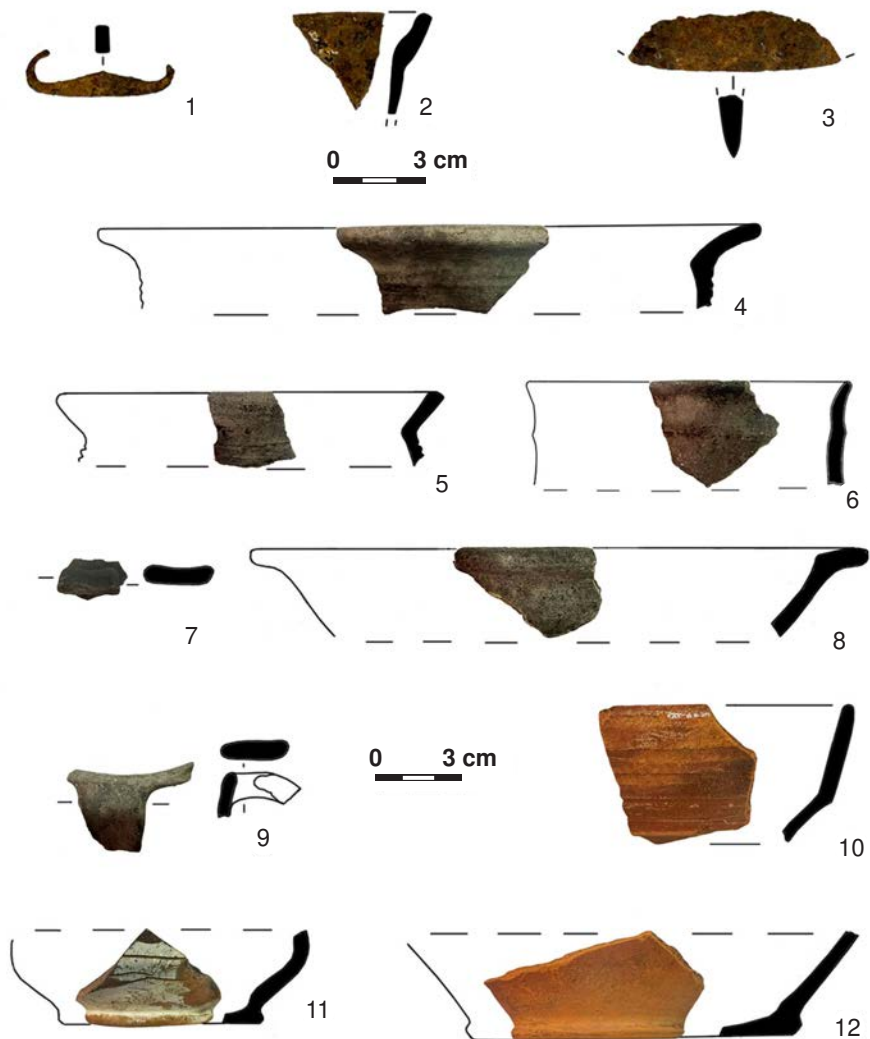
panta lină a văii, au furnizat numeroase fragmente ceramice atribuite bronzului târziu, culturii Sântana de Mureș–Cerneahov din epoca antică târzie și evul mediu târziu (**Fig. 2**), precum și fragmente de piese de fier medievale: un amnar (**Fig. 3, 1**), un fragment de lamă de topor (**Fig. 3, 3**) și un fragment de cazan (**Fig. 3, 2**). În cadrul materialului ceramic atribuit culturii Sântana de Mureș–Cerneahov, care predomină în mod categoric, se disting câteva fragmente de vase de provizii, realizate la roată din pastă fină sau zgrunțuroasă, unele exemplare fiind ornamentate cu linii incizate pe zona umărului (**Fig. 2, 3, 8, 12**).

Fig. 1. Situl Beleavinti III. Localizarea sitului (1); imagine aeriană asupra sitului cu amplasarea secțiunilor (2); groapa 1 (3, 4).

Fig. 2. Situl Belevinți III. Fragmente ceramice din bronzul târziu (1, 2), epoca romană târzie (3-19) și evul mediu târziu (20, 21).

Fig. 3. Situl Belevinți III. Piese de metal (1-3) și fragmente ceramice descoperite *passim* și în groapa 1 (4-12).

VASE CERAMICE MEDIEVALE TIMPURI DE TIP PENKOVKA DESCOPERITE RECENT LA BĂLCEANA (RAIONUL HÂNCEȘTI)

Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA

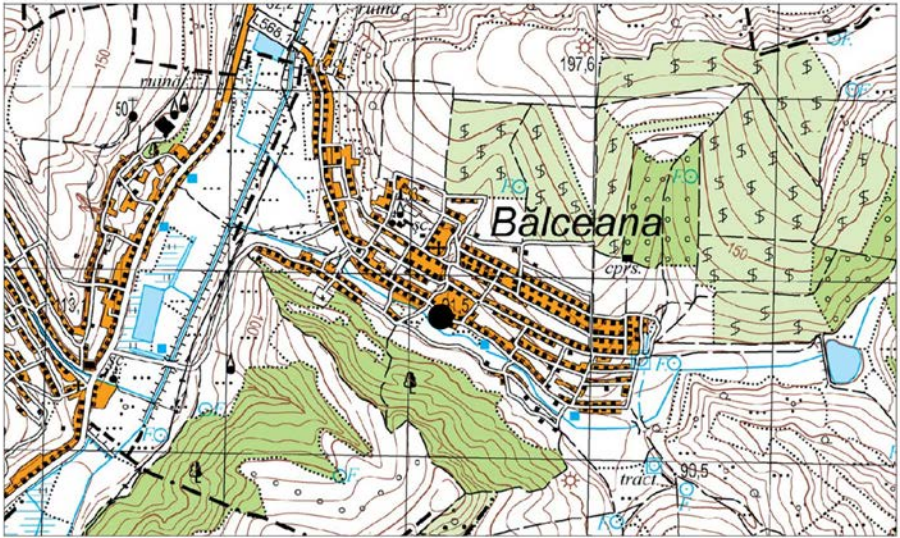
Cu prilejul unor lucrări edilitare, într-o gospodărie din partea sud-vestică a satului Bălceana (r-nul Nisporeni), în octombrie 2025 au fost descoperite câteva vase ceramice. Din punct de vedere topografic, amplasamentul se află în partea inferioară a versantului nordic al unei văi traversate de un pârau fără denumire, care se varsă, la aproximativ 1,2 km spre V, în râulețul Lăpușnița, afluent de stânga al râului Prut (**Fig. 1, 1**).

Ulterior, materialele arheologice au fost recuperate de specialiștii Agenției Naționale Arheologice. Complexul în care au fost identificate vasele a fost surprins la o adâncime de cca 1 m, însă nu a putut fi cercetat sistematic, ceea ce face dificilă stabilirea cu certitudine a naturii contextului arheologic. În lipsa unor cercetări mai detaliate, nu poate fi exclusă nici apartenența descoperirii la o așezare, nici la un complex cu funcție funerară.

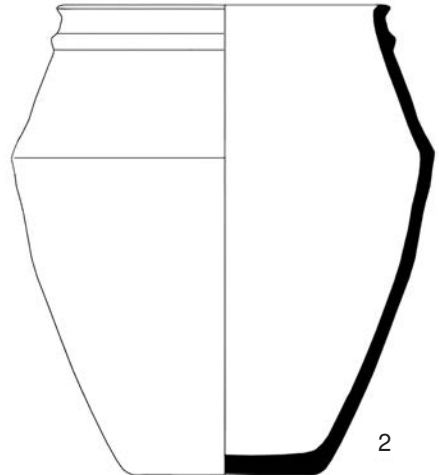
Vasele descoperite sunt lucrate manual, majoritatea, probabil, prin tehnica suprapunerii sulurilor de lut, din pastă grosieră, cu adaos de șamotă și nisip, fiind arse neuniform, în atmosferă oxidantă. Din punct de vedere morfologic, ele se caracterizează prin forme relativ simple, cu profiluri bitronconice, caracteristice mai ales culturii medievale timpurii de tip Penkovka. Inventarul ceramic cuprinde un vas de provizii decorat cu brâu reliefat sub buză (**Fig. 1, 2**), un vas-borcan cu corp bitronconic, un castron înalt și un fund de vas provenit, cel mai probabil, de la un recipient similar (**Fig. 2**).

Analiza tipologică a materialului ceramic, precum și analogiile identificate în literatura de specialitate, permit integrarea descoperirii de la Bălceana în aria culturii Penkovka. Tipurile de vase identificate corespund formelor definite în lucrările lui I. Rafalovici, I. Corman și O. Prikhodniuk pentru ceramica secolelor V–VII p.Chr. În mod particular, vasele cu corp bitronconic și cele de provizii decorate cu brâu sub margine sunt bine documentate în așezările acestei culturi din aria estică de răspândire, dar și în unele situri din spațiul carpato-nistrean. Analogiile cele mai apropiate pentru vasele de la Bălceana pot fi identificate în așezarea medievală timpurie de la Hansca, precum și în alte situri sincrone din regiunea pruto-nistreană.

În concluzie, descoperirea de la Bălceana completează repertoriul vestigiilor medievale timpurii din spațiul pruto-nistrean și oferă noi date pentru înțelegerea proceselor de locuire și transformare culturală din această regiune. Pe baza analogiilor tipologice și a contextului cultural mai larg, complexul poate fi încadrat cronologic între sfârșitul secolului al V-lea și secolul al VII-lea d.Hr., probabil într-o fază timpurie a culturii Penkovka.

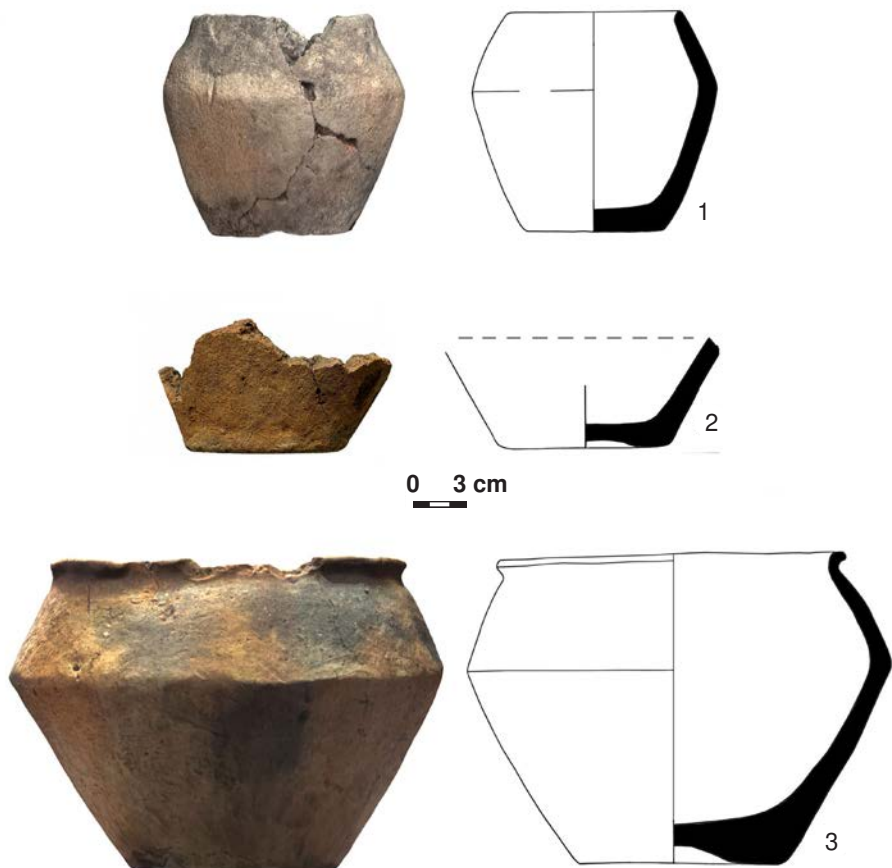

1

2

Fig. 1. Bălceana 2025. Poziția topografică a sitului (1), vas de provizii (2).

Fig. 2. Bălceana 2025. Vase ceramic.

INVESTIGAȚII PERIEGHETICE ALE SITURILOR RURALE APARTINÂND PERIOADEI HOARDEI DE AUR DIN RAIOANELE ANENII NOI, IALOVENI ȘI HÂNCEȘTI (CAMPANIA 2025)^{1*}

*Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU,
Sergiu MUSTEAȚĂ, Sergiu MATVEEV*

Perioada de dominație a Hoardei de Aur la vest de Nistru (sfârșitul secolului al XIII-lea – sfârșitul secolului al XIV-lea) a lăsat urme materiale consistente, ilustrate atât prin vestigiile unor centre urbane importante, precum Orheiul Vechi, Costești și Cetatea Albă, cât și prin cele aproximativ 50 de așezări rurale cunoscute în prezent. Acestea din urmă, amplasate în zona centrală a Republicii Moldova – în Podișul Central Moldovenesc, în regiunea colinară a Codrilor și în bazinele râurilor Răut, Bâc și Botna –, deși au dimensiuni reduse, se evidențiază printr-o cultură materială specifică și bine individualizată. Markerul principal al acesteia îl constituie ceramica roșietico-gălbuie, produsă local la roată cu turație medie.

Deși primele cercetări ale acestor așezări rurale datează din perioada postbelică (săpături arheologice desfășurându-se doar la Lozova și Vorniceni), ultimul repertoriu sumar dedicat acestui orizont cronologic a fost publicat în anul 1974. Ulterior, noi situri au fost identificate și incluse în repertoriul siturilor arheologice din 1993, rămas inedit, și în Registrul Arheologic Național actual, însă în numeroase cazuri, fără a fi însoțite de o descriere detaliată a contextului și a stării de conservare.

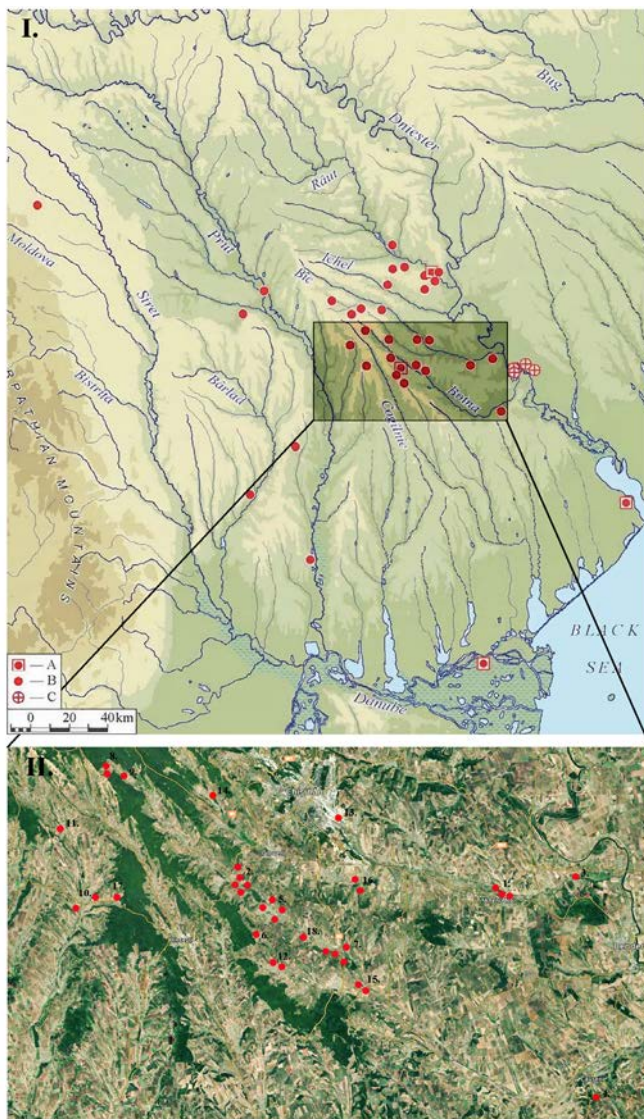
Scopul prezentei cercetări a constat în verificarea pe teren a tuturor siturilor cunoscute din literatura de specialitate, repertorii și din registrele oficiale. Campania din anul 2025 s-a axat pe efectuarea perieghelilor în bazinele râurilor Bâc, Botna și Lăpușna, fiind prospectate 34 de situri din 18 localități (**Fig. 1**). Metodologia a presupus înregistrarea datelor spațiale (GIS), stabilirea limitelor actuale ale așezărilor și colectarea materialului arheologic de pe suprafața siturilor. Totodată, în procesul de verificare a așezărilor medievale vizate, au fost identificate și documentate situri arheologice inedite, cu materiale datând din epoca bronzului, prima epocă a fierului și perioada medievală târzie.

---

¹ Cercetările au fost efectuate în cadrul proiectului *Cercetarea așezărilor rurale din spațiul dintre Prut și Nistru în perioada Hoardei de Aur și a constituirii Țării Moldovei (secolul XIV)* finanțat din programul național de proiecte de cercetare și inovare "Stimularea excelenței cercetărilor științifice" pentru anul 2025-2026, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 25.80012.0807.48SE, conducător de proiect Ludmila PÎRNĂU.

Rezultatele cercetărilor de teren relevă o situație alarmantă privind starea de conservare a acestui patrimoniu. În numeroase cazuri, vestigiile de suprafață sunt practic inexistente, prezența așezărilor fiind indicată doar de fragmente sporadice de lut ars și ceramică extrem de fragmentată. S-au constatat situații recurente în care siturile nu au mai putut fi identificate în teren, coordonatele vechi fiind eronate, sau în care arealele cu depuneri arheologice au fost iremediabil distruse de amenajări teritoriale și construcții recente. Prelucrarea agricolă intensivă a solului pe parcursul a peste opt decenii a condus la distrugerea cvasitotală a stratului cultural superior.

Această degradare antropică severă și continuă impune fixarea de urgență a coordonatelor spațiale exacte, existând riscul iminent ca vestigiile să dispară complet în viitorul apropiat. Prin urmare, este imperativă documentarea exhaustivă pe teren a tuturor siturilor din registru și elaborarea unui nou Repertoriu Național, fundamentat pe metode și rigori științifice moderne, ca măsură vitală pentru evidența și salvagardarea patrimoniului arheologic național. Implementarea acestor măsuri reprezintă o condiție esențială pentru conservarea, valorificarea și transmiterea acestui patrimoniu către generațiile viitoare.

Fig. 1. Harta localităților în care au fost descoperite vestigii din perioada Hoardei de Aur la est de Carpați cu zona cercetată în 2025 (inclusă în chenar) (I.). Harta siturilor prospectate în 2025 (II.). 1. Anenii Noi; 2. Bardar; 3. Calfa; 4. Căușenii Vechi; 5. Costești; 6. Hansca; 7. Horești; 8. Horodca (rn. Hâncești); 9. Horodca (rn. Ialoveni); 10. Lăpușna; 11. Mlădinești (Pașcani); 12. Molești; 13. Muncești (Chișinău); 14. Nimoreni; 15. Răzeni; 16. Revaca; 17. Rusca; 18. Zâmbreni.

INVESTIGAȚIILE ARHEOLOGICE ÎN ZONA BISERICII „MĂZĂRACHE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025

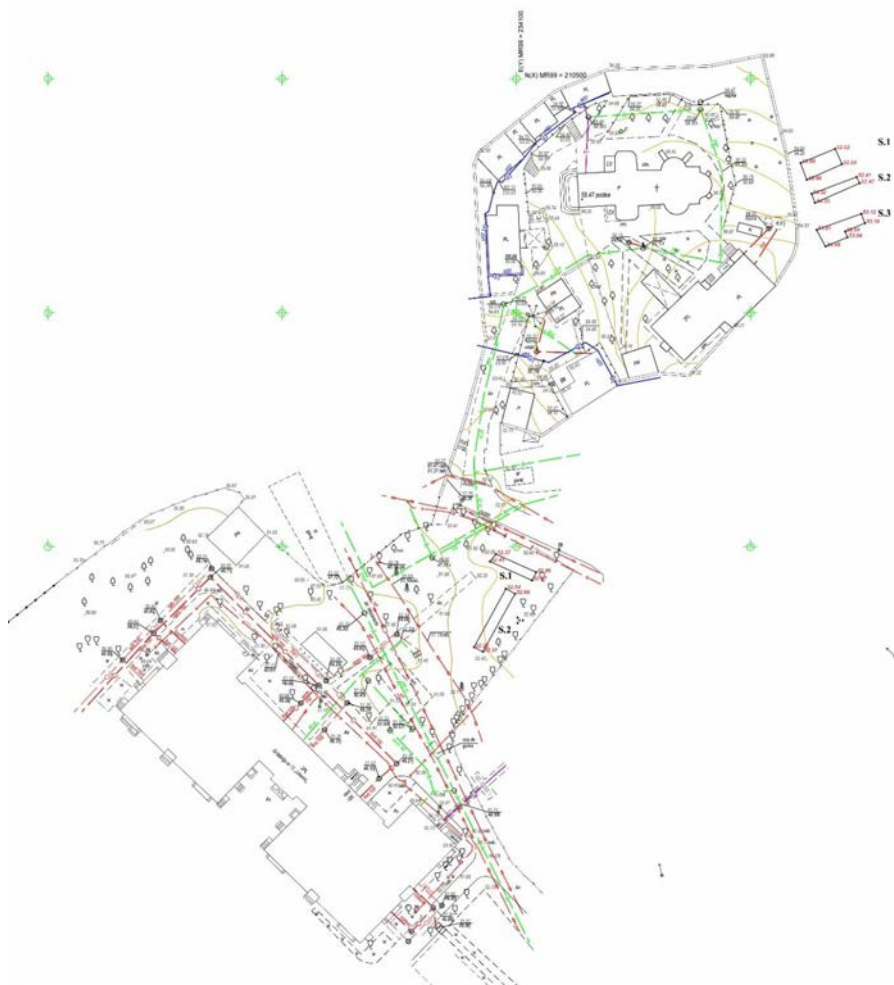
Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

În anul 2025 au fost reluate cercetările arheologice în zona bisericii „Măzărache” din Chișinău. Investigațiile arheologice s-au realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria orașului Chișinău*, finanțat de către Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare a Consiliului municipal Chișinău. Scopul intervenției arheologice a fost acela de a studia stratigrafia generală a promontoriului, de a identifica eventuale complexe dataabile în perioadele antică și medievală, precum și de a verifica existența și continuitatea cimitirului descoperit anterior, în campania din anul 2010, situat în imediata vecinătate a bisericii.

În anul 2025 săpăturile au fost efectuate în imediata apropiere a bisericii, în curtea Grădiniței nr. 13, unde au fost cercetate trei secțiuni. În vederea atingerii acestor obiective, au fost trasate două suprafețe de cercetare, amplasate în colțul de est al curții Grădiniței nr. 13 (**Fig. 1**). Acestea au fost orientate astfel încât să permită observarea succesiunii stratigrafice și corelarea cu nivelurile deja cunoscute din cercetările anterioare din perimetrul bisericii „Măzărache”. Rezultatele obținute în cadrul secțiunilor din curtea Grădiniței Nr. 13 confirmă distrugerea integrală a stratului arheologic din perimetrul cercetat, ca urmare a lucrărilor de construcție și nivelare efectuate în a doua jumătate a secolului XX.

În zona verde situată în afara zidului de incintă al bisericii „Măzărache”, pe panta promontoriului dintre strada Albișoara și partea estică a curții lăcașului de cult, au fost trasate trei secțiuni de cercetare (**Fig. 1**). Scopul intervenției a fost de a verifica existența cimitirului vechi al satului Chișinău, cercetat parțial în campania din 2010, precum și de a clarifica aspecte de ordin stratigrafic, cultural și cronologic. Astfel, au fost cercetate trei secțiuni unde s-au descoperit 15 morminte de înhumăție, dintre care doar în trei morminte a fost descoperită câte o monedă de bronz. Cercetările din secțiunea 3 au confirmat extinderea necropolei și spre zona sudică, în afara incintei. Aici, la periferia necropolei au fost descoperite preponderent morminte de copii. Prezența preponderentă a mormintelor de copii la periferia necropolei sugerează o anumită organizare internă a cimitirului. Analiza antropologică a scheletelor a stabilit că vârsta medie a adulților era de 40-50 de ani. Numărul mare de morminte de copii ne arată rata înaltă a deceselor infantile, cele mai frecvente fiind de 1,5-2 ani.

În procesul investigațiilor am constatat că cea mai veche necropolă a Chișinăului medieval este într-o situație jalnică. Intervențiile moderne au

Fig. 1. Planul topografic al zonei Bisericii „Măzărache” și amplasarea secțiunilor arheologice cercetate în anul 2025.

afectat straturile culturale ale necropolei. Spre exemplu, în secțiunea 1 a fost cercetat un complex (o groapă menajeră) atribuit secolului XIX, care s-a suprapus peste mormintele medievale și premoderne, iar în partea estică a secțiunii a fost descoperit un șanț din perioada modernă, care tăia promontoriul și necropola, paralel cu zidul de incintă al bisericii.

Cercetările arheologice efectuate în zona bisericii „Măzărache” au confirmat existența unei necropole extinse care se desfășoară atât în interiorul, cât și în exteriorul zidului de incintă, pe pantele promontoriului ce domină vechiul nucleu al satului Chișineu. Au fost documentate un număr semnificativ de morminte de inhumație, aparținând atât adulților, cât și copiilor, dispuse preponderent pe direcția V–E, în conformitate cu ritul creștin ortodox. În majoritatea cazurilor, defuncții au fost depuși în sicrie de lemn, ale căror urme au fost identificate sub forma unor contururi trapezoidale bine definite. Prezența monedelor din bronz în palmele copiilor sau pe piept atestă o tradiție funerară creștină veche, păstrată până în perioada modernă timpurie, interpretată ca obol simbolic. În contrast, absența inventarelor complexe indică un caracter modest, parohial al necropolei. Distrugerile provocate de intervențiile moderne – gropi, nivelări și reînhumări – au afectat o parte considerabilă a complexelor funerare, însă contextul general arată o utilizare îndelungată și continuă a spațiului funerar din jurul bisericii, cel mai probabil între secolele XVI–XIX.

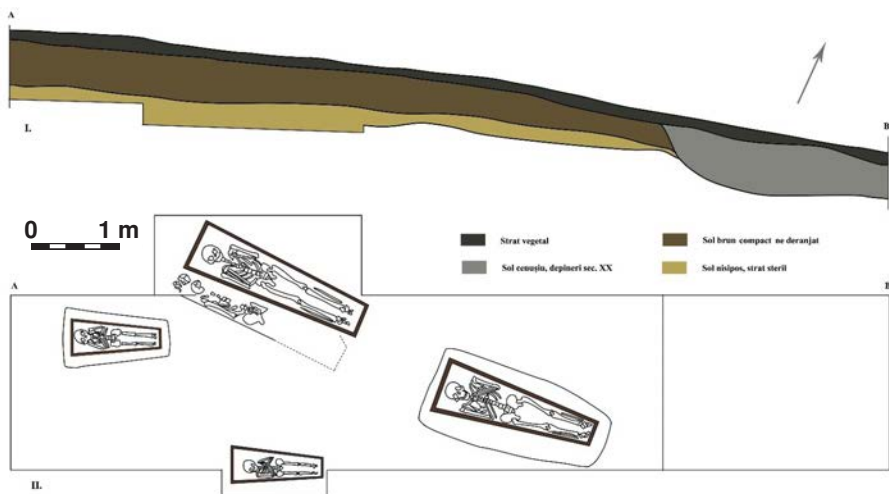

Fig. 2. Zona Bisericii „Măzărache”, secțiunea 2.

Fig. 3. Mormântul 5/2026.

Fig. 4. Mormântul 6/2026.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN CURTEA BISERICII „BUNA VESTIRE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

În anul 2025 au fost reluate cercetările arheologice în curtea bisericii „Buna Vestire” din municipiul Chișinău. Investigațiile arheologice s-au realizat în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria orașului Chișinău*, finanțat de către Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare a Consiliului municipal Chișinău.

În campania arheologică din anul 2025, cercetările efectuate în perimetrul Bisericii „Buna Vestire” au avut ca scop verificarea stratului cultural și a zonei cu potențial arheologic situate în nucleul vechi al localității, cunoscut tradițional sub denumirea de Buiucani. Lăcașul „Buna Vestire”, a treia cea mai veche biserică de zid păstrată în așezare, reprezintă un reper istoric important, conservând urmele unei evoluții urbane complexe. În cadrul campaniei au fost deschise două secțiuni în jurul edificiului, cu rolul de a clarifica relația dintre fundațiile bisericii actuale și eventualele structuri anterioare, dar și de a delimita și caracteriza necropola identificată (**Fig. 1**). Metodologic, intervențiile au urmărit stabilirea succesiunilor stratigrafice, documentarea mormintelor, observarea suprapunerilor funerare și analiza configurației topografice, astfel încât evoluția spațiului sacru să poată fi reconstituită în mod coerent.

Cercetarea arheologică a confirmat existența unei necropole medievale și moderne în această zonă. În ambele secțiuni au fost identificate 23 de morminte de înhumatie, aparținând atât adulților, cât și copiilor (**Fig. 2 și 3**). Mormintele de copii se află la adâncimi mici, începând de la 75 cm față de nivelul actual al curții, în timp ce mormintele de maturi predomină între 90 cm și 1,40 m. Existența numeroaselor morminte de înhumatie, atât de adulți, cât și de copii, indică utilizarea îndelungată a acestui spațiu ca necropolă parohială a comunității locale. Aglomerarea mormintelor, inclusiv suprapunerile multiple (până la patru morminte de copii în același perimetru), sugerează o utilizare intensă și repetată a spațiului funerar, specifică cimitirelor urbane vechi, unde spațiul era limitat.

Cercetările arheologice din anul 2025 au confirmat existența unei necropole medievale târzii și din epoca modernă, amplasate în jurul Bisericii „Buna Vestire” și utilizată intens pe o perioadă îndelungată. Stratigrafia celor două secțiuni a evidențiat suprapuneri repetate de morminte, atât de copii, cât și de adulți, caracteristice cimitirelor parohiale vechi, unde spațiul limitat impunea reutilizarea locurilor de înhumare. Cazurile mormintelor 16 și 20,

aproape perfect suprapuse, indică o intenționalitate a depunerilor și posibile legături familiale între indivizi.

Distribuția mormintelor, în special în Secțiunea 2, sugerează că necropola avea limite bine definite, majoritatea înhumărilor situându-se la o distanță mai mare de 1 m față de zidul actual al bisericii. Situația Mormântului 6, tăiat de fundația edificiului modern, confirmă că lăcașul actual a fost ridicat pe un teren deja utilizat ca spațiu funerar, ceea ce a dus la deranjarea unor depuneri mai vechi.

Structura demografică indică o mortalitate infantilă ridicată, reflectată prin numărul mare de morminte de copii și nou-născuți. Mormintele adulților sunt mai puține, însă păstrate în poziții standardizate, specifice ritualului creștin. Inventarul funerar este redus, constând în principal din monede depuse în zona palmelor, iar în unele cazuri din mici obiecte de podoabă, precum măргеlele ori paftaua metalică din mormântul 3. Aceste elemente oferă indicii privind practica funerară și statutul social al membrilor comunității.

Inventarul funerar recuperat oferă repere cronologice esențiale, fiind alcătuit predominant din monede depuse ca obol ritualic în zona palmelor. Lotul numismatic investigat cuprinde 10 piese. Majoritatea sunt emisiuni din argint și aliaje de cupru ale Imperiului Otoman (valori nominale de *para* și o imitație de *akçe*) din secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, bătute în atelierele din Kostantaniye și Mısır, pe parcursul domniilor sultanilor Mahmud I (1730-1751), Abdulhamid I (1774-1789) și Selim III (1783-1807). De asemenea, circulau și piese central-europene, fapt atestat de descoperirea unei monede de 3 kreuzeri emise în Boemia (1706), în timpul lui Iosif I. Faptul că numeroase monede din acest lot sunt perforate demonstrează utilizarea lor secundară ca piese de podoabă înaintea depunerii în mormânt. Pe lângă monede, s-au mai identificat accesorii vestimentare modeste, precum măргеle de sticlă și o pafta metalică.

O relație stratigrafică definitorie a fost surprinsă în S 2, unde fundația actualului lăcaș de cult secționează și suprapune parțial morminte de înhumăție anterioare (ex. mormântul 6). Această intruziune demonstrează fără echivoc faptul că biserica din secolul al XIX-lea a fost edificată peste zona funerară preexistentă. Coroborarea datelor stratigrafice, constructive și ale inventarului numismatic contribuie substanțial la elucidarea evoluției topografice și spirituale a așezării, confirmând continuitatea de locuire și funcționare a spațiului sacru al vechiului sat Buiucani. Necropola prezintă caracteristicile unei comunități urbane tradiționale, cu un rit funerar stabil, practicat constant de-a lungul mai multor generații. Complexitatea suprapunerilor, diversitatea depunerilor și relațiile stratigrafice cu fundațiile actualului edificiu fac din acest sit funerar o sursă importantă pentru înțelegerea istoriei timpurii a Chișinăului și a comunității care a gravitat în jurul acestui centru de cult.

Fig. 1. Planul zonei bisericii „Buna Vestire” și secțiunile 1 și 2.

Fig. 2. Biserica „Buna Vestire” 2025. Vedere asupra secțiunii 1.

Fig. 3. Biserica „Buna Vestire” 2025. Vedere asupra secțiunii 2.

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN PERIMETRUL PIETEI VECHI (CURTEA MATERNITĂȚII NR. 2, CHIȘINĂU) – CAMPANIA 2025

Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC

Cercetările arheologice desfășurate în vara anului 2025 în perimetrul istoric al Pieței Vechi (în curtea Maternității nr. 2 din municipiul Chișinău) reprezintă o continuare a investigațiilor din campania anului 2022 și au fost realizate în cadrul proiectului *Cercetări arheologice legate de istoria orașului Chișinău*, finanțat de către Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare a Consiliului municipal Chișinău. Obiectivele principale ale acestei etape au vizat documentarea stratigrafiei, identificarea construcțiilor subterane și continuarea studierii necropolei medievale descoperite anterior. Pentru atingerea acestor deziderate, s-au deschis trei noi suprafețe de cercetare: secțiunile V, VI și VII (**Fig. 2, 3, 4**).

Secțiunile V și VI au fost trasate în zona de spațiu verde din partea de sud a clădirii maternității, având dimensiuni de 20×2 m și, respectiv, 18×2 m (**Fig. 1**). În cadrul lor a fost surprinsă necropola medievală, încadrată cronologic între ultimele decenii ale secolului al XV-lea și începutul secolului al XVII-lea și care a aparținut comunității creștine din satul Buiucani (**Fig. 2; 3**). Drept urmare a săpăturilor arheologice, au fost identificate și cercetate opt complexe funerare, numerotate în continuarea celor descoperite anterior: M 16 – M 23. Analiza osteologică preliminară indică prezența indivizilor adulți, a unui adolescent (M 16) și a unui copil (M 17), fapt ce demonstrează utilizarea cimitirului pe termen lung de către o comunitate stabilă. Ritul funerar reflectă o practică creștină: defuncții au fost depuși în decubit dorsal, cu orientare constantă V–E, în gropi simple de formă trapezoidală. Deși structurile din lemn nu s-au păstrat integral, amprente de scândurilor de pe pereții gropilor confirmă utilizarea sicriilor. Inventarul funerar este caracterizat de o austeritate specifică ritului ortodox, limitându-se la piese monetare degradate descoperite în zona palmelor și mici elemente de podoabă sau port din bronz.

Observațiile stratigrafice din aceste secțiuni indică prezența unor niveluri de călcare din secolele XV–XVIII, însă fără a se identifica urmele pavajului din piatră al Pieței Vechi. Spațiul funerar a fost puternic afectat de evoluția urbană ulterioară, peste morminte suprapunându-se fundații și depuneri din epoca modernă.

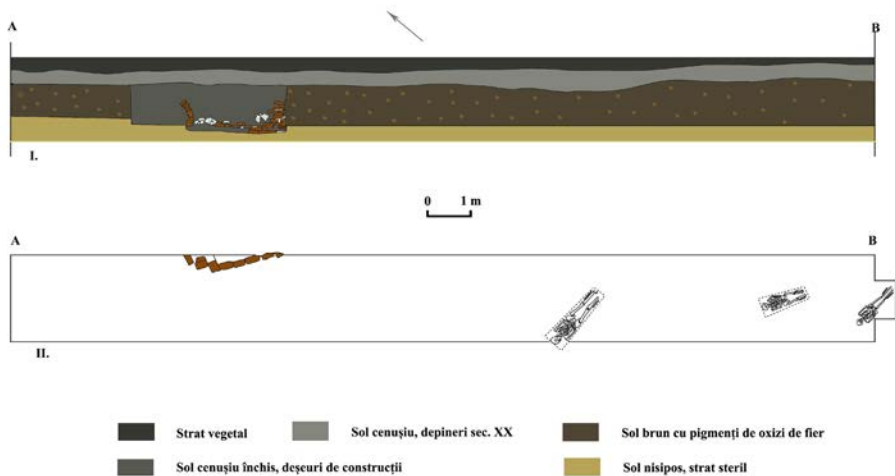
Secțiunea VII (2×4 m) a vizat verificarea unor anomalii semnalate pe planurile cartografice vechi (**Fig. 4**). Aici a fost descoperit un beci boltit din

blocuri de calcar, reprezentând subsolul unei locuințe sau al unei clădiri utilitare de epocă modernă. A fost cercetat gârliciul de acces, prevăzut cu trepte de piatră și o deschidere lată de 1,65 m, specifică subsolurilor încăpătoare. Construcția, cu talpa fundației coborând la 2,93 m adâncime, a funcționat intens în secolele XVIII–XIX. În umplutura acestuia a fost descoperită o monedă rusească emisă în timpul domniei Ecaterinei a II-a, datată la sfârșitul secolului al XVIII-lea. O groapă menajeră târzie, conținând deșeuri industriale, fragmente de sticlă, gloanțe și elemente de harnașament, indică dezafectarea și astuparea complexului la sfârșitul secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea.

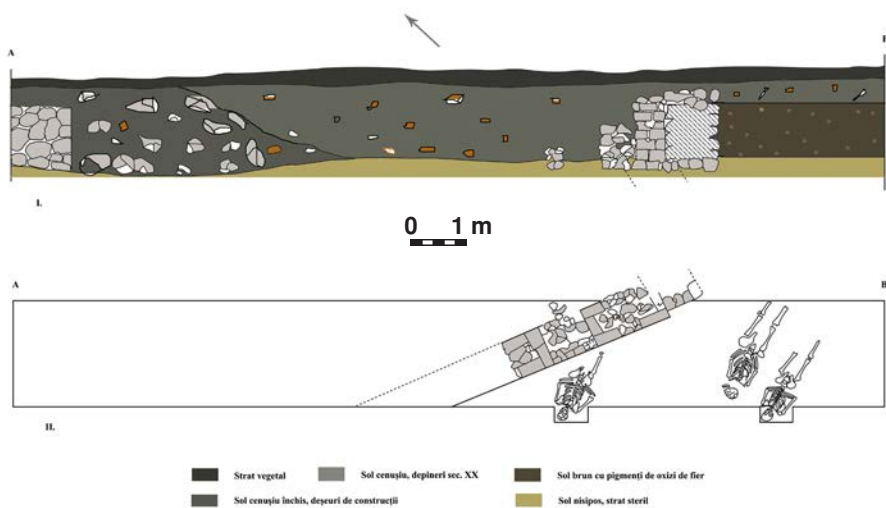
În concluzie, campania din 2025 reconfirmă valoarea excepțională a sitului, acesta reprezentând una dintre puținele zone din Chișinău în care se păstrează straturi culturale medievale autentice. Descoperirile atestă originea timpurie a orașului, subliniază continuitatea locuirii și impun necesitatea continuării cercetărilor extinse, în vederea protejării și recuperării acestui patrimoniu urban vulnerabil.

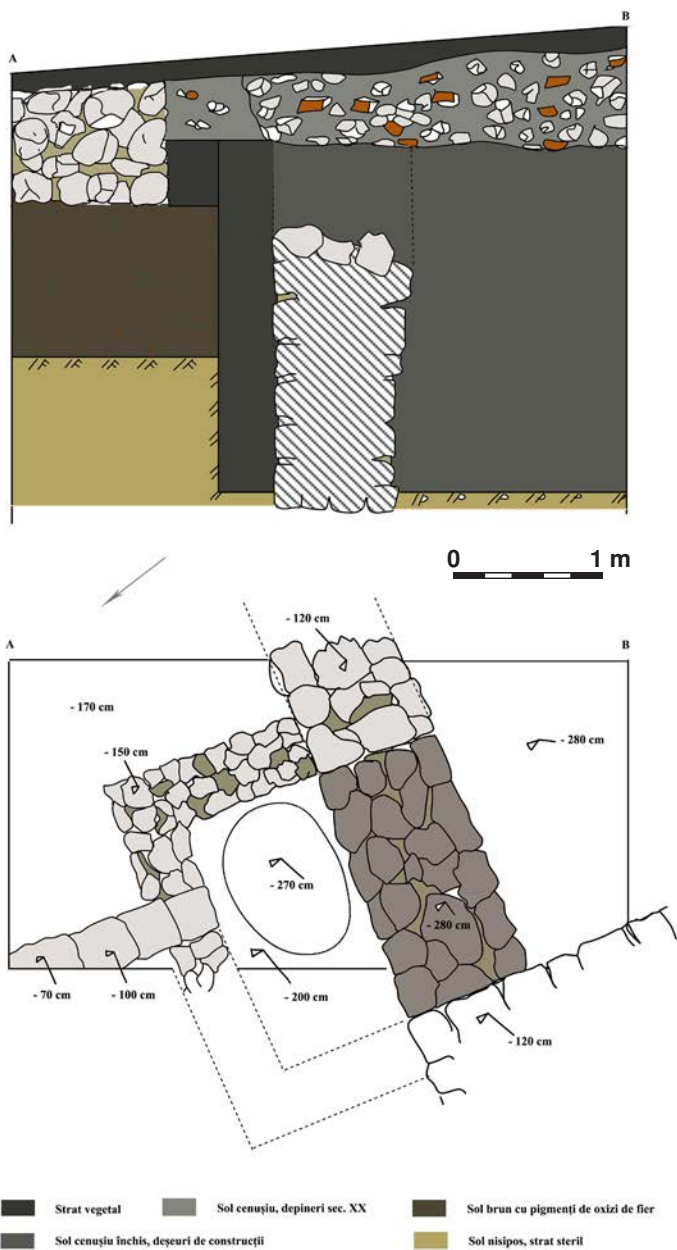
Fig. 1. Imagine aeriană asupra secțiunilor V – VII.

Fig. 2. Planul și profilul nord-estic al secțiunii V.

Fig. 3. Planul și profilul nord-estic al secțiunii VI.

Fig. 4. Planul și profilul sud-estic al secțiunii VII.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA MONUMENTUL „TURNUL-POARTĂ-CLOPOTNIȚĂ LA INTRAREA ÎN CIMITIR” DIN SATUL VADUL-RAȘCOV, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI

*Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER,
Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC*

În luna martie 2025, Agenția Națională Arheologică a efectuat săpături arheologice preventive la monumentul de categorie națională „Turnul-poartă-clopotniță de la intrarea în cimitir”, situat în satul Vadul-Rașcov, raionul Șoldănești, inclus în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, la poziția nr. 3002. Cercetările au fost realizate ca parte a proiectului de restaurare a turnului, cu sprijinul Programului Uniunii Europene „Măsurile de Promovare a Încrederii”, implementat de PNUD.

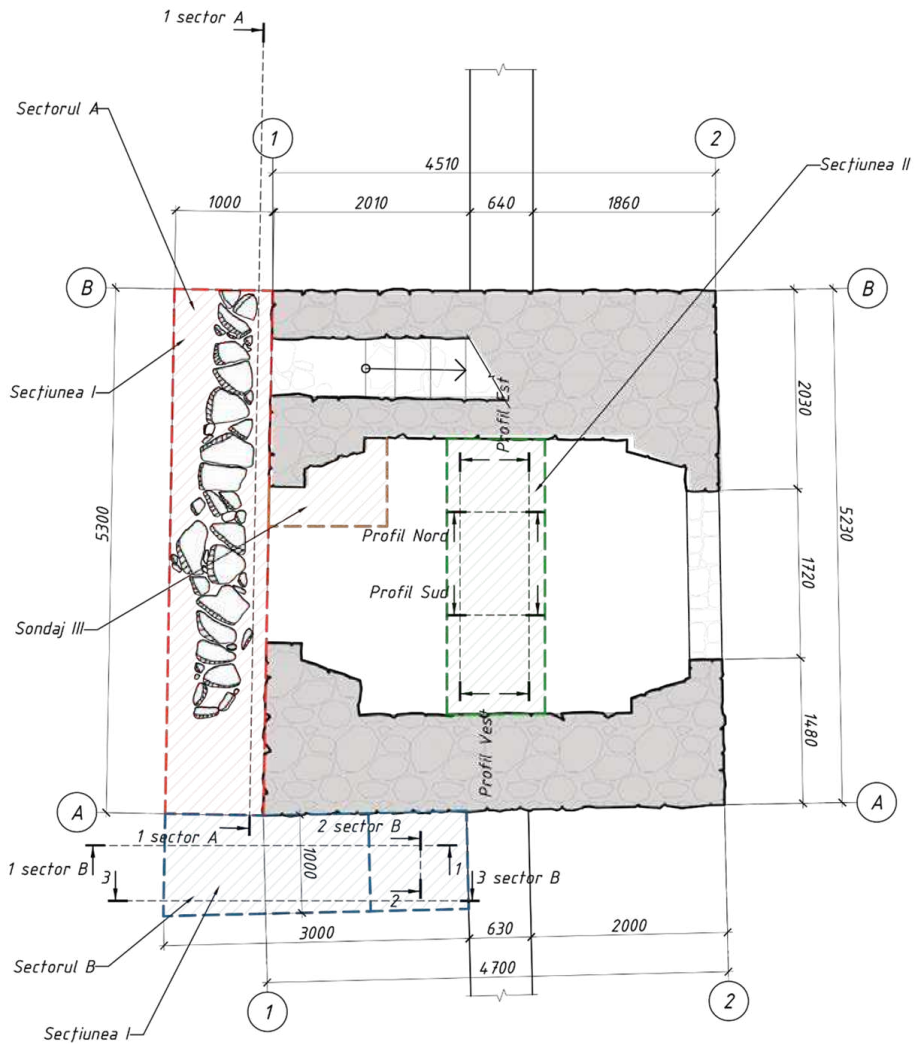
Turnul făcea cel mai probabil parte din ansamblul bisericesc sau funcționa ca anexă pentru apelarea comunității la slujbe și înmormântări. Biserica de lemn „Sfântul Nicolae”, care a existat în acel loc, a fost construită în 1780 prin efortul preotului Vasile Șiroțchi și al enoriașilor. Clopotnița asociată acestei biserici a fost ridicată câțiva ani mai târziu, în 1788, în cimitirul vechi al satului, conform informațiilor din surse eparhiale vechi. Se știe că turnul exista deja în 1832 și era acoperit cu șindrilă. Biserica a beneficiat de reparații capitale în 1846, iar acoperișul a fost refăcut în 1878. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, biserica a fost distrusă în 1941, clopotnița supraviețuind și devenind un simbol al comunității. În tradiția locală, istoria exactă a turnului nu s-a păstrat, fiind înlocuită de interpretări cu caracter folcloric.

Cercetările arheologice au fost efectuate pe suprafața a două secțiuni principale numerotate S I (sectoarele A și B) și S II (**Fig. 1**). În S I, sectorul A, excavarea treptată a straturilor a scos la iveală pietrele originale ale pavajului (**Fig. 2, 1, 3**) care ducea de la pasajul de trecere spre curtea fostei biserici, împreună cu primele materiale arheologice – ceramică, sticlă, obiecte metalice și oase. Printre obiectele metalice recuperate s-au remarcat cuiele, cu capetele deformate și cu tijele de secțiune rectangulară, cu lungimi între 3,5 și 6,1 cm (**Fig. 3**), provenite probabil de la șarpanta inițială cu șindrilă sau reparații anterioare. Cercetările din Sectorul B al S I au scos la iveală materiale similare celor din sectorul A, adăugându-se un strat de pietriș și moloz prezent în stratul I-III, conținând urme de liant. Pentru a investiga baza fundației clopotniței, săpăturile s-au aprofundat pe o suprafață de 1×1 m, unde au fost recuperate cioburi de ceramică preistorică, un posibil fragment de vatră de foc și un fragment de cupă cenușie modelată manual, datând din

prima jumătate a mileniului I î.Hr. Partea inferioară a fundației clopotniței a fost identificată la 2,80 m adâncime.

Secțiunea II, corespunzătoare pasajului de acces din interiorul clopotniței, avea dimensiunile de 1×2,80 m. Stratului I i s-au atribuit câteva obiecte din ceramică și sticlă, precum și un strat de nămol cenușiu, lenticular, de aproximativ 20 cm grosime, format din scurgeri de apă provenite de pe drumul supraînălțat adiacent. Stratul II de săpătură a conținut cea mai mare cantitate de artefacte: ceramică, sticlă, obiecte metalice și resturi osteologice provenind de la bovine și ovicaprine, alături de pietre de dimensiuni mici și medii, probabil urme ale unui fost pavaj sau reparații.

În stratul III, la adâncimea de 44 cm, a fost identificat un strat subțire de pietriș de calcar iar la 47 cm, în partea sudică a fost descoperită o monedă de argint rusească din 1878 și un segment de temelie din piatră brută întărit cu mortar. Stratul IV, aflat între 60 și 80 cm adâncime, a fost marcat de un strat compact de pietriș de calcar, pe întreaga suprafață a camerei interioare, cu dimensiunile variabile între 1 și 8 cm. Pe acest strat au fost identificate atât cioburi ceramice moderne, cât și fragmente aparținând unei perioade mai vechi, din primul mileniu a.Chr. Ansamblul descoperirilor arheologice evidențiază o stratigrafie complexă, reflectând atât etapele de edificare și utilizare ale monumentului, cât și prezența unor vestigii mai vechi, anterioare amenajărilor moderne.

Fig. 1. Planul secțiunilor cercetate.

Fig. 2. Imagine după curățarea pavajului de la ieșirea spre cimitir din pasajul de trecere (1, 3), și vedere asupra conexiunii dintre gard și peretele turnului din secțiunea I – sector B (2).

Descifrat: "HERCULES KAMM" 1(A) și "New-York Hamburg, GW C 2 * Garantiert 1932" 2(B)

Fig. 3. Material arheologic descoperit în timpul cercetărilor.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA „CONACUL CU PARC AL LUI CANTACUZINO” DE LA POIANA, R-NUL EDINEȚ

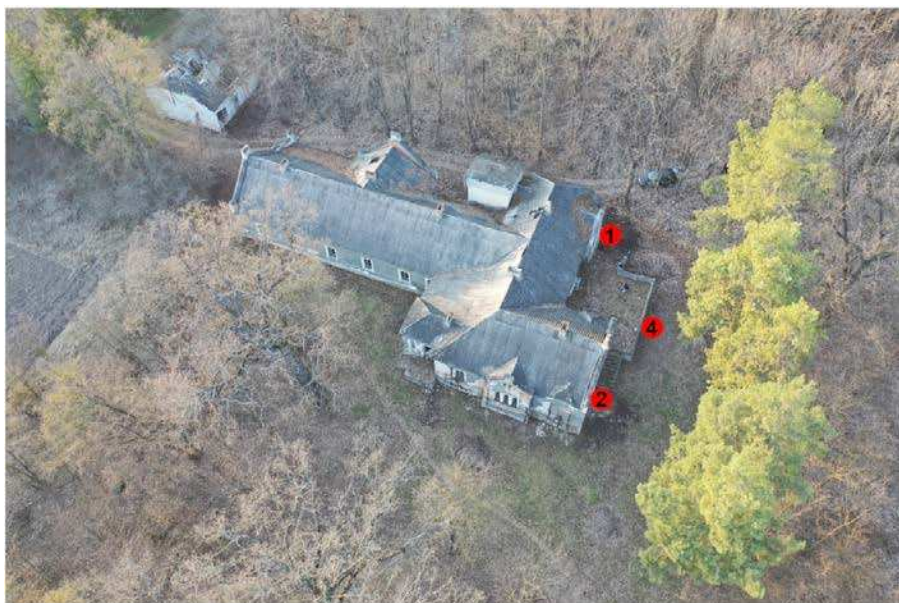
*Dumitru AVRAM, Sergiu POPOVICI, Valeriu BUBULICI,
Igor DIMOV, Adrian IORGA*

În primăvara 2025, Agenția Națională Arheologică a efectuat cercetări arheologice preventive la monumentul de categorie națională, inclus în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, zona de nord, poziția 972 – Conacul cu parc al lui Cantacuzino (satul Poiana, com. Hîncăuți, r-nul Edineț).

Ansamblul arhitectural și peisagistic „Conacului cu parc al lui Cantacuzino” este situat la 1 km N de satul Poiana, apărut concomitent cu edificarea conacului. Complexul a fost amenajat la sfârșitul secolului al XIX-lea pe moșia satului Hîncăuți, care aparținea Sofiei Cantacuzino, strănepoata prințului G.M. Cantacuzino și a prințesei E.M. Gorchakova. Din ansamblu s-au păstrat casa conacului, parcul și câteva construcții anexe, deși acestea au suferit modificări care au alterat parțial aspectul original. Majoritatea dependențelor au fost demolate, iar clădirile destinate personalului și complexul zootehnic, amplasate în zona estică a moșiei, nu s-au păstrat.

Din punct de vedere arhitectural, ansamblul reprezintă un exemplu relevant de arhitectură rezidențială aristocratică, integrată armonios într-un cadru natural anterior neamenajat. Conacul și parcul au fost proiectate conform principiilor urbanismului peisagistic de inspirație occidentală, specifice moșiilor basarabene de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În anul 1962, parcul a fost declarat rezervație și inclus în lista monumentelor protejate de stat din fosta URSS.

Săpăturile arheologice au fost realizate în contextul elaborării proiectului de restaurare și conservare a edificiului cu statut de monument istoric. În urma realizării a șase sondaje arheologice (trei în proximitatea conacului și trei în parc) (**Fig. 1**), au fost obținute următoarele rezultate: fost confirmată existența unui pavaj perimetral vechi din piatră de calcar în jurul conacului (sondajele 1 și 4) (**Fig. 2**), delimitat pe alocuri de borduri, ceea ce indică o amenajare originală a spațiului din jurul edificiului; fundațiile conacului au fost identificate la adâncimi de aproximativ 0,68–0,90 m, fiind realizate din piatră de calcar legată cu mortar, cu o structură unitară pe toate laturile cercetate; în cadrul parcului au fost identificate elemente ale organizării peisagistice, inclusiv un posibil rond de flori (sondajul 3) și trasee de alei, unele amenajate cu pietriș și borduri (sondajul 6) (**Fig. 2, 4**). Straturile superioare sunt în mare parte moderne, fiind constituite din umpluturi cu moloz și materiale recente, ceea ce indică intervenții târzii asupra monumentului.

Fig. 1. Vedere aeriană asupra amplasării sondajelor.

Fig. 2. Imagini cu sondajele cercetate: sondajul I (1, 3), sondajul IV (2) și sondajul VI (4).

SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA CASA INDIVIDUALĂ DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XIX DIN STRADA SERGHEI LAZO 19, MUN. CHIȘINĂU

*Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA,
Victor DULGHER, Igor DIMOV, Natalia OVCIAROV*

În primăvara anului 2025, Agenția Națională Arheologică a efectuat cercetări preventive la monumentul de arhitectură de categorie națională „Casă individuală de la sfârșitul secolului al XIX-lea”, situat pe str. S. Lazo nr. 19, mun. Chișinău, înregistrat cu numărul 150 în Registrul monumentelor ocrotite de stat.

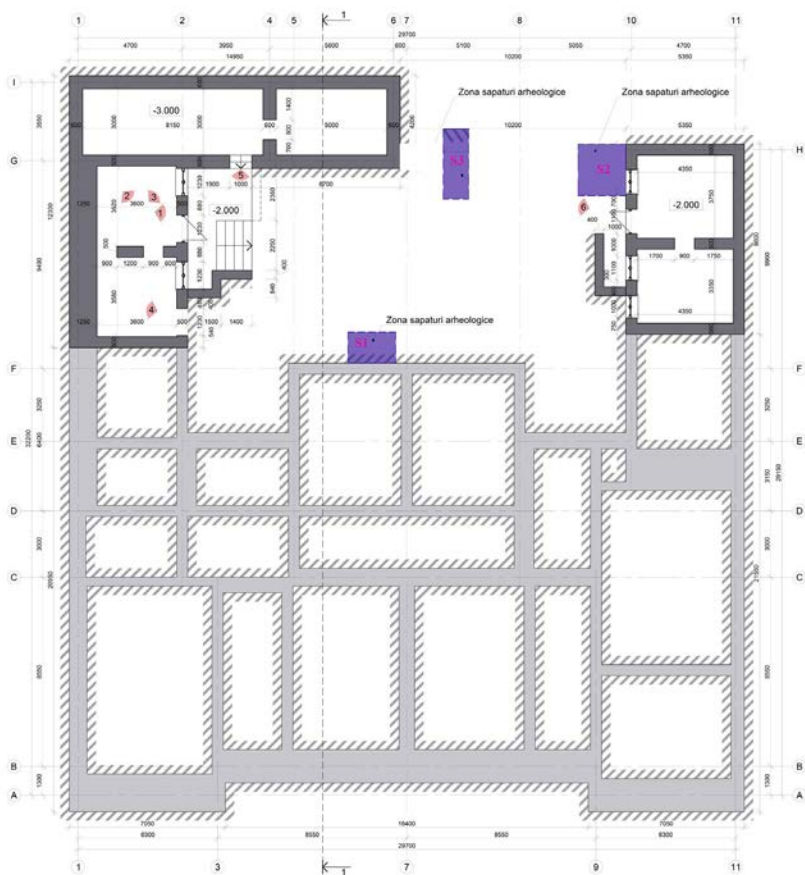
Cercetările arheologice s-au efectuat prin intermediul a trei sondaje, conform planului arhitectural acestea realizându-se în curtea interioară a monumentului istoric (**fig. 1**).

Sondajul 1 (**fig. 2,2**), cu dimensiunile de 1,80×1,80 m și adâncimea de cca 1,8 m, a fost trasat alăturat peretelui din față al edificiului. A fost înregistrat profilul de pe latura de sud-est a sondajului (**fig. 2,1**), acesta incluzând o porțiune din peretele și temelia clădirii istorice, care constau din pietre brute de calcar de mărimi diferite. Pe întreaga lungime a profilului, la adâncimea de 0,30 m de la suprafață, a fost atestat soclul construcției, care iese cu 10-12 cm din peretele de bază și se adâncește până în stratul presteril. Ca parte componentă a temeliei, a fost atestat un aranjament din cărămidă roșie ce este amplasat oblic, pe o lungime de 125 cm și grosimea de 40 cm.

Sondajul 2 (**fig. 2,4**), cu dimensiunile de 2,20×1,8 m, a fost amplasat lângă peretele exterior din curte, sub aripa nordică a edificiului. Acesta s-a adâncit până la 2,65 m de la suprafața actuală de călcare, având scopul de a urmări modul de construire a colțului și peretelui secundar. În profilul sondajului, la adâncimea de 1 m de la suprafață, a fost surprins soclul clădirii, constituit din piatră brută de calcar, unele pietre fiind mai fărâncioase altele mai dure, având dimensiuni diverse. Deasupra temeliei a fost ridicat peretele exterior al clădirii din piatră fațetată de calcar, cu dimensiunile de 60×20×20 cm. Ca liant pentru aceste elemente constructive a fost folosit un mortar nisipos. În temelia soclului, la adâncimea de 0,5 m de la surprinderea acestuia (1,5 m de la suprafață) a fost depistat un ciob de ceramică – buză de la un vas (**fig. 2,3**), confecționat dintr-o pastă fină, ars oxidant și acoperit în exterior cu o glazură de nuanță verzui-cafenie. După morfologie și decorul glazurat cel mai probabil se datează din a doua jumătate a sec. XIX.

Sondajul 3 (**fig. 2,5**), cu dimensiunile de 3×1,5 m și adâncimea de 2 m, a fost amplasat la distanțe egale între aripa de NE și aripa de SV a edificiului, având ca scop verificarea stratigrafiei curții interioare și eventuala existență

a unui perete între cele două aripi a edificiului. În peretele de NV a fost atestată o groapă menajeră de formă cilindrică cu fundul rotunjit, cu diametrul de 1,10×1,05 m și adâncimea de 1,20 m. Umplutura gropii consta din sol de culoare închisă și resturi de la deșeurile de construcție. Din groapă provin mai multe fragmente de ceramică tipică pentru sec. XIX, fragmente de la olane semicilindrice și recipiente din sticlă și porțelan.

Fig. 1. Planul edificiului istoric și amplasarea sondajelor arheologice.

1

2

4

3

5

Fig. 2. Principalele elemente atestate în sondajele arheologice.

CUPRINS

PROGRAM	3
REZUMATELE COMUNICĂRILOR	7
<i>Serghei COVALENCO, Natalia OVCEAROV, Vitalie BURLACU, Laëtitia DEMAY, Alexandru LEVINSCHI, Viorica PASCARI, Iacek LUDVICZAK</i>	
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN GROTA BRÂNZENI I. CAMPANIA 2025	7
<i>Vitalie BURLACU, Fontana LAURE, Paul PETTTT, Ștefan CHELBAN</i>	
SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE LA STAȚIUNEA PALEOLITICĂ CLIMĂUȚII DE JOS II. CAMPANIA 2025	10
<i>Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE TEREN ÎN MICROZONA TRINCA. CAMPANIA 2025	14
<i>Ghenadie SÎRBU, Robert HOFMANN, Serghei HEGHEA, Vitalie BURLACU, Andrei COROBCEAN</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE ÎN SITUL ENEOLITIC CARACUȘENII VECHI IV. CAMPANIA 2025	18
<i>Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Adrian IORGA, Sergiu POPOVICI</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CORJEUȚI V (SATUL CORJEUȚI, R-NUL BRICENI)	22
<i>Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Adrian IORGA, Igor DIMOV</i>	
TUMULUL 7 DIN ORAȘUL SÂNGEREI	25
<i>Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Serghei HEGHEA, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei AGULNICOV, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER</i>	
TUMULUL 13 DE LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)	28
<i>Sergiu POPOVICI, Sergiu MUSTEAȚĂ, Serghei HEGHEA, Serghei AGULNIKOV, Dumitru AVRAM, Victor DULGHER</i>	
CERCETAREA TUMULULUI 5 DIN MUNICIPIUL CHIȘINĂU	31
<i>Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Sergiu POPOVICI, Dumitru AVRAM, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA</i>	
UN DEPOZIT DIN PIESE DE BRONZ DESCOPERIT LA CĂPLANI (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)	34
<i>Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Vladimir CHITIC, Serghei AGULNICOV, Serghei HEGHEA</i>	
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL CROCMAZ IV (R-NUL ȘTEFAN-VODĂ)	37

<i>Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER, Serghei AGULNICOV, Igor DIMOV, Adrian IORGA</i>	
SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA SITUL CHIȘINĂU III – BISERICA „SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA”	40
<i>Sergiu SERBINOV, Sergiu MUSTEAȚĂ, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Serghei HEGHEA</i>	
INVESTIGAȚII ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA DIN PRIMA EPOCA A FIERULUI CHIȘINĂU I ÎN ANUL 2025	43
<i>Mihail BĂȚ, Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU” (RAIONUL REZINA), CAMPANIA 2025. REZULTATE PRELIMINARE	46
<i>Alexandra CRISTEA, Mihail BĂȚ</i>	
ANALIZA RESTURILOR FAUNISTICE PROVENITE DIN SITUL SAHARNA – „ȚIGLĂU”, CAMPANIA 2025	49
<i>Aurel ZANOCI, Dumitru CONDREA, Andrei ASĂNDULESEI</i>	
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA SITUL DIN EPOCA FIERULUI DE LA OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI	53
<i>Alexandra CRISTEA</i>	
CERCETĂRI ARHEOZOLOGICE LA SITUL OLIȘCANI – „ROATA TURCILOR”, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI	57
<i>Aurel ZANOCI, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Natalia OVCEAROV, Vitalie SOCHIRĂ, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ</i>	
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA CETATEA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI HANSCA „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI	59
<i>Tatiana NAGACEVSCHI, Vitalie SOCHIRĂ</i>	
ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC HANSCA – „TOLOACĂ”, RAIONUL IALOVENI	63
<i>Aurel ZANOCI, Sergiu SERBINOV, Andrei ASĂNDULESEI, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Vitalie SOCHIRĂ, Natalia OVCEAROV, Serghei PASCARI, Vasile POTLOG, Vasile OALĂ</i>	
PROSPECȚIUNI GEOFIZICE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA FORTIFICAȚIA DIN A DOUA EPOCĂ A FIERULUI SURUCENI – „CETAȚUIE”, RAIONUL IALOVENI	66

<i>Vitalie SOCHIRCĂ, Tatiana NAGACEVSCHI</i> ASPECTE PEDOLOGICE PRELIMINARE PRIVIND SITUL ARHEOLOGIC SURUCENI – „CETĂȚUIE”, RAIONUL IALOVENI	70
<i>Dumitru CONDREA</i> CERCETĂRI PERIEGHETICE PE TERITORIUL SATELOR HORODIȘTE ȘI PÂRJOLTENI, RAIONUL CĂLĂRAȘI	73
<i>Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC, Aurel SPÎNU, Daniela NEAGA, Vasile OALĂ</i> CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ PE TERITORIUL COM. SIPOTENI ȘI ÎN ZONA VESTICĂ A OR. CĂLĂRAȘI, RAIONUL CĂLĂRAȘI	76
<i>Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Victor DULGHER, Vladimir CHITIC, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG</i> NOI SITURI ARHEOLOGICE DESCOPERITE ÎN BAZINUL RÂULUI IȘNOVĂȚ.....	79
<i>Sergiu SERBINOV, Dumitru CONDREA, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER, Natalia OVCEAROV, Daniela NEAGA, Aurel SPÎNU, Vasile OALĂ, Vasile POTLOG</i> PROSPECȚIUNI DE SUPRAFAȚĂ LA SITURILE DIN PREAJMA LOCALITĂȚILOR MILEȘȚII MICI, COSTEȘTI ȘI IALOVENI	82
<i>Octavian MUNTEANU, M. MEYER, Vasile IARMULSCHI, Torben SCHATTE, Vadim ȘERBAN, Cristian COROLENCO</i> CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 2025 ÎN AȘEZAREA DE TIP POIENEȘTI-LUCAȘEUCA IVANCEA – „SUB PĂDURE”	85
<i>Sergiu POPOVICI, Jaroslav PEŠKA, Denis TOPAL, Tomáš TENCER, Valeriu BUBULICI, Serghei HEGHEA, Dumitru AVRAM, Vladimir CHITIC, Victor DULGHER</i> UN COMPLEX DE CULT SARMATIC CERCETAT LA ORDĂȘEI (R-NUL TELENEȘTI)	88
<i>Vasile IARMULSCHI, Sergiu MATVEEV, Dieter QUAST, Octavian MUNTEANU</i> REZULTATELE PRELIMINARE ALE INVESTIGAȚIILOR ARHEOLOGICE ÎN SITUL CAȘUNCA – „LA MOVILE”. CAMPANIA 2025	92
<i>Sergiu MATVEEV, Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA</i> SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA VALUL LUI TRAIAN DE JOS (SECTOR GĂVĂNOASA-VULCĂNEȘTI) DIN ANUL 2025	96
<i>Sergiu MATVEEV, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA, Vlad VORNIC</i> CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL PELINEI II (R-NUL CAHUL)	99

<i>Serghei HEGHEA, Vlad Vornic, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA, Dumitru AVRAM, Sergiu MATVEEV</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE ÎN SITUL BELEAVINȚI III (SATUL BELEAVINȚI, R-NUL BRICENI)	103
<i>Vlad VORNIC, Sergiu POPOVICI, Serghei HEGHEA</i>	
VASE CERAMICE MEDIEVALE TIMPURII DE TIP PENKOVKA DESCOPERITE RECENT LA BĂLCEANA (RAIONUL HÂNCEȘTI)	107
<i>Ion URSU, Ludmila BACUMENCO-PÎRNĂU, Sergiu MUSTEAȚĂ, Sergiu MATVEEV</i>	
INVESTIGAȚII PERIEGHETICE ALE SITURILOR RURALE APARTINÂND PERIOADEI HOARDEI DE AUR DIN RAIOANELE ANENII NOI, IALOVENI ȘI HÂNCEȘTI (CAMPANIA 2025)	110
<i>Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC</i>	
INVESTIGAȚIILE ARHEOLOGICE ÎN ZONA BISERICII „MĂZĂRACHE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025	113
<i>Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN CURTEA BISERICII „BUNA VESTITE”, MUNICIPIUL CHIȘINĂU DIN ANUL 2025	118
<i>Sergiu MUSTEAȚĂ, Ion URSU, Ion TENTIUC</i>	
CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN PERIMETRUL PIEȚEI VECHI (CURTEA MATERNITĂȚII NR. 2, CHIȘINĂU) – CAMPANIA 2025	123
<i>Dumitru AVRAM, Serghei HEGHEA, Victor DULGHER, Sergiu SERBINOV, Vladimir CHITIC</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA MONUMENTUL „TURNUL-POARTĂ-CLOPOTNIȚĂ LA INTRAREA ÎN CIMITIR” DIN SATUL VADUL-RAȘCOV, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI	127
<i>Dumitru AVRAM, Sergiu POPOVICI, Valeriu BUBULICI, Igor DIMOV, Adrian IORGA</i>	
CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA „CONACUL CU PARC AL LUI CANTACUZINO” DE LA POIANA, R-NUL EDINET	132
<i>Sergiu SERBINOV, Sergiu POPOVICI, Adrian IORGA, Victor DULGHER, Igor DIMOV, Natalia OVCIAROV</i>	
SĂPĂTURI ARHEOLOGICE PREVENTIVE LA CASA INDIVIDUALĂ DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XIX DIN STRADA SERGHEI LAZO 19, MUN. CHIȘINĂU	135

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Campania 2025
